38146/B

Vol 1

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30538014_0001

GUILH. MUSGRAVE,
Med: Doctor Oxonienſis, *et*
Regiæ Societatis utriuſq; *Socius.*
MDCCXIIX.

875409

ANTIQUITATES BRITANNO-BELGICÆ, Præcipue ROMANÆ, Figuris illuſtratæ,

Tribus Voll. comprehenſæ;

QUORUM

I. De BELGIO BRITANNICO.

II. De GETA BRITANNICO.

III. De JULII VITALIS Epitaphio:

Quibus accedit APPENDIX.

AUCTORE

GUILH. MUSGRAVE, *BELGA*,

Reg. Societ. utriuſque *Socio*.

—*Veterum volvens Monumenta virorum.*

Virg.

ISCÆ DUNMONIORUM:

Typis GEO. BISHOP: Proſtant venales apud JOH. MARCH, Bibliopolam EXONIENSEM; GUIL. TAYLOR, & JOH. SPRINT, LONDINENSES. M.DCC.XIX.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

Nobilissimo CÆSARI
Pio, Felici, Inclyto,
GEORGIO
Principi **Walliæ**
REGI DESIGNATO,
Syntagma hoc Antiquitatū
BRITANNO-BELGICARUM,
Ob egregia ILLIUS *in* Rempub: *merita,*
pro Pietate *posuit*
Auctor.

PRÆFATIO Generalis.

COGITANTI mihi ſerioque perpendenti, quanta celeritate a Tempore, tamquam ab immani quodam Monſtro, hianti ore, cuncta fere ab Orbe condito devorentur; tanta ſcil. ut Virorum illuſtrium, & ab iis præclare actorum, forſan ne quidem milleſima pars hodie ſervetur, & memoria retineatur: hæc, inquam, animo perpendenti mihi viſum eſt, nihil honeſtius, nihil laudabilius, quam memoratu digna, ſive literis ea mandando, ſive

ſive alia quavis arte, ab oblivione vindicando, tueri, & ex Monſtri faucibus eripere.

HOC autem eo laudabilius, ut ii, de quibus agitur, eorumque Acta fuerint præcellentiora: Hujuſce vero numeri cum ſint in Belgio *noſtro* Romanorum *multa, nimirum magnifica, populoque Orbis univerſi domino plane digna, & quidem in Natali noſtro Solo acta, ad ea celebranda commemorandaq; neſcio quo impulſu feror:*

Hic Amor, hæc Patria eſt.

HAC opinione fretus, Julii Vitalis *Epitaphium, quod* Aquis Solaribus *ante aliquot annos effoſſum, mihi ſeſe obtulerat, quam potui diligenter excuſſi, variaque de* Fabrica Bathonienſi, *de LEG.* XX. V.V. *de* Patria Cangorum, *de* Quadrivio, *&* Sepulcreto *ad* Aquas Solis *celebri* Romano, *ab aliis ſive prætermiſſa, ſeu jejune tradita, contexui, Annoque* MDCCXI. *publicavi: Huic Diſſertationi poſt quadriennium ſucceſſit altera, de* Geta Britannico, *quam ex Equeſtris Statuæ Fragmento, prope eandem Urbem nuper item effoſſo, nactus occaſionem, ſedulo compoſui: Plurima*

rima ſunt, quæ Getæ *Aug. hanc fuiſſe Statuam nervoſe arguant, ne dicam extra dubium ponant; quibus innixus argumentis, de* Geta, *præcipue de illius in* Auſtrali Britannia *Gubernatione, (quo videlicet Imperatorem illum nimis obſcurum, neque pro meritis celebratum, clariori luce perfunderem) quicquid occurreret, in medio poſui.*

CUM Monumentorum hoc nobiliſſimorum par examinaſſem, animus erat ulterius progredi, & Belgii noſtri Chorographiam, primo lineatam, in æs incidere; Limites ejus, Fluvios, Urbes, Deos, Æſtiva, Vias Militares, Populum, Mercaturam, aliaque in eo Monumenta, quo cœperam modo, deſcribere. Hæc ad finem jam perducta in publicum tandem mittuntur, & ut Antiquitatum Britanno-Belgicarum *hæc Volumen primum; ita de* Geta *Diſſertatio, alterum; de* Julio Vitali, *tertium merito cenſeri poteſt: Hic enim eſt earum naturalis ordo.*

JUVANTE Deo, brevi ſequetur ad hæc tria volumina Appendix. Hæc ſunt de Belgio *noſtro, quæ habui dicere.*

EQUIDEM poſt Clariſſ. Camdeni *in* Britannia *illuſtranda tam felicem induſtriam, ſupervacaneum habeatur*, Belgium *noſtrum, cujus ille, cum Inſulæ reliquo, auctor & fundus, iterato adgredi: At qui bonum illum in hoc ſtudiorum genere Choragum, in nonnullis Hominem fuiſſe, & (quod multo magis adnotatu dignum) qui plurima nuper effoſſa in* Belgio *Monumenta*, Camdeno *penitus ignota, cum animo cogitaverit, hæc etiam ſuas mereri Commentationes, ſuaque luce donari oportere, (ſi modo Antiquitatis cultor religioſus ſit) nequaquam inficiabitur. Ideoque mihi perſuaſum eſt, non tam actum a me agi, quam opus iſthoc* Camdeni, *ſi non aliquanto correctius, & emendatius, at certe locupletius & auctius edi, mortales opinaturos.*

HAC ego materia, inque Terram, unde ſum, amore ardenti & ſolicito inſtructus, opus arduum & impeditum, ſed & jucundum exorſus, horis ſubſecivis, alias ſæpe occupatus, opus, inquam, hoc Otii demum exegi; in eam ſpem & fiduciam adductus, cum e Terræ viſceribus crebro eruantur apud Nos hujuſmodi τὰ λείψανα, *non defuturos olim Commentatores, qui ex*

iis abſolutam tandem Belgii Britannici, *ne dicam Inſulæ totius notitiam aliquando elucubraverint.*

HOSCE vero quod ad Libros attinet, Gratia Viris illis munificentiſſimis habenda eſt, qui eos Figuris, ære Cyprio inciſis, benigniſſime ornavere: quorum in numero primas egit Vir Clariſſ. Rob. Eyre, *Eques Auratus, Juris* Anglorum *Municipalis Antiſtes, unus e* Banci *Regii Juſtitiariis, qui operis hujus & monitis hortator, & ſumptibus adjutor fuit.*

*GRATES etiam merito perſolvendæ ſunt eruditione & humanitate Viro præcellenti D.*Iſaaco Gilling; *qui cum aliena manu in chartis hiſce publico parandis, uti neceſſe habuerim, opus hoc laborioſum, etiamſi rerum ſuarum ſatagens, ultro ſuſtinuit, & ſcribundo adfuit.*

TE vero, Reynolde *optime, doctiſſime, cariſſime, tuoſque labores, ſilentio præterire, nefas exiſtimem; qui cum Ipſe in populo* Iſcæ *futuro, ſcil. Juventute noſtra Literis informanda, ſic, ut etiam* Mela *tuo adornando abunde verſeris, Typographiæ tamen noſtræ curam inter edendum has Antiquitates, habere non graveris.* *AT-*

ATQUE hæc, Amice Lector, de Patria, ſua cuique Parente, & Altrice; cui ortum, & incrementum; cui Carnem, Oſſa, Sanguinem, Spiritum, cui denique totos nos debemus. Cariſſimum mihi dulciſſimumque vel ejus nomen eſt. Pro Patria, ſi ei ſit profuturus, nemo bonus dubitat mortem oppetere. Unde Cicero *rectiſſime* [omnibus, qui *Patriam* conſervarint, adjuverint, auxerint, certum eſſe in cælo ac definitum locum, ubi beati ævo ſempiterno fruantur.]

VALE, Lector, & laboribus hiſce noſtris utere, fruere. Scribebam ex S. S. Trinitatis Capella, MDCCXIX.

BELGIUM BRITANNICUM

IN QUO

Illius LIMITES, FLUVII, URBES, VIÆ MILITARES, POPULUS, LINGUA, DII, MONUMENTA, aliaque permulta clarius & uberius exponuntur.

AUCTORE

GUILH. MUSGRAVE, *BELGA*,

Reg. Societ. utriuſque *Socio*.

Præfixa eſt Diſſertatio, De Britannia *quondam pene Inſula.*

O Patria! O Divum Domus! Virg.

ISCÆ DUNMONIORUM:

Typis GEO. BISHOP: Proſtant venales apud JOH. MARCH, Bibliopolam EXONIENSEM; GUIL. TAYLOR, & JOH. SPRINT, LONDINENSES. M.DCC.XIX.

Societati Regiæ

LONDINENSI

Artium & Diſciplinarum Matri,

BELGIUM BRITANNICUM,

Pro Patria lucubratum;

Tamquam Columnam;

OB AUGMENTUM SCIENTIARUM,

Ex Voto poſuit

Guilh. Muſgravē,

BELGA.

Syllabus Capitum.

PRoœmium, a Pag. i. ad xxvi.

CAPUT Pag.

i. De *Belgii* noſtri *Limitibus* 1

ii. De *Fluviis* 16

iii. De *Diviſionibus* 32

iv. De *Urbibus* 36

v. De *Aquarum Calidarum* Urbe 56

vi. De *Romanis* Aqq. Calidarum *Monumentis* 68

vii. De *Viis*, in *Belgio*, *Militaribus* 73

viii. De *Inſulis*, *Belgio* noſtro, adjacentibus 81

ix. De *Belgii Populo* 89

x. De

x. De *Belgarum Lingua* 103
xi. De *Diis Belgicis* 108
xii. De *Penatibus*, apud *Deviſas*, anno 1714, effoſſis 123
xiii. De *Belgarum Mercatura* 153
xiv. De *Camaleto*, aliiſque in *Belgio Romanorum Æſtivis* 172
xv. De *Colore Belgico* 178
xvi. De *Claudii Tropæo*, & duobus ejus *Nummis* 181
xvii. De *Urnis*, *Seria*, Rebuſque aliis in *Belgio* dudum inventis 191
xviii. De *Arca Lapidea*, & *Munimento Sepulcrali* 195
xix. De *Andromache Britanno-Belgica* 212

Pro-

ERRATA ſic omiſſa corrigantur.
Pag. 30. lin. ult. lege *Ptolemæum*. Pag. 62. lin. 12. lege XVIIII. Poſt Tab. XIV, lege *pag.* 178. Poſt Tab. XV, lege *pag.* 212, in *Tabularum Diſpoſitione*. Pag. 160. lin. ult. pro *Vol.* III. lege *Vol.* II.

PROŒMIUM,

DE

BRITANNIA

Quondam pene Inſula.

CUM *Belgium* noſtrum a *Britannico* adluitur Oceano, illo latere Inſulæ hujus triquetræ, quod eſt ex adverſo *Galliæ*; viſum mihi fuit, priuſquam id deſcribere conarer, antiquam & diu agitatam movere quæſtionem, de *Britanniæ* cum *Gallia* conjunctione, &,

an

an revera umquam eſſet, exquirere, ſimulque quo diſſolvi modo poſſet, exhibere.

PRIMUM igitur, poſita Cherſoneſo *Britannica*, utrum *exedi potuerit*:

DEINDE, utrum *exeſa fuerit*, ediſſeram.

DE priori propterea dicendum, quod a docto & magni nominis Viro, *Voſſiorum* altero, ſtrenue negatum ſit, umquam, ubi hodie Fretum eſt, ibi quondam fuiſſe Cherſoneſum: & quidem ideo negatum, quoniam, illo ſentiente, nihil in natura rerum ei deterendæ dividendæque par inveniatur. Ut *Taprobanam* (Inſulam *Ceylon*) a vicina continente non avelli probet Vir Clariſſ. [*Otio* 1, inquit, *abundant, qui iſtiuſmodi* Ægyptiorum *fabellis, jam millies productis, totieſque recoctis, aurem commodant. Quam conſtans & tenoris ſui obſervans ſit rerum natura, patet e Boſporis, omnibuſque omnium terrarum Fretis. Iis cum præcipue Marium & ipſius Oceani vis ſemper incubuerit, eadem tamen ubique a tot annorum millibus & ab ipſo,*

1 *In Notis ad* Melam.

ipſo, ut veriſimile eſt, rerum exordio, ſervaret intervalla. Currant licet, ac recurrant Undæ, allatrent undequaque Fluctus, fortius eſt Elementum quod reſiſtit, quam quod oppugnat. Exeſi Scopuli, ac vaſta maris antra, ſatis ubique oſtendunt, quantum Oceani impetus lapſu ſeculorum poſſit efficere: verum hæc ipſa quoque, quid non poſſit efficere Oceanus, multo clarius oſtendunt.]

Hæc *Iſaacus.*

UT diſputationem ea de re ingrediar, Vir hic Clariſſ. Naturæ, nec qua agit illa, nec qua patitur, ſtatum ac conditionem, ex omni parte, ſic, ut eſt revera, animo ſatis advertiſſe videtur. Cum non de *Taprobanæ* ſolum Freto commentatur, ſed de Fretis in univerſum, & quidem Argumento *a conſtante & tenoris ſui obſervante rerum natura* accepto, videamus quam hæc cum Oceanis & Freto noſtris conveniant, & in iis quam conſtanter agat Natura.

OCEANI *Britannici*, prout nunc dierum eſt, cum latitudo tum profunditas inveſtiganda, ut ex iis de priſco ſeu Freto, ſive Sinu, poſſimus ſententiam ferre. Ut autem eas comperiamus, adeunda eſt

Tabula *Halleiana*, ſui generis omnium accuratiſſima, ex juſſu Regis *Guilhelmi* ejus nominis Tertii conſtructa. Ea docemur, in Oceano *Britannico* ubi Terrarum hiatus, hac illac ampliſſimus eſt, a veterum *Ocrino* (*Lizard-Point*) ad Inſulam ei oppoſitam *Uſhant*, unum eſſe gradum cum ſemiſſe, id eſt, Leucas quaſi triginta, ſive milliaria 90. Hinc Oceanus ſe in oriente parum adducit, at multo magis ubi Promontorium in eum procurrit *Normannicum*: ibi enim eſt dimidio adductior; cum inter *Peverel-Point*, & *Cap. de Hogue* e regione ſita, Leucarum *Anglicarum* quaſi 16 diſtantia ſit. Tunc ſe iterum effundit, ubi *Sequanam* recipit: at brevi in arctum agitur, inter *Beachy-Head* & *Cape St. Vallery*. Dein paulatim anguſtior, faſtigiat ſe molliter, uſque dum in Fretum contrahitur, inter *Neſs Anglorum*, & *Gallorum Blackneſs*, non amplius octo Leucis, id eſt, 24 milliaribus patens. Terræ tunc aperiuntur longe lateque vaſtiſſime, & ſpatium Mari faciunt *Germanico*.

HÆ ſunt Oceani Fretique *Britannici* diverſæ latitudines; quibus apparet, eas, ſi non continuo, tamen adeo rara tamque exigua cum ampliatione minui, ut argu-

mento

mento noſtro nihil inde queat derogari. Ita enim Oceanus contrahitur, ut qui initio, ſeu Faucibus ejus *Britannicis*, Leucas triginta, ſive Milliaria præterpropter nonaginta latus ſit, poſt Leucas 153 circiter, ſive Milliaria 460, (quæ hujus Oceani longitudo eſt) ad 24 milliaria contrahatur; id eſt, ad primæ latitudinis partem quaſi quartam.

PROFUNDA hujus Oceani altero jam loco ſunt expiſcanda, & quidem optime beneficio ejuſdem Tabulæ. In ea dividitur Oceanus *Britannicus* una cum Freto, in Columellas numero decem, oblongas. Harum ſingulæ latera ſunt ex circulis Meridianis accepta; quæ cum in plano ducta ſint, videntur eſſe recta. Columellæ terminantur adverſis *Galliæ Britanniæque* litoribus: hoc eſt, Lineis huc illuc curvatis in litorum morem.

INCIPIAMUS a prima in occidente, quæ & longiſſima Columella eſt: & (præmiſſo, quod *Hiberniam* & *Galliam* inter, Oceanus orgyias altus ſit in locis compluribus octoginta; uti paulo ulterius in aperto Mari, 100, 120, 140) notandæ

ſunt in prima Columella *profunditates* omnium altiſſimæ; quæ decies exploratæ ſe habent, ut 58, 66, 63, 65, 58, 65, 68, 60, 60, 60. quæ *profunditatum* Summæ faciunt 623 orgyias. Eæ per decem, i. e. *profunditatum* numerum, diviſæ, mediam earum *profunditatem* oſtendunt eſſe 62.

IN Columella altera, decem altiſſimarum media *profunditas*, ſimili modo inveſtigata, eſt orgyiæ 51. In tertia 51. In quarta 40. In quinta 43. In ſexta 40. In ſeptima 36. In octava 37. In nona 33. Poſt nonam Columellam, cum Oceanus in lævam flectitur, & obliquus in Fretum deſinit, accipiam illud ut Terris interjacet, in *Britannia* locis appellatis *South-Foreland* & *Haſtings*, in *Gallia St. Valery* & *Eſtaples* incluſum. Hic *profunditatum* decem media eſt 30. In Freto anguſtiſſimo 16: quæ ad profunditatem mediam in prima Columella, eſt, ut 16 ad 62; id eſt, ut 1 ad 4 fere; & ad altiſſimam profunditatem *Galliam* inter *Hiberniamque*, ut 16 ad 80, i. e. ut 1 ad 5; ad altiſſimam in aperto Mari, ut 16 ad 140; i. e. ut 1 ad 9 fere.

QUA proportione minuitur altitudo Maris, ea creſcit Terræ Mari ſubjectæ acclivitas; & eſt illi in *ratione inverſa*: quæ utique propoſitio, ſi non ex omni parte vera, (propter orbis figuram minime rotundam) tamen adeo veræ proxima eſt, ut argumentationi noſtræ ſufficiat. Eſt ergo Terra, in Freto noſtro anguſtiſſimo undis ſubjecta, quam in Oceani *Britannici* faucibus, orgyias 46, id eſt pedes 276 altior; & quam Terra, *Galliam Hiberniamque* inter, Oceano ſubjecta, orgyias 64, ſive pedes 384 altior; & quam Terra, aperto Mari ſubjecta, 124 orgyias, ſive pedes 744 altior. Vide quanta ſit Terræ ab alto Mari ad Fretum acclivitas; eaque ut ex calculo prædicto patet, fere continua. Hæc eſt Oceani *Britannici*, tam in illius Latitudine, quam Profunditate contractio.

AGE, nunc tendamus ultra, velis expanſis, in Oceanum *Germanicum*: Hic Mare ſubito patentius, ſic, ut etiam profundius: quod inter Promontoria *North-fore-land*, *Orfordneſs*, Oppida *Caletum* & *Oſtendam* interfluit decem maximas habet men-

menſuras quarum media 24 Orgyias cum quatuor e quintis continet: quod inter *Orfordneſs*, & *Yarmouth*, *Texellam* & *Oſtendam* eſt, maximas decem menſuras habet, quarum media 25 Orgyias cum una parte quinta. Quicquid ultra eſt, Terris, hinc ad occidentem, illinc ad orientem ſe retrahentibus, vaſtiſſimus eſt Oceanus, in quo menſuræ ſunt ab Orgyiis 45 ad 50 numero quamplurimæ.

HÆC a Freto *Britannico* tam in oriente, quam occidente Terræ declivitas (quæ a Maris altitudine utrobique aucta pateſit) omnino probat, *in ipſo Freto jugum eſſe Terræ excelſum, acutum*; quod cum hodie non multum infra Maris ſuperficiem eſſe reperiatur, olim ſe emergere; hoc eſt, *Cherroneſum olim hic fuiſſe, monſtrat.*

ALIA ſunt duo, quæ cum in hac re momenti ſint immenſi, tenore tum minus certo, & natura minus ſunt conſtanti; quandoquidem a Maris motu & Ventis accepta. In refluxu Maris Aquæ nunc quieſcentes incubant arenæ; nunc eam molliter præterlabuntur. In æſtu mitiori, Litus & ima Rupium blandiſſime lambunt,

bunt, tenerrime oſculantur. Fervente vero æſtu, res omnino alia eſt: Aquarum Fremitus auditur, Fluctus cernuntur, & ſe non parum attollunt. Nihilominus ſine multa ſtrage, terriſve aliquot annorum millibus exeſis, hæc omnia poſſe fieri, cum *Voſſio*, cogitandum eſt.

SIN æſtuanti Mari, quod altero loco dicendum eſt, Ventus ſuperveniat (*Flat* autem *Ventus ſic, ut vult*, & quis ei tempus ſtatuerit, aut modum impoſuerit?) papæ! quoti, quantique Fluctus advolvuntur! *Alpes* exiſtimare licet Cryſtallinos, niſi quod cito diffluant. Montem enim Mons invadit, detrudit, diſcutit; tantiſper ejus ſpoliis adauctus, dum in cœlum altiſſimus exurgit Aquæ Mons. Tanta vis Aquarum ex Oceano occidentali in *Britannicum* immittetur, & tanto impetu, quantus in univerſo Terrarum orbe rarus inveniatur; imo quantus ab ipſo rerum initio rariſſime. Oceani *Britannici* tum brevia, tum anguſtiæ, continuo pæne (quod oſtenſum eſt) creſcentes, faciunt, ut Aquæ ſic impulſæ mirum in modum eleventur, & in Iſthmum (quem argumenti gratia fuiſſe damus) arietent, ita ut ab iis Iſthmum exundari, deteri, ablui;

lui, ſicque Inſulam fieri *Britanniam* non videatur ἀδυνάτων ἕν: verum e contrario factu probabile. Quantæ Ventorum, at præcipue Zephyri Caurique virtutes ſint, in cogendo impellendoque hoc Oceano *Britannico*, paucis expendam, a Doctiſſimo viro *Rad Bohun*, (*Novi* olim *Collegii* Socio, qui *de Ventis* omnium eruditiſſime ſcripſit) hac in re adjutus.

ETIAMSI Zephyrus a Poetis *vitam rebus ferre* dicatur,

——ejuſque tepentibus auris
Laxent Arva Sinus; ——

interdum ita fit, ut

—*Euriq; Zephyriq; tonet domus*; & ut
—*Zephyro multæ turbentur arenæ.*

Adeo ſævus, horribilis, iracundus ſæpe Zephyrus, Vires in Oceano, qui *Europam* & *Americam* vaſtus interjacet, acquirens, & in ampliſſimo hocce campo recenſens, vix concipi poteſt, quanto *Britanniæ Galliæque* oras impetu invadat. Exploratiſſimum enim eſt, in haſce oras eum communiter anni plus dimidio flare, (quod jam olim a *Julio Cæſare* notatum) & flatu eas ſæviſſime verberare: maxime autumno, a quo ſumunt originem Tempeſtates

peſtates Idiomate noſtro dictæ [*Michael-maſs-Storms*] eumque adeo interdum ſævire, ut ſi cum æſtu fervente jungi Ventus hic acciderit, tam Oceanus *Britannicus*, quam Fretum *Sabrinianum* immane quantum augeantur. *Sabrina* vaſtiſſime turget. *Uzella* longe lateque *Somerſettenſem* Agrum exundat. Mirum ab hiſce Cataclyſmis quantum mea patria perpeſſa eſt. Continuatur æſtus ad uſque *Tewkesbury*, id eſt, milliaria magis ducenta. Apud *Chepſtow* Aqua pedes interdum octoginta aſſurgit. Idem fere dicendum de Oceano *Britannico*, Venti ejuſdem viribus elato: niſi quod hic, Cherſoneſo jam effracta, liberius Aquæ moveantur, non adeo ſiſtantur, non tantum eleventur; quæ utique Aquarum libertas ante Cherſoneſum abruptam, nequaquam adeo magna eſſe potuit.

HAC igitur de cauſa [*Zephyro* nempe, *Cauro*, ſive alio Ventorum aliquo, Maris æſtui ſuperveniente] Oceani *Britannici* Undam in Iſthmum validiſſime impingi, & ab illis primum ejus ſuperficiem, quæ ex Silice & Calce (prout hodie Terræ e regione oppoſitæ) conſtabant, ablui; deinde Iſthmi quod reliquum erat, ſpatio

bis mille annorum & eo amplius, Aquæ fluxu refluxuque ad 16 orgyias, quæ hodierna Freti hujus (quod diximus) altitudo eſt, atteri credibile, veriſimile eſt.

TANTUM abeſt, ut *Voſſio*, Fretorum perpetuitatem a naturæ in operibus ſuis *conſtantia* tenoreque eodem arguenti, fidem habeamus, ut e contrario Fretum hocce noſtrum illius *inconſtantiæ* deberi, lubens agnoſcerem. Vir ille clariſſimus, naturæ uſitatum agendi modum unice reſpiciens, *extraordinarium prætermiſit*; qui tamen, in raris hujuſmodi effectis, potiſſime videtur reſpiciendus. In Freto *Siculo* conſiderando, ejuſque diducendi modo inveſtigando, quis Ignis ſubterranei ſupra modum erumpentis, tamquam Cauſæ hac in re probabilis, non meminerit? niſi iſtam *Catanenſium* ἀτοπίαν conſecutus, qui (tradente *Alphonſo* [1] *Borello*) poſt Eruptionem *Ætnæ* diu intermiſſam, Ignem ejus immodicum ne ſemel quidem unquam fuiſſe, ſatis inſulſe putavere. Ut Vento nihil inconſtantius, ſic ad Fretum hoc aperiendum (poſito cauſarum appa-

ratu

1 In Libro de *Incendiis Ætnæ*, p. 117.

ratu cætero) nihil conducibilius: & cum eo res deducta eſt, *fortius elementum eſſe quod oppugnat, quam quod reſiſtit*, (aliter quam *Voſſius* ſtatuit) omnino probabile mihi videtur. *Salmaſium* ille, Virum & candidum & doctum convellit, quod de Navibus abſque Coſtis & Interamentis, ita ſcripſit, ac ſi in *Burgundia* manſiſſet, nec quid rei Navis aut Mare foret, intellexiſſet. Nequeo ſatis *Iſaacum* mirari, quod *de Mari & Ventis* ſcriptor luculentus, horum vires in Mari turbando agitandoque in terris obruendis abrumpendiſque prorſus omitteret; atque adeo quod *Batavus* omitteret: ea ſcil. Regione oriundus, quæ Mari & Vento tam obnoxia.

NON alienum erit hic Inundationum aliquot exempla, uti revera fuere, in medium proferre; quibus abunde patet, Terræ faciem frequenter obrui, & ab iis non parum mutari. Hic autem nihil neceſſe eſt, ut *Helicen* & *Burin*, *Achaiæ* Urbes adeamus: de quibus tamquam magnarum Inundationum argumentis, [1] *Ovidius*, &

1 *Invenies ſub Aquis, & adhuc oſtendere nautæ*
Inclinata ſolent cum mœnibus oppida verſis:
1 Metam. Lib. 15.

Eurus dicitur, & fluxu Maris ſuper provinciam Hollandiæ *terribiliter invaleſcente, prævaluerunt Aquæ Maris, adeo ut Foſſata, quæ Terram ipſam & Mare diſterminant, inopinatius quam credi poterat, tranſgrederentur; poſuitque Terram fructiferam in ſalſuginem tam repentinus Maris impetus; qui per indigenas nullatenus poterat obviari: & maxima pars S.* Botolfi *ſubmerſa, hominumque & pecudum inæſtimabilis periit multitudo.*] Ita Chronicon *Tho.* [1] *Wikes.*

DE *Hollandiæ* Inundatione ſic *Hadrianus Junius* [2] in *Bataviæ* Hiſtoria [*Quadringentis abhinc annis inaudita* illa *Inundatione quæ univerſam* Hollandiæ *faciem longe lateque operuit, obſtructo fluminis* (Rheni) *curſu, ſteriles arenarum colles Litus occuparunt, Mare, Terras, ipſamque Litoris oram attrivit.*]

ANNO 1404. quo beatiſſimus noſter *Wiccamus* obiit, [*Tanta repente ruptis limitibus irrupit Aquarum influentia in Cantio, quanta nunquam fuerat illic ante viſa, qua ſubmerſa ſunt animalia numero & pretio exceſſivo: nec ſolummodo deflevit*

Anglia

1 pag. 11. 2 pag, 196.

Anglia *damna talia, ſed ut fertur,* Selandia, Flandria *&* Hollandia, *per Undarum excrementa, innumerabilia ſenſit diſpendia eo anno*] Hypodigmate *Neuſtriæ* per *Tho.* 1 *Walſingham.*

REGNANTE Edwardo I. *cum Oceanus ventorum violentia exaſperatus, hunc* (Cantii) *tractum operuiſſet, lateque hominum, pecorum, ædificiorumque ſtragem dediſſet, &* Bromhill *viculo frequente peſſundato, etiam* Rother, *qui hic prius ſe in Oceanum exoneravit, alveo emovit, oſtiumque obſtruxit, novo in Mare aditu compendio per* Rhiam *aperto.*] *Camdenus* in *Britanniæ Cantio.*

QUID quod *Tungros*, oppidulum *Leodienſe*, a Mari pæne centum milliaria jam remotum, Mare quondam adluere opinati ſunt Viri doctiſſimi, argumento non uno perſuaſi 2.

NEQUE noſtra ætas caruit hujuſmodi Exundationibus: Narrant Novellæ *Feb.* 27. 1713. in *Eſſexia*, plura Terræ jugerum millia, per milliaria aliquot, inter *Barking* & *Purfleet*, everſis obſtaculis, Maris influxu obrui.

HÆC

1 pag. 564. Ed. *Francofurt.* MDCIII. 2 *Verſtegan*'s Antiquities, pag. 102. *Ray*'s Phyſico-Theological Diſcourſes, 1693. pag. 169.

HÆC de Oceani *Germanici* exundationibus: *Britannici* noſtri, & *Sabrinæ*, neque pauciores, neque minores ſunt. Enimvero vidimus ætate noſtra Iſthmum, uno eodemque *Pededri* fluxu & refluxu (Terræ ſuperficie prius ab Agricolis ſemota) dilui, fluviumque veteri curſu relicto novum acquirere: hoc, inquam, unico fluvii iſtius æſtu factum vidimus, nullo auxilium præbente vel Undas adigente Vento.

SABRINÆ fluminis impulſu fieri probabile eſt Exundationem illam, qua in Agro *Monumetenſi*, Parœchiæ N°. 26. A. D. 1607. menſe *Januario* Aqua obruerentur: Cujus eodem Anno publicata fuit 1 Hiſtoriola.

JOHANNE rerum *Anglicarum* potito [*Subita & improviſa Aquarum Inundatio pluribus in locis per* Angliam *facta eſt, unde plures homines ſubmerſi ſunt, & domus everſæ, maxime apud* Exceſtre *& Sanctum* Ivonem.] Imagines Hiſtoriarum Autore 2 *Radulfo* de *Diceto*, [Poſt diutinam

---

1 *Lamentable News from* Monmouthſhire.
2 pag. 710.

diutinam malaciam, mare Vergivium, *adeo per totam hyemem, regnante tunc* Henrico *ſecundo, tempeſtatibus agitabatur, ut toto illo temporis ſpatio, Navicula nulla ad* Hiberniam *adpulſa, de reliquo terrarum orbe nihil apud eam inauditum. Terror hinc univerſus, tamquam malo impendente quodam gravi, de cælis miſſo. Arenarum aggeres, in Auſtrali* Cambria, *quaſi Cataclyſmo abluebantur, Litora ſubvertebantur*] Giraldi Cambrenſis [1] Hibernia *expugnata.*

AT o quam terribilis illa tempeſtas, qua, Maris Undam in Oceanum *Britannicum* impellente *Africo*, ita ille turgebat, ut Pharos illa celeberrima, *Eddiſtone* appellata, quæ fuit e regione *Plimuthæ*, tamquam in contemptum *Æoli Neptunique* fabricata, quaſi ludibrio habita, ſimul cum ædificatore dirueretur. Cujus utique tempeſtatis in hoc noſtro Oceano ſi non eadem vis & poteſtas eſſe videatur, atque illarum in prædictis Oceani *Germanici* Exundationibus, propter majorem ab hiſce ſtragem & damnum in *Hollandia Zeelandiaq;* factam; Litoribus hoc noſtris rupibus

c mu-

1 Cap. XXXV.

munitis, quæ & duriores & altiores quam apud *Batavos* ſunt, deberi judico.

TEMPESTATES [ut argumentum hoc conficiam] quæ in Oceanis *Germanico* & *Britannico*, noſtra & patrum memoria ſæviere, & de quibus omnino conſtat, adeo fuere turbulentæ, ut ſi earum aliquæ in Cherſoneſum, ad hoſce dies uſque manentem, recta fuiſſent collineatæ, nullus (ut opinor) eſſet dubitandi locus, quin a tanta vi auferretur Iſthmus: & tot annorum ſæculis, quot illico dicentur, revera hoc accidiſſe, nequaquam improbabile videtur.

SIN ex *America* Turbo maris æſtui ſuperveniat, mare, cœlum, omnia miſcens, omnia confundens, ac ſi naturæ inſtaret diſſolutio, (poſſe vero hæc concurrere nemo ſanæ mentis ibit inficias) en cauſam huic negotio parem! Aquas Oceani ſuper Iſthmum efferentem, Terræ cutim abripientem, viſcera ejus exedentem, ſabulum abluentem, totum denique Iſthmum, crebris reciprocationibus, ad eum, in quo nunc eſt ſtatu, reducentem.

AL-

ALTERUM hujus Diſſertationis membrum jam aggrediamur, & ſpeciatim inquiramus, utrum exeſa fuerit revera hæc Cherſoneſus; annon. Si de ejus dividendæ modo, qui fieri poſſet, conveniat, magna inde lux emanabit, unde argumenta, quæ a Viris doctis paſſim afferuntur, ad diviſionis hujus probabilitatem arguendam, egregie confirmabuntur: præmiſſo nempe (quod hactenus fuit deſideratum) Vento, ejuſque in elidendo hoc Iſthmo virtute, omnium cauſarum maxima, tantoque negotio (cum cæteris) pari. Horum ego argumentorum nonnulla perſequar; ſed leviter tangam, utpote ab aliis fuſius antehac tractata.

PRIMO, Terræ jugum illud notabile, quod Freto ſubjicitur, (& de quo ſupra) quid aliud ſibi vult, quam quod eo loci Terra olim multo altior eſſet; at Maris per aliquot annorum millia reciprocationibus, ad eum in quo nunc eſt ſtatum, abluta & detrita? Præcipue, ſi advertamus Regulam hanc conſtantem & perpetuæ veritatis eſſe, *Maris* ſcil. *imum, quo magis*

Oceano præterlabente tritum, (quantum patitur ejus durities) eo magis planum & æquale reddi.

QUID deinde Rupes in Freti Litoribus oppoſitis, ſive Montes prærupti, albi, ex eadem materia, Calce nimirum & Silice compoſiti, ad ſex utrobique milliaria, ſibi invicem, tamquam Teſſeræ reſpondentes; quid, inquam, volunt, niſi olim interfringi ſe, & ablutione Terræ interpoſitæ diſrumpi?

TERTIUM apprime convenit cum iſthac Cherſoneſi *Britannicæ* opinione, tractus illius, qui hodie *Rumney-Marſh* appellatur, ratio & ingenium. Durante enim Iſthmo, cum Oceani fluxus eo tamquam obice ſiſteretur, æſtuare eum neceſſe erat, atque adeo Terram illam *Rumneienſem*, utpote planam & humilem, in propinquo exundare. Hoc oſtendunt Oceani *Britannici* Fluxus, hodieque hac planitie altiores, aggere fortiſſimo & magnis ſumptibus aſpulſi: Dentes item oſtendunt, atque Oſſa, ſive Hippopotami, ſive alius cujuſdam marini animalis [1] anno

1 *Vide Clariſſ.* Somneri *Diatribam* Chartham-News *appellatam: Actorum Philoſoph.* No. 272. *Et Clariſſ.* Walliſii *de hac Cherſoneſo Diſſertationem. Act. Phil.* No. 275.

no 1668, *Charthami* altitudine pedum 17, dum puteus aperiretur, eruta: at luce clarius oſtendit Anchora, non ita pridem ex alto loca hæc circiter effoſſa. Perrupto autem Iſthmo obiceque jam remoto, Oceani unda ſubſidit, a Terra illa receſſit, in alveum ſe contraxit; unde quæ olim Æſtuarium, hodie Planities, longa viginti milliaria, lata octo, eaque fertiliſſima, bobus ſaginandis aptiſſima reperitur.

NOVISSIME, fac Cherſoneſum olim fuiſſe, Lupos, aliaque animalia, generi humano inimica, poſſe huc migrare, conceptu facillimum eſt: at ſi illa non fuit, navigiis ea, tamquam ad tuendas & conſervandas eorum Species, advehi, ſtulte cogitabimus?

NEQUE me moratur, quod nulla ſive *Latinorum*, ſive *Græcorum*, ſive alius cujuſvis populi Hiſtoria Cherſoneſi hujus abruptæ mentionem feciſſe perhibeatur, (quamvis hoc nequaquam ex omni parte verum:) Dic ſodes, Hiſtoriæ quam brevis ſit ætas, ſi ad ætatem mundi comparetur. A rerum initio ad primam, quæ nunc exſtat (i. e. *Herodoti*) Hiſtoriam, 3500 circiter anni ſunt; & a *Noæ* Diluvio,

vio, 1800. At tam immenſo temporis ſpatio (quod ſupra innuimus) quæ Cauſarum accidere poſſint συζυγίαι; quæque ex iis in orbe noſtro fieri mutationes, nemo tam cito ſtatuere debebit.

DIXI *hoc nequaquam ex omni parte verum*: quid enim planius illo *Virgilii*,

1 —*Penitus toto diviſos orbe* Britannos.

[*Nonne putatis*, (inquit eruditiſſimus & Antiquitatum *Britannicarum* ſcientiſſimus 2 *Joh. Twinus*) *vocabulum* [diviſos] *habere eam vim ut ſignificet abſciſſionem alicujus ab aliquo? Et Auctorem mire gnarum ſignificationis fuiſſe, & rerum antiquarum maxime peritum, & bene memorem ſui?*] Ad hæc verba *Servius* [*Quia olim juncta fuit Orbi* Britannia] Nihil clarius eſſe poteſt ad demonſtrandum Iſthmi hujus diviſionem veteribus fuiſſe notam. Huic 3 *Claudianum* Illud convenit,

—*Noſtro deducta* Britannia *Mundo*.

Ut

1 *Ecloga* 1. 2 *De rebus* Albionicis, *pag.* 22.
3 *De Conſulatu* Mallii Theodori. *V.* 51.

Ut omnino fruſtra eſſe *Voſſius*, & nimio plus ὑποθέσει δουλεύειν exiſtimetur cum in Fabellis *Ægyptiacis* (quo nempe ſuæ opinioni habeatur honos) eam poni voluerit.

IN naturæ rebus exquirendis permultum intereſt, Cauſarum συζυγίας, earumque operandi modum peculiarem attendere: Cum enim Cauſæ ſimplices plerumque debiliores ſint, & proportione languidius agant, e diverſo Compoſitæ plus habent virium, & fortius, imo mirum ſæpe in modum valide, operantur. Palam & aperte rem hanc probabunt Exempla. Medicinam exercenti Tuſſis ſine difficultate ſæpe mitigatur, aufertur; quæ tamen in corporibus *Phthiſicis*, ubi malo favet imbecillitas pulmonum, periculo non caret: ſi vero Diatheſi *Phthiſicæ Arthritis* ſe conjunxerit, in Pulmones irruens *Anomala*, multo plus inde periculi; quod tamen adhuc gravius, ſi *Arthritis* iſta *Scrofulæ*, vel *Luis Venereæ* Μιάσματι debeatur: adeo nempe grave, quod ex *Phthiſi* tam compoſita, & de *Arthritide*, deque *Paturſa* participante, pauci admodum ſe recolligant, & ſaluti reſtituantur.

NAVI ſe in portum inſinuanti opem fert Aquarum Fluxus, ſecundo eam Flumine propellens: Major autem eſt propulſio, ſi ventus inſuper accedat, eamque acceleret: maxime vero omnium, ſi velis expanſis & remis agitatis eadem promoveatur. Similiter, in Iſthmum Oceanos *Britannicum* & *Germanicum* ſeparantem, blandius hac atque hac coniſſat æſtus aquarum modicus; arietat exundans: Flante Cauro & oceanum, e longinquo orientem verſus impellente, vis augetur; maxime omnium ſi ex *America* Turbo fuerit: Cauſæ enim ita gradatim auctæ, tam virtute potentiores quam numero plures, Elemento, quod reſiſtit, (i.e. Freti Terra) Elementum, quod oppugnat (i. e. Aquam) contra quam *Voſſius* eſt opinatus, validius reddit; unde abluitur Iſthmus, & Inſula perficitur.

CONCLUDIMUS ergo e prædictis ſimul acceptis, *Britanniam non jam inde ab initio fuiſſe Inſulam, ſed ex Pæne-Inſula factam: idque, ut videtur, a Vento e ſævioribus aliquo, cum Maris æſtu concurrente & Iſthmum perrumpente.*

CAP.

TABULA BELGII BRITANNICI CHOROGRAPHICA.
Venta Silurum
SILVRES
Bovium
Boverton
Isca Leg:ii
Caerleon
Trajectus
Durocorinium
Cirenceſter
Sherſton
DOBUNI
ATREBATES
Wallingford
Thamiſis flu
Ebdown
Silverfield
the Divels Coits
Abone
Hanham
Avona flu
Aquæ Solis
ſive Calidæ
Bath
Tropæum
Claudianum
the Wedding
Ogo
Vitalis ſepulcretum
Wellow
Haſilbury
Farley Caſtle
Cunetio flu. Kennet
Devisæ
Corn-hill
Calleva
Henly
Reading
Spinæ
Speen
Vindomis
Silcheſter
Barry Inſ
Flatholmes
Steepholmes
SABRINÆ
Æſtuarium
UZELLÆ
ÆSTUAR
Ax Flu
Brie flu
Verlucio
Weſtbury
Portlocus
Portlock
Vecetus
Watchet
Petredus flu
Athelney
B E L G I U M
Stonehenge
Sorbiodun
Old Sarum
Brige
Broughton
Old Winchester
Venta Belgaru
Winchester
Itching flu.
REGNVM
Charlton Muſgrave
Camalet
Wilscomb
Ivel flu
Tona fl
Iſchalis
Ilcheſter
Melbury
Avona flu
Clauſentum
Southampton
Occidens
Honyton
DURO TRI GES
DVNMONIVM
Axminſter
Arium flu
Regnum Vetus
Ringwood
Caſtra Veſpaſiani
Vindogladia
Winborn
Durnovaria
Dorcheſter
Antoni Æſtuar
Oſtium Avonæ
VECTIS
Inſul.
Portland
Meſas Auſu
OCEANUS
BRITANNICUS
SPES ALTERA GENTIS
BELGII noſtri Tabulam hanc Chorographicam,
GEORGIUS MUSGRAVE. I.C.
Frater cariſſimus, ab Charlton Muſgrave in Com:
Somerſet Oriundus Reipub, Literariæ D.C.Q.
MDCCXVII.
Notarum Explicatio
∞ Denotat Ogonem
Inſulam
Urbem vel Pagum
Caſtrum
Tropæum Claudianum
Viam Militarem
Belgii Limites
+ Locum in quo Nummi ſeu Pavimenta fuere Detecta

Cap. I.

De Belgii *noſtri* Limitibus.

§. I.

RES *Britanno-Belgicas* ſcripturo, neceſſarium mihi videtur, initio (tamquam earum ſcenam) Nationis hujus χωρογραφίαν explicare: Qua in re, cum plurimæ occurrant difficultates, (nulli enim hic *Botontini*, nulli *Termini*, nullæ, quæ limites oſtendant, *Ripæ ſtrigæ* inveniuntur) ſi, quod ubique ſumme probabile veriſimilitudinis ſpeciem præ ſe ferat, tradidero, etiamſi non pro dignitate argumenti, nihilominus ſpero, pro Lectoris Humanitate & Venia, ſatis me facturum. *Introdu-ctio.*

§. II.

BELGIUM noſtrum ea pars *Britanniæ* eſt, quæ a *Belgis*, huc e *Gallia* demigrantibus, ſuperata, ab iis ſibi nomen adſcivit, Limiteſque longe lateque prætentos hunc in modum accepit.

Limites primo breviter

QUA ad Mare *Britannicum* patet, ab Occidente, *Durotrigum* Promontorio, in *Purbeck* Inſula, terminabatur; ab Oriente, Portu, qui a *Ptolemæo* Μέγας Λιμὴν appellatur: Hæ Extremitates quadraginta circiter Leucas a ſe invicem diſtant, & in iis Promontoria ſinum faciunt, qui *Vectim* Inſ. ſibi objectam habet, quam, velut ambabus ulnis, amplecti nititur.

AB hac ora, verſus Septentrionem, & deinde procul Occidentem verſus, *Belgium* exporrectum eſt; forma digiti Indicis, curvati; latitudinem habens ſummam quadraginta milliarium.

Delineati.

AD mare, ubi incipit, hinc *Durotrigum* terra; illinc, in oriente, *Rhegno* intercluditur. Paulo altius *Segontiacis*; tum, ad lævam, *Atrebatiis*; & eos proxime *Dobunis*, ad Fretum uſque *Sabrinianum*, adjacet. Quod reliquum eſt, ejus quaſi dimidium, a meridie & occaſu hic *Duro-*

triges,

triges, illic *Dunmonios*, a Septentrione Fretum iſthoc interjacet.

§. III.

HOSCE *Belgarum* Limites, ut, quam poſſim, accurate perſequar, a *Durotrigibus* eos ſeparavit, ita mihi videtur, *Avona fl.* ex adverſo *Vecti Inſ.* Promontorio; ſe in mare *Britannicum* exonerans. Neque enim * Tabulis *Britanniæ Romanæ*, *Camdeno*, vernacula lingua edito, annexis, aliique recentiori, quæ *Belgium* ultra *Alaunum* in occidentem extendi facit, adhibere poſſum fidem; cum ita poſiti Nationum harum Limites, nullo probabili argumento fulciantur: e contrario, longe ſatius, & Antiquitati convenientius eſt, a Fluviis & Montibus, terminis ſcil. a Natura fixis, hos & hujuſmodi Limites ſtatuere. *Secundo loco fuſius.* *Tabulæ vet.* Belgii

NEQUE uno iſthoc nomine *Belgium* juſto latius exhibitum: In eo Tabula porro corrigenda, quod *Vindogladiam*, (*Winborn*) *Durotrigum* Urbem, contra *Camdeni* ſententiam, ipſiuſque rei probabilitatem, (eſt enim a mari non plus quatuor vel quinque milliaria) in *Belgio* locari faciat. *Corriguntur.*

 §. IV.

* *Vide Atlantis Geograph.* N. 1.

§. IV.

Exmore *in Comitatu* Somerſet.

CONTENDAMUS hinc ad occidentem; ubi Punctorum Linea, *Belgium* a *Dunmonio* in Tabulis prædictis ſeparans, per Regionem montoſam, *Exmore* hodie nominatam, ita ducitur, ut eam dividat, ejuſque partem magnam *Belgis* attribuat: Hoc *Camdeni* forſan ex Sententia factum; qui, ad eundem pæne modum, inter Comitatus *Somerſet* & *Devon*, Regionem hanc diviſit. At neutrum ſatis auſpicate: neque Comitatus, neque *Belgii* Limites hoc modo recte exponuntur. Primum enim, *Exmore*, contra quam a *Camdeno* declaratur, *Somerſetiæ* pars eſt: ut in illius *Perambulatione*, a Fratre noſtro Juris *Anglorum* Municipalis Conſulto ſcripta, (cum haberet vicinia *de Legibus Agrariis* controverſiam) e Tabulis publicis, docte & luculenter oſtenſum eſt. Deinde, *Belgas* ſterilem & montoſum illum terræ tractum in occidente invadere, vel ſubigere voluiſſe, nullam veri ſpeciem præ ſe fert; ſed tantum Agri *Somerſettenſis* illam in occidente vallem, quæ iis, citra montes ad *Dunſtar* uſque pertinens, omni fere ævo grata, ſalubris, & jucunda fuit,

Agri-

Agricolæque voto reſpondens. Comitatus ille in occidentem, antiquo *Belgio* quindecim milliaria longius excurrit; quod iccirco, linea breviori arcu ducta, brevius a nobis, quam in Tabula prædicta, deſignatur.

§. V.

De Patria Cangorum.

AT de *Belgii* Limitibus, ubi ad Septentrionem maxime vergit, & *Dobunos* attingit, major adhuc difficultas. Graviſſima viris Litteratis, hac de re, ſuborta fuit diſputatio; quorum alii *Cangos*, eum terræ tractum, qui hodie *North-Wilt-ſhire* & *Somerſet-ſhire* appellatur, incoluiſſe volunt; alii contra, ad *Devæ* Flumen, & mare *Hibernicum*, illos abigunt. Argumentis & multis, & probabilibus, uterque partes acriter defendunt; quæ, cum *Belgarum* intereſſe video, perpendam, & Litem [*de Patria Cangorum*] pro virili, dirimere conabor: etſi de hac re alibi verba in tranſcurſu feci.

Eos in Belgio *habitaſſe*,

QUI in *Belgio* ponunt eos, ab Oppidorum & Vicorum, &c. (ut *Kainſham*, *Wincaunton*, ſive *Cangton*, *Cannington*, *Alcannings*, *Caln*, & unius Centuriæ *Cannings*) nominibus, ad hunc uſque diem in eo retentis,

tentis, tamquam veterum *Cangorum* inibi veſtigiis, argumentantur. Tum a Regionis hujus ſitu, qui [*haud procul mari, quod* Hiberniam *Inſulam aſpectat:*] *Taciti* verba, de *Cangis*, *Sabrinæ* accolis, intellegunt. Tum ex alio *Taciti* loco, ubi tradit Hiſtoricus, *Oſtorium*, poſt *Icenorum* cladem, in *Cangos* exercitum duxiſſe, [*cum orta apud* Brigantes *diſcordiæ a tergo retraxere ducem :*] Hinc enim arguunt, a tergo, ad *Sabrinam*, non ad *Devam* a ſiniſtra, fuiſſe *Cangos*; neque aliter *retractum iri* poſſe Ducem. Porro a vocabuli in *Cæſaris* Commentariis, lectione *Lipſiana*, nempe [*Iceni Cangi*] pro [*Cenimagni*] *Cangos*, ex ſententia *Cæſaris*, juxta *Segontiacos* & *Bibrocos* eſſe.

Quæ argumententur.

§. VI.

Et ad ea quæ reſpondeant,

SED his ad manus ſunt reſponſa: primo enim, quod ab Oppidorum, &c. Nominibus urgetur argumentum, non aliud eſſe judico, quam de quovis alio pæne Comitatu, quod urgeri poſſit. Enimvero facile eſt, Verborum Etymologias excudere, & inanes ſuper iis conjecturas ſtruere, proque vera & ſolida diſciplina venditare: quamquam alias utiles eſſe, minime

minime negaverim. Tum advertere oportebit, τὸ *Retrahi* non ſemper ad locum referri, ſed aliquando ad *Rempublicam*; Ita *Cicero*, [*Retrahere aliquem a Rep.*] Ad *Studium*; Ita *Terentius*, [*Retrahere aliquem a ſtudio.*] Omnium autem clariſſime *Catullus* ad *Alphenum*, [*Retrahere ſe*] pro *a coepto deſiſtere.*

[*Idem nunc retrahis te, ac tua dicta omnia factaque* Et verba,
Ventos irrita ferre,ac nebulas aerias ſinis.]

Sic etiam *Horatius*,

[*Ac ne te retrahas, & inexcuſabilis abſis.*]

Et vergente Latinitate * *Capitolinus*, de *Maximino*, [*Exercitum ad ſuam militarem diſciplinam* retraxit.] Unde manifeſtum eſt, τὸ [*Retrahere ducem*] ita debere accipi, ut eo ſignificetur, quod [*hæ* Brigantum *diſcordiæ a propoſito* (perſequendi *Cangos*) *retraxere* Oſtorium.]

§. VII.

SED, tertio loco, a verbis deſcendamus ad res; & poſito imprimis, *Taciti Icenos* ſupra dictos, ut & *Camalodunum*, Agri fuiſſe, qui hodie *Staffordſhire* appellatur; *Et facta.*
& ab *illis*, Viam militarem, *Ikenild-ſtreet*, quæ

* *In duobus* Maximinis.

quæ Comitatum iſtum permeat; ab *hoc*, *Camalet*, oppidulum in propinquo, nomen accepiſſe; (quæ Clariſſ. *Staffordienſis* Hiſtorici ſententia ſumme probabilis, ab Additamentorum ad *Camdeni Somerſetiam* Auctore, conceſſa eſt;) poſitis, inquam, hiſce, nihilominus cogitandum eſt, neque *Cangorum* motus, neque ipſos *Cangos*, citra *Devam*, id eſt, in Comitatu dicto *Ceſtrienſi*, (quod Auctor ille vult) imo potius ultra, prope *Monam* Inſ. fuiſſe: quibus poſitis, ſi a *Camaloduno*, ad *Brigantes*, linea ducatur recta, diſtabit a *Cangis* ſeditionem moventibus, ubi ad eos proxime accedit, minimum milliaria quadraginta: Ut Diſcordiæ *Brigantum*, a *Cangis*, non inepte dicantur [*Retrahere Ducem.*]

§. VIII.

INSUPER addi poteſt, ſi *Cangi Belgis* & *Dobunis* interpoſiti fuiſſent, captu eſſe difficile, *Oſtorium*, militiæ prudentem, & *deſtinationis certum, ne nova moliretur, niſi prioribus firmatis*, ducto in *Cangos* (i. e. *Camaloduno* iſto meridiem verſus) exercitu, ſtatim ad *Brigantes* (i. e. retro in Septentrionem, & quidem longe) *retrahere*. Nonne

ne ſatius eſſet, & prudentiæ militari magis conſentaneum, *Cangos*, *Belgis* & *Icenis* hiſce interjacentes (ſi modo interjeciſſent) prius armis ſubigere, & in meridie ſecura ſibi præſtare omnia; quam relictis a tergo hoſtibus, (ſcil. *Cangis*) longe diſſitos in Septentrione *Brigantes* invadere. Adeo licet, ab exercitus *Oſtoriani* ductu, contra *Cangorum* in *Belgio* noſtro ſedem, argumentum afferre.

DE Lectione *Lipſiana*, facile eſt reponere, ſi *Cangos* ea *Bibrocis* & *Segontiacis* vicinos, ex mente *Cæſaris*, arguere judicetur; quibus artibus, quo vehiculi genere *Icenos*, ſive illos Agri *Norfolcienſis*, ſive hos *Staffordienſis* (novis uti vocabulis neceſſe habeo) illuc deducamus. Præterea, *Cangi* ad *Devam* habitantes, a *Belgis*, quam *Iceni*, non ſunt multo remotiores: ut, ab iſta Lectione, quid in hac re frugis oriatur, nullus intellegam.

§. IX.

EX altera parte ſtat *Ptolemæus*, cujus hac in re auctoritas magni profecto æſtimanda. En! Illius verba, a Clariſſ. *Galeo* ſic correcta. Δοβύνοις [ὑπόκεινται] Βέλγαι, καὶ πόλεις Ἴσχαλις, Ὕδατα Θερμά, Οὔεντα,

Ex altera parte ſtat Ptolemæus. τούτων δ' ἀπὸ δυσμῶν καὶ μεσημβρίας Δουρότριγες. Unde patet *Dobunis Belgas*, ſic, ut iis vicini ſint proximi, ſubjacere. Hoc enim vocabulum [ὑπόκεινται] tam hic, quam alibi ſæpiſſime in hoc Auctore, ſignificat. At cum Agros *Gloceſtrenſem* & *Oxonienſem*, omnium, ut opinor, ex ſententia, tenuerint *Dobuni*, qui fieri poſſet, ut iis ὑποκεῖσθαι, ſive proximi vicini poſſent eſſe *Belgæ*, ſi hiſce populis (*Belgis* & *Dobunis*) interponerentur *Cangi*. Deinde, quoniam mos eſt *Ptolemæi*, primum Populos, tum eorum Urbes recenſere; *Iſchalin* & *Aquas Calidas*, quas illi, qui contrarium tuentur, *Cangorum* Urbes eſſe judicant, non minus quam *Ventam*, *Belgarum* Urbes eſſe, manifeſtum eſt.

§. X.

Cangorum *patria circa* Devæ o*ſtium.* SED *Cangis*, ut vagis, ut extorribus, ut incerti Laris hominibus, ne parum humanus eſſe videar, niſi Terram, quam incolere poſſent, aliquam ſtatuero; iis (ut in tranſcurſu id dicam) aſſignanda mihi videtur ex antiquorum opinione illa, quæ Fluvii *Devæ* circa Oſtium eſt, & *Ordovicibus* ab Auſtro, & qua ad mare pertinet, *Hibernico* mari includitur. Ibi enim, quod

quod de *Cangorum* Patria narratur, [*ventum, haud procul mari, quod* Hiberniam *Inſulam aſpectat.*] Et quidem melius, quam de *Sabrina*; ubi Trajectus in *Hiberniam* multo longior, & difficilior. Ibi *Ptolemæi* Καγκανῶν ἄκρον, i. e. *Canganorum*, ſive *Cangorum*, Promontorium, (hodie *Lhyn*, in *Caernarvon-ſhire.*) Illinc itum facile in *Brigantes*, in *Silures*, in *Ordovices*; quod ab *Agricola* factum eſt: ut totius orbis una ſit hæc terræ portio, cui iſthæc omnia tam adamuſſim, & tam apte conveniant, aut quæ adeo juſte de *Cangorum* patria glorietur: præcipue, jam dictis ſi fidei indubitatæ unum ſuperaddam, nempe *Inſcriptiones*, numero viginti, in totidem Laminis plumbeis, ſæculo dudum elapſo, apud *Cornavios* inventas: quæ in *Camdeno* ita leguntur,

IMP.DOMIT.AVG.GER.DE.CEANG. *Quod patet Inſcriptionibus.*

id eſt, *Imperator Domitianus, Auguſtus, Germanicus, de Ceangis*, ſive Cangis.

HÆ ſunt teſtes incorruptæ, certiſſimæ, locupletiſſimæ, uno ore probantes, *Cangos* iſtius eſſe regionis, & ex conſequenti (quod ad rem noſtram maximopere facit) a *Belgio* procul remotos. Harum, uti videtur

detur, ob teſtimonium, Cl. *Camdenus*, qui priori ſententiæ aliquandiu favit, palinodiam cecinit, & tandem ad *Devam* habitare *Cangos* opinatus eſt. Hujus opinioni tam bene confirmatæ, una cum *Lipſio* libens acquieveram, nec Quæſtionem, ſi non abſolutam, at certe ſopitam, denuo citaveram, niſi eam iterum moviſſet Literatorum par nobile; & *de patria Cangorum* iterum quæri cœpiſſet; unde *Belgio* noſtro periculum.

§. XI.

Quo anno illi ab Agricola ſuperati.

CANGOS Agricola, (placet enim obiter rem admodum curioſam, paucis ultra perſequi) redactis *Ordovicibus* & *Mona* Inſula perterritos, [*quinto expeditionum anno domuit, cum eam partem* Britanniæ, *quæ* Hiberniam *aſpicit, copiis inſtruxit, in ſpem* (adeundæ Hiberniæ) *magis quam in formidinem.*] Hunc *Taciti* locum, de *Cangis* hoc anno ſuperatis, intellegi debere, vel eo liquet, quod iſta *Laminarum Inſcriptio*, cum loco *Taciti* jam citato, tamquam Teſſera, concordet. Laminæ enim oſtendunt, Imperante *Domitiano*, ſuperari *Cangos*: *Taciti* verba declarant ab *Agricola* præclare acta, quinto

quinto expeditionum anno: Hæc autem anno *Domitiani* Imp. *primo*, acta ſint, neceſſe eſt; cum ab eodem Hiſtorico tradatur, in *Caledoniam*, anno ſubſequenti, duce *Agricola*, penetraſſe exercitum; ibique per reliquam ejus adminiſtrationem tempus exegiſſe. Utque iſthæc *ejuſdem eſſe anni*, ſic & *ejuſdem viri*, atque adeo *eadem facta* ſine dubio videntur. Hinc elicitur, ubi gentium *Patria Cangorum*, & a *Romanis* illi quando, (nempe primo *Domitiani* Imp. anno,) & quo Duce, (nimirum *Agricola*) ſubigerentur.

§. XII.

Belgii *oram maritimam*

RE *Cangorum* abſoluta, ſupereſt, ut e *Belgio* noſtro *Rhegnos* amoveri faciam, itaque Limites ejus ex omni parte vindicem. Hos in ora *Belgii* maritima locavit Auctor graviſſimus, *Guil. Camdenus*: [*Proxime* Atrebatios, inquit, *ad ſolem orientem* Regni, Ptolemæo ΡΗΓΝΟΙ, *regiones eas, quæ nobis nunc* Surry *&* Southſex *vulgo vocantur, cum parte* Hantonienſis *Agri maritima, inſederunt.*] De *Belgis*, ait, eos eſſe [*qui longe lateque habitarunt, per regionem* Somerſettenſem, Wiltonienſem, Hantonienſiſque *Agri partem*

tem

tem interiorem.] Huic opinioni viſus eſt vir Doctiſſimus ideo favere, quia *Rhegnum*, Urbem ad *Alaunum* ſitam (cum Terra adjacente) *Rhegnos* habuiſſe dominos, ſi non & conditores, ex ſimilitudine Nominum, opinatus eſt. Quoquomodo res ea ſit, a prima regionis hujus poſſeſſione, & *Belgii* nomine ei a Victoribus impoſito, *Belgas* eam ſub imperio tenuiſſe, mihi perſuaſum habeo.

In meridie,

Coluere Belgæ.

NAM cum eum e *Gallia* populum *Britanniam* invaſiſſe; cum immenſum ejus tractum in ditionem redegiſſe; & redacto illi nomen impertiviſſe, omnino conſtet, & omnibus in confeſſo ſit; quis, obſecro, probabilior aditus? quæ, ad illam *Britanniæ* partem, via patentior, quam per regionem ejus maritimam? Vero non abſimile eſt, ad *Clauſenti* Sinum, aut Litus ei proximum, orientem verſus, appulſos, e Navibus eos in arenam deſcendere; ut & Terræ potitos, illam ipſam in poteſtate ſervare: eo nimirum, ut ne in patriam reditus, neve cum ea commercium intercluderetur. Quid quod ipſe *Cæſar*, haud ita multo poſt, quam *Belgæ* huc commigraverint, de hujuſmodi profugis in *Britanniam* * affirmavit, [*Eos maritimam in hac Inſula partem incolere.*]

§.

* *De Bello Gallico, Lib.* V.

§. XIII.

HOC a *Ptolemæo* tam magnopere confirmatur, ut *Rhegnis*, e contrario, in *Durotrigum* viciniam admiſſis, celeberrimus ille Geographus ſibi vix conſtare videatur. Repetamus ejus ſupra laudati verba, Βέλγαι —— Τούτων δ᾽ ὑπὸ δυσμῶν καὶ μεσημβρίας Δουρότριγες. id eſt, *Belgis verſus occaſum & Auſtrum Durotriges.* Unde patet, a *Ptolemæo*, Nationum Regionibus aſſignandis maximam partem perito, *Rhegnos*, ut *Durotrigibus* conterminos, non exhiberi. Contra, illum aſſerere [*verſus Occaſum & Auſtrum, poſt* Belgas, *eſſe* Durotriges.] Hoc autem poſito, *Hantonienſis* Agri partem maritimam, ætate *Ptolemæi*, non a *Rhegnis*, ſed a *Belgis* habitari, certiſſimum eſt; quando illi, & quidem uni, verſus occaſum, ὑπόκειν.) *Durotriges*: Quod & ipſe *Camdenus*, ſui non nimium memor, non procul a loco jam citato, aſſerit, hiſce verbis, [Durotrigibus *ad Septentriones, & Ortum, prætendebantur olim Belgæ.*]

Quod ex Ptolemæo liquet.

BELGIS igitur, remotis hinc ad Septentrionem *Cangis*, illinc ad Orientem *Rhegnis*, Regio ſua, quaſi poſtliminio, reſtituatur.

CAP.

Cap. II.

De Belgii *noſtri* Fluviis.

De Fluvio Sabrina.

B*ELGII* occidentalis latus Septentrionale *Sabrina* alluitur: de qua, priuſquam de *Fluviis* minoribus, nonnihil edifferam.

SABRINA, a *Tacito* memorata, ducitur a veteri *Britannica* voce *Sabr*, quæ *Armorica* Dialecto ſervata, ſignificat *Arenam*. Nihil enim hoc Fluvio rapidius, nihil *Arenam* magis devolvens. Oritur ille, cum Fluviis duobus aliis, ex radice Montis altiſſimi, apud *Ordovices*, *Plym-Llimmon* hodie dicti, in Principatu jam diu *Poviſia* nuncupato. Circuitu longe facto, verſus Septentrionem, *Uriconium*, (*Shrewsbury*;) dein *Brannogenium*, (*Worceſter*;) deinde *Glevum*, (*Gloceſter*;) nobilis

Flu-

Fluvius, uni *Tameſi* ſecundus, adlabitur. Ubi *Dobunorum* innatat Terræ *(Gloceſterſhire)* latius ſe extendit: at magis infra, cum *Belgium* adtingit; auctus ſcil. a Septentrione, Fluvio *Vaga, (the Wye)*: a meridie, *Avona (the* River *Avon)*. Hic loci ille *Trajectus*, qui *Romanorum* temporibus inſignis, iiſque utiliſſimus fuit: eo enim ab *Olbury*, ad Ripam oppoſitam (quæ duo circiter milliaria diſtant a ſe invicem) ſtatuto, magna hic tam pace, quam bello, rerum fuit Trajectio: Nunc Copiæ, nunc Annonæ, nunc Ferrum e Fodinis crudum, nunc in Fornacibus coctum, nunc Arma militaria tranſvehebantur, a *Venta Silurum* cæteraque eorum regione, ad *Aquas Calidas*, & in iis præcipue Fabricam, & in omnem *Belgii* Regionem; ſic, ut etiam ex contrario multa. Sed in Bellis maximi uſus fuit hæc Trajectio, cum *Silurum* Gens, ſuper propriam ferociam *Caractaci* viribus confiſa, non niſi Caſtris Legionum (ut refert *Tacitus*) premenda foret, & ab *Oſtorio* peteretur: vel cum a *Julio Frontino* (quod probabilius) ſubigeretur. Cum *Belgium* adluit *Sabrina*, Fluvio *Oſca (Usk)* in ſe admiſſo, ad latitudinem trium leucarum expanditur; & paulatim magis; ubi ſcilicet

De Trajectu.

De Uzella. licet Æſtuarium *Uzella* dictum. Nomen illi Græcum apud *Ptolemæum*, Οὐεξαλλα εἴσχυσις; quod a *Frontini* militibus forte impoſitum, cum in ſubigendis *Siluribus* occupati Fretum hocce crebro transfretaverint. De nominis ratione dicam mox: ſed hic loci præterire nequeo, *Uzellæ* Æſtuarium, male a Clariſſ. *Cellario*, ubi apud *Dunmonium Herculis* eſt Promontorium (ut & hocce nomen longe verſus occidentem) adfigi; cum revera *Iſcæ Silurum* ex adverſo ſit. *Sabrina* inferius ſe paulatim coarctat, ubi extremitas *Belgii* (*Minehead*) opponitur *Bovio*, (*Boverton.*) Late tunc in *Silurum* terram irrumpens, ſinum facit duplicem; in quorum altero *Tobii* oſtium, (*the Mouth of the River Towy,*) & *Barry* Inſula. Inter *Herculis* Promontorium, & quod illi opponitur, *S. Goven*, (quæ leucas circiter duodecim diſtant) ore aperto ſe exonerat in Oceanum, qui a *Ptolemæo* dicitur Ὀυεργιύιος, & Ὀυεργίνιος.]

§. II.

De Fluvio Tona: *ubi oritur.* *TONA* Fluvius in *Belgio* occidentali oritur, ſive potius ipſo *Dunmonio*: Nam in occaſum non tam olim exporrigi *Belgium*

gium, atque nunc Comitatus *Semerſet-tenſis*, ſupra retulimus. Ex monte oritur, qui hodie *Clotworthy* dictus, Familiæ ſui nominis amplæ, & honeſtæ, quæ per *Dunmonium* & *Hiberniam* late ſe diffudit, nomen dedit, vel ab ea cepit. Non procul ab origine præterfluit oppidulum, olim *Wivelſcomb*, nunc autem breviter *Wilſcomb*, appellatum; quaſi *Wivelli* Valliculam: Ea profecto vocabuli Etymologia maxime probabilis; *Comb* enim, *Britannice Kum*, ſitum loci depreſſiorem indicat, & nunc in nominum initio, ut in *Comb-Martin*, *Comb-Flory*, *Comb-St. Nicholas*, *Combwich* (alias *Com-wich*) *Comb-Rawley*, aliiſque: Nunc in eorum fine, ut in natali noſtro *Nettlecomb*, in *Holcomb*, *Aſhcomb*, *Vowelſcomb*, *Branſcomb*, *Illford-comb*, *Withicomb*, *Crowcomb*, *Timbercomb*, *Salcomb*, *Luccomb*, &c. reperitur: adſcito ſcil. interdum Herbæ cujuſdam, interdum Arboris, eo loci abundantis; ſæpe vero, ut in hoc caſu noſtro, Poſſeſſoris nomine. Hujuſmodi locorum Nomina, in Comitatu *Somerſet*, *Devon*, & *Cornubienſi* (1) frequen-

Comb *quid ſignificet.*

D 2

(1.) *Vide Regulas generales de Nominibus Locorum Chronico Saxonico ſubnexas:* voce Comb.

quentia, *Britannos* ſedibus exutos, ibique Salubritatis ergo conſidentes, iis impertiviſſe, (quæ Reverendi admodum Epiſcopi *Lincolnienſis* eſt Sententia) probabile reddunt.

VERUM e diverſo per hæc Nomina, (1.) qui in iis locis *Caſtra* fuiſſe intellegunt, operam (uti mihi videtur) egregie ludunt. Neque enim ita ſentientibus, ſive rei, ſive nominis ratio favet: Non Rei, quando *Caſtra* in locis editioribus, ſive planis, ſolebant eſſe; *Combæ*, uti dixi, in depreſſioribus: porro *Combæ* ſunt quamplurimæ, ut in *Belgio* occidentali, & *Dunmonio*, ubi veterum Caſtrorum a *Romanis* exſtructorum nulla omnino veſtigia cernuntur. Et, ſi vocabula ſpectemus, *Comba* cum *Caſtro* nihil habet affinitatis.

Romanos *ſtationem habuiſſe apud* Wilſcomb,

INTEREA minime negandum eſt, *Romanos* hoc terræ tractu verſatos, ſtationem in eo forſitan habuiſſe: quod oſtendit Olla Nummorum plena, non ita pridem ibi effoſſa: quorum aliquot ad me delatos, *Diocletiani Aug.* & *Maximiani Nob.*

(1) *Vide Villare Cantianum* Thomæ Philipot *Armig. pag.* 162, 3.

Nob. eſſe reperi; proindeque Imperio in *Britannia* vergente *Romano*, fuiſſe conditos: qua nimirum ætate *Romanis*, hinc in alias Provincias evocatis, (proculdubio ſpe reditus) Theſauros ſub Terram abdere, quod Hiſtorici tradunt, in more fuit. [*Anno* CCCCXVIII, *ait* Chronicon Saxonicum, Romani *coacervarunt omnes qui eſſent in* Britannia *auri theſauros, ac partim in terram occultabant, ubi nullus reperire poſſet, partem in* Galliam *ſecum aſportarunt.*] Sed, qui ad rem noſtram propius accedit, ita *Willielmus* (1.) *Malmesburienſis* [*Scotorum* & Pictorum *incurſione mortales multi cæſi—— turbati Inſulani, qui partim ſepultis theſauris, quorum plerique in hac ætate defodiuntur,* Romam *ad petendas ſuppetias ire intendunt.*] Hoc autem A. D. factum eſt CCCCXLIX. Poſt *Romanorum* ex hac Inſula diſceſſum, eorum pecunia non abſcondita utebantur aliqua *Britanni*, quam etiam, ſub adventum *Pictorum* & *Scotorum*, humo mandavere. Raro poſt hæc in communi uſu, apud *Britannos*, *Romana* fuit pecunia: ſuffecta, in ejus locum, eſt *Saxonica*. Nam de Nummo veteri *Bri-*

Oſtendunt Nummi, ibi inventi.

Quo tempore deſiit uſus Romanæ *apud nos pecuniæ.*

(1.) *Lib.* 1. *Cap.* 1. *De Geſtis* Regum Anglorum.

Britannico, (cujus in permutationibus uſum memorat *Julius Cæſar*) conſtat eum, edicto *Romanorum* Impp. [*Ne quis in* Britannia *Nummis, niſi ſignatis* Cæſarum *Imaginibus, uteretur*,] de quo edicto (1.) *Gildas*, fuiſſe jam olim ſuppreſſum.

Tona *adluitur Regio fertiliſſima*:

In qua Athelney.

AB hoc oppidulo *Tona* labitur orientem verſus, & Rivulis hinc illinc aucta, Vallem permeat, (in qua *Taunton-Dean*) omnium fertiliſſimam, frugum & fructuum ubertate celeberrimam, neque Agro ſive *Brabantico* ſive *Longobardico* facile cedentem. Hic *Tauntonæ*, Lanificiis celebri, nomen dat. Milliarium curſu pene recto, circiter XX, a prima ſcaturigine confecto, nonnihil ad Boream flectens, ſe cum *Jvello* miſcet. *Tonæ* fluvio, in *Jvellum* illapſuro, adjacet *Athelney*, locus in Paludibus eminentior, & qui olim non niſi difficulter adiri potuit. Huc *Ælfredus* Magnus ille *Saxonum* occidentalium Rex, a *Danis* in fugam actus, ſe corripuit, & in Bubulci tugurio delituit: qua de re plura, in (2) Diſſertatione, de hujus Regis Cimelio ibi dudum invento. De *Athelney* notandum eſt, non ejus ſitum in angulo fluviorum *Tonæ* & *Jvelli* con-

(1.) *In Hiſtoria. Sect.* V. (2.) *Fine Vol.* II.

confluentium acuto eſſe, quod a Clariſſ. (1.) *Spelmanno* dictum; ſed extra, in angulo obtuſo, prope *Tonam*: Deinde, Nomen ejus primum *Athelney* fuiſſe; quod, ob Nobilium ad Regem *Ælfredum* ibi concurſum, in *Æthelingaigge* (*Saxonice* vox hæc Inſulam Nobilium ſignificat) mutatum eſt: poſtea nomen antiquum in uſum denuo revocari; non autem (quod *Cl.* (2) *Camdenus* innuere videtur) locum hunc initio dici *Æthelingaigge*.

§. III.

JVELLUS Fluvius in *Durotrigum* terræ illa parte oritur, quæ nunc *Strangwaiorum* eſt Vivarium, ampliſſimæ & ditiſſimæ illius Gentis hæreditas, & Domus altera, ſane quam auguſta, *Melbury* nominata. Flexiones & diverticula Fluvius iſte permulta habet, donec in Septentrione, facto circiter ſexaginta milliarium decurſu, in Fretum *Sabrinianum* influit. Non longe a Capite, propter Aquæ rivum, *Jvellus* eſt oppidulum, a Fluvio nomen

De Jvello *Fl.*

(1.) *The Life of King* Ælfred *the Great, Lib.* III. *Sect.* II. (2.) *Vide ejus* Britanniam, *in Comitatu* Somerſet.

men accipiens; qui declinante, ſæculis hiſce noviſſimis, *Iſchali*, (ut ex aliis aliæ naſci ſolent Urbes, Provinciæ, Regna, & Imperia) non parum auctus eſt; hodieque Lino, quo abundat ea regio, ſabulone rubicunda, & ex eo confectis, in foro venum datis, celeberrimus eſt.

§. IV.

De Cado Fl.

CADUS in *Jvellum* ſe exonerat; qui ab oriente currens, apud originem *Camaletum* habet, tam arte, quam natura collem munitiſſimum: de quo ſubter in ſuo loco. Paulo infra confluentiam, *Iſchalin* præterfluit, Urbem olim præclaram, neque nunc ignobilem, utpote in qua conventus ſint de Repub. frequentes; eique nomen imponit *Ivel-Cheſter*, vulgo *Illcheſter*. Deinde, accedentibus uno alteroque ex aquilone Rivo, *Tonam* complectitur, ſinu ſuo fovet, & juncta aquarum vi in *Sabrinam* effunditur.

§. V.

De Bryo Fl.

PROPE effuſionem oſtio vicino *Bry* fl. ſe exonerat: oritur hic Fluvius in oriente juxta *Sturiodunum (Stourton;)* ubi cer-

cernuntur hodie Munitiones; ſed utrum hæ *Romanæ*, an *Saxonicæ*, an *Danicæ* ſint originis, id neutiquam apparet. Hac regione Pagus eſt *Charlton-Muſgrave* (liceat enim mihi pro Domo mea orare) qui a noſtris Hominibus, ibi ſedem, ducentis ante annis & quod excurrit, habentibus, cognomen trahit: in Tabula *Speediana*, ne dicam alias, id excuſum eſt, ut ab aliis in vicinia *Charltonis*, (qui numero quamplures ſunt) diſtingueretur. Retinetur Nomen, at Hæreditas, ex defectu generis maſculini, per fœmininum alias avertitur.

OPPIDULUM *Bruton*, quaſi *Bryton*, ab hoc Fluvio nominatur: Fluvius hic, cum *Ivello* dicam, an *Pedredo*, (nam utrumque nomen in uſu fuit, ſed hoc recentius) eodem alveo, nonnunquam *Evelmouth* appellato, ſe in Æſtuarium fundunt; quod a Græcis Ὀυέξαλα, Latinis *Uzella*, & nonnunquam *Vaxalla* dicitur: quorum primum, a poſtremo duci, videtur; ut & medium, literis aliquantulum mutatis. Ὀυέξαλα ἀσχυσις cum ſit apud *Ptolemæum*, qui ſub *Antonino Pio* floruit, probabile eſt a *Julii Frontini* militibus (qui in *Siluribus* ſubigendis occupati, commeatum e *Belgio* mari tranſvectum acciperent)

Nomen Ὀυέξαλα *datum a* J. Frontini *militia.*

E

perent) Fretum hoc *Sabrinianum* iterum atque iterum navigantibus, id Æſtuario fuiſſe nomen inditum ; ſæculo jam a *Chriſto* exeunte primo ; ante *Ptolemæum* dimidio. Hi duo Fluvii, *Bryus* ſcil. & *Ivellus*, ſeu *Pedredus*, una cum iis, qui in illos ſeſe fundunt, planitiem illam in *Belgio* occidentali pinguem & lætam, ab oppido *Wilſcomb* ad *Bruton*, XXVII circiter milliaria longam, ab *Ivello* oppido ad Fretum uſque XXV milliaria latam, irrigant, & mira fertilitate donant.

§. VI.

De Axa Fluvio.

FLUVIUS de quo proxime verba faciemus, *Axa*, & interdum *Vexalla* dicitur : ex *Ogonis* Antro effluit, ipſumque illud Antrum, Aquarum mutato curſu, fecit. Nam cum olim (dicam, quod mihi veriſimile videtur) ex ore ſuperiori, quod Antri nunc eſt, erupit Aqua, nullum omnino fuit Antrum : poſtea vero ſubtus erumpente, & Antri, quod nunc eſt, a latere Rivo effluente, (qui etiamnum intimo ejus penetrali, tum auditur, tum etiam viſitur) Antrum eſt effectum.

DILAPSUS aliquot milliaria Fluvius, Oppidulo nomen *Axmiſter* impertit : De-

Deinde, curſu ſinuoſo in *Sabrinam* ſe, exadverſum Inſulæ *Steepholms*, effundit. Oppidulum iſtuc olim appellari *Vexam* (a Fluvio procul omni dubio) tradit *Harriſonius*: qui de Fluviis *Britannicis*, ex *Lelando*, ſcripſit omnium enucleatiſſime. Verum, uti patet huncce Fluvium aliquando dici *Vexallam*, ab ejus oſtio, non procul a *Pedredi* (ſive *Ivelli*) *Bryique* concurrentium oſtio communi, in Fretum *Sabrinianum* aperiente, *Ptolemæus*, opinione noſtra non ſatis accurate, nomen Ὀυίξαλαν, quod eſt iſtius Fluvii nomen, huic attribuit Æſtuario; ut & eum qui ſequuntur, omnes. Ptolemæi *Error.*

§. VII.

AVONA ſequitur; cujus Nomen *Britannice* Fluvium generatim acceptum, hic cum Latina terminatione ſpeciatim hunc Fluvium, ut alibi ſimiliter alios, ſignificat. Oritur hic Fluvius in *Belgii* ea parte, quæ maxime in ſeptentrionem exporrecta, *Dobunorum* terræ contermina eſt: unde ſe ingenti ambitu incurvans, Fluvios minores ex utraque parte accipit; quibus inſigniter abundans, tandem eo deſcendit, ubi via militaris a *Verlucione*, *De* Avona *Fluvio.*

 (*West-*

(Weſtbury) eum oblique ſecat, & alii mox a *Durocorinio (Circiter)* juncta, *Aquas Solares*, pari fere a Fluvio diſtantia, contendit. Uno ab Urbe lapide, Fluvio (ſic, uti Viæ) *Julii Vitalis* Sepulcretum adjacet; de quo [1] alibi. In flexu ejus notabili, tamquam in Amphitheatro, Urbs eſt. Hinc in *Sabrinam* præcipitans, in ejus gremium poſt decem milliaria cupide recipitur.

NATIONES *Britannicæ* Fluviis ſæpenumero diſtinguuntur, earumque Termini ſignantur; nimirum, quoad ejus fieri poteſt: quod tamen hic aliter multo: Nam *Belgium* hic ultra *Avonam*, extenditur; quod oſtendunt *Aquæ Solis*, ejus (affirmante *Ptolemæo*) Urbs, ultra *Avonam*, eo ejus latere, quo ſunt *Dobuni*, poſita.

TRADIT *Tacitus* [*effuſis in agrum Sociorum hoſtibus, detrahere arma ſuſpectis, cinctoſque caſtris* Antonam *&* Sabrinam *Fluvios cohibere (Oſtorium) parare.*] Mirum, quantum hic locus Interpretum exercuit ingenia. Qui *Autonam* hic pro *Auſona (Nen, Northamtonæ* Fluvio) poni volunt, non attendere videntur, iſtam

Au-

1 *In Vol.* III.

Auſonam, meditullio ortam, in Oceanum *Germanicum* adeo recta tendere, ut ea, cum *Sabrina*, utcunque communita, hoſtes nequeant cohiberi. Pro *Auſona* proculdubio legendum *Avona*, & Præpoſitio *inter*, quæ tranſcribentium incuria videtur in MSS. omitti, reſtituenda: ſicque legendum [*Hoſtes, cinctos caſtris, inter* Avonam *&* Sabrinam *Fluvios, cohibere* [Oſtorius] *parat.*] Omnino hic loci Præpoſitio neceſſaria, qua reſtituta tenebræ diſpelluntur; Vult enim *Tacitus*, [Oſtorium *hoſtes, quorum magna pars* Silures *erant, in* Dobunorum *agros, qui* Romanis [1] *Socii erant effuſos, Caſtris cinctos ex intervallis, inter Fluvios hoſce cohibere velle.*] Quæ utique ſignificatio, & cum Hiſtorici mente, & decurſu Fluviorum, cum primis convenit. *Romanis Avonam* hancce magno fuiſſe præſidio tutelæque, ſic, ut Prætenturæ vicem habuerit, probabile eſt. Taciti *emendatio.*

§. VIII.

FLUVIIS iis, qui in occidente & ſeptentrione ſe exonerant, abſolutis, ad eos Ptolemæi Τρισάντων.

1 *Vide* Camdeni Dobunos, *in initio, &* Dionem, *Lib.* LX.

eos circuitu facto jam denique tranſibo, qui in Oceanum *Britannicum* decurrunt. Horum primus Τεισάνλων a *Ptolemæo*, *Teſſe* hodie dictus, longe a mari oritur, per regionem amœniſſimam fluit, & curſu non multum impedito, amnicas plures facit inſulas; donec in ſui nominis Æſtuarium aperit. Alium paulo infra Fluvium recipit hoc Æſtuarium; qui tametſi nullo a veteribus nomine, quod ad nos pervenit, inſignitus, Urbibus claruit duabus, quarum altera *Venta Belgarum* (*Wint-cheſter*) ſupra adjacet; altera *Clauſentum*, (*Old Southamton*) infra prope Æſtuarium.

§ IX.

Alauna, *ſive* Avona *altera*.

HINC in occidentem eunti, *Avona* dicam *altera* ſe oſtendit, an *Alauna*? Hoc illi nominis in Anonymo *Ravennate*, & *Ptolemæo*, quorum forſan autoritate ductus, idem uſurpavit Doctiſſimus *Camdenus*; prius illud *Lelandus*, *Harriſonius*, aliique complures. Nolo in re tam obſcura, neque magni momenti, tempus impendere. Quilibet ingenio ſuo, per me fruatur. Unum hoc adjiciam, in *Britannia*, ſecundum *Camdenum*, plures *Avonas* eſſe Fluvios; & ſecundum *Ptolo-*

mæum

mæum Ἀλαῖνον, Ἀλαῦνον, Ἀλαῦναν: ut in hiſce Fluviorum nominibus decipi, ſit facillimum; nec quidem gravi culpa.

ORITUR hicce Fluvius ſupra, apud *Wolf-hall*, non procul ab *Atrebatiis*; ubi *Sancto-Mauri*, Gens Honoribus & Divitiis ampla, ſedem olim habuere. Hinc ad mare, recto fere tramite feſtinans, *Sorbiodunum* alluit; deinde *Sturam* (*the River Stour*) accipiens, in *Britannicum* effluit oceanum. Ante vero quam effluat, per milliaria aliquot *Durotriges* a *Belgis* ſeparaſſe, & hiſce Populis terminos ſtatuiſſe, non immerito credi poteſt. Hujus & *Triſantonis* oſtia dicuntur a *Ptolemæo*, Ἀλαίνȣ & Τεισάντωνος ποτ. ἐκβολαὶ.

Hæc de Fluviis *Belgii* noſtri, veteribus notis.

CAP.

Cap. III.

De Belgii *Diviſionibus.*

§. I.

Belgii pars a Segontiacis olim habitata.

ETSI per multa annorum ſæcula *Belgii* nomen apud nos duravit, Terræ tamen ille tractus, qui eo ſignificatur, hoc tempore varias, non re ſolum, ſed & nomine tenus, mutationes ſubiit. Ut ab initio rem hanc deducam, *Belgium* noſtrum, ut in Tabula depictum eſt, includit illam Regionem, quam olim *Segontiaci* tenuere, quorum Metropolis *Vindonum*, hodie *Silcheſter*; (de quo poſthæc in *Urbibus*). Populus iſte [1] *Julio Cæſari*, una cum *Ancalitibus*, *Bibrocis*, *Caſſiis*, aliiſque, miſſis legationibus, ſeſe dediderunt. A *Belgis* autem, quod veriſimile domiti ſubjectique, (ut erant *Britan-*

1 *De Bello Gallico*, *Lib.* V.

tannicarum inter ſe nationum bella frequentiſſima, & omni imbuta odio) uſque adeo ab iis exſtincti ſunt, ut præter eorum nomina, vix quicquam hodie ſuperſit. Terra eorum veteri *Belgio* fuit, jure belli, additamentum.

§. II.

BELGII pars alia eſt in continente mediterranea, alia prorſus Inſularis, ſcil. *Vecta*; quæ omni fere ævo ad *Belgium* (uti nunc dierum ad Comitatum *Hamſhire*) pertinere judicata eſt: Etſi enim ante *Belgarum* in eam deſcenſum, uti etiam poſt *Romanorum* ex ea diſceſſum, (quod a *Guil.* [1] *Harriſono*, viro certe literato, & in deſcribenda *Britannia* diligenti, *Lelando* uti ſuſpicor, Auctore, pronunciatum) Regibus ſuis ſubjecta fuit; ſtante tamen tum *Belgarum*, tum *Romanorum* apud nos imperio, *Belgio*, tamquam illius pars, annexa eſt: & quidem merito, nam illius eſt quaſi Propylæum; quod, qui *Belgium*, vel eo loci *Britanniam* aggredi conentur, auſpicato (ut de *Veſpaſiano* conſtat) aggrediuntur.

Illius alia pars Inſularis.

F BEL-

1 *Deſcription of* Britain, *Chap.* X.

§. III.

Unde Severia dicta ſit, ambigitur.

BELGII pars illa quæ *Sorbioduno* adjacet, a nonnullis *Severiæ* nomen obtinuit: Sed quo auctore, quave de cauſa, clam me eſt. [Severiani, *inquit* Nicolaus 1 Lloydius, *vulgo* Wilt-ſhire-men: *teſte (cognomine ſuo)* Lhuydo, *quorum Urbs* Severia, Salisbury, *Urbs* Angliæ *inter* Wintoniam *&* Dorceſtriam]. *Sorbiodunum* vult, quæ Urbs eſt inter *Ventam Belgarum* & *Durnovariam*; ſed viam militarem calcantibus; nam recta euntibus longe devia eſt. Qui hocce nomen a *Severo* Imp. trahunt, tamquam ibi moras agente, nugantur omnino, & a viro naſuto acrique D. 2 *Wharton*, non immerito irridentur. Si quid huic nomini a *Severo* inſit, Beneficio cuidam ab Imperatore collato, ut erat ille beneficus, optime poteſt attribui. In *Lelandi* 3 Commentariis legimus [Wilſhire *olim dicta* Severia, *propter Gentis ſævitiam.*] Sed in margine [*Ridicula Interpretatio, cum* Severia *a* Severo Imp. *dicta.*] Rem obſcuram *Oedipo* cuidam in medio relinquam.

§.

---

1 *Dictionario Hiſtorico-Geograph.* 2 *V. Antiquitates* Rutupinas. *Pag.* 64. 3 *Collectaneorum Tomo Secundo, Pag.* 397.

§. IV.

NOTAT Doctiſſ. *Galæus*, ex *Catullo*, [Romanos *Inſulam hanc noſtram* & Britanniam & Britannias *dixiſſe, imo antequam in plures Provincias dividebatur:* Deinde [Britanniam *a* Severo *per Aggerem a* Clauſento *ad* Gabroſentum *ductum, ita dividi, ut omnis Regio, ad orientem iſtius Aggeris, eſſet* Britannia Prima, *quæ propius Mari et* Romæ *adjacet, & quæ* Dioni *eſt* ἡ κάτω; *illa autem ad Occidentem* Britannia Secunda, & Dioni ἡ ἄνω.] Secundum hanc Diviſionem erat *Belgium* propemodum omne in *Britannia Secunda:* nimirum omne, excepta *Vindomi* Urbe, & angulo illo *Belgii*, qui in orientem maxime ſe inſinuat. Belgium *pæne omne in* Britannia *ſecunda.*

Cap. IV.

De Belgii *noſtri* Urbibus.

§. I.

Urbes in Britannia quales ante J. Cæſaris *adventum.*

URBES in *Belgio* noſtro, ne dicam in *Britannia*, quales eſſent, ante *Julii Cæſaris* adventum, optime ex illo Auctore, harum rerum oculato teſte, & ex *Strabone* diſci poteſt. [*Oppidum,* 1 inquit ille, Britanni *vocant, cum Silvas impeditas vallo atque foſſa munierunt, quo incurſionis hoſtium vitandæ cauſa, convenire conſueverunt.*] Hoc autem non tam Urbs populo habitata, quam Munitio videtur, qua is adverſus hoſtem ſe defenderet, & tutum præſtaret. 2 *Strabo*

1 *De Bello* Gallico, *Lib.* V.
2 *Geogr. Lib.* IV. *Ed.* Amſtel. MDCCVII.

bo ad rem noſtram apertius [Πόλεις δ' αὐτῶν εἰσὶν οἱ δρυμοί· περιφράξαντες γὰρ δένδρεσι καταβεβλημένοις εὐρυχωρῆ κύκλον, καὶ αὐτοὶ ἐνταῦθα, καλυβοποιοῦνται, καὶ τα βοσκήματα κατασταθμεύουσιν, οὐ πρὸς πολὺν χρόνον.] id eſt, *Urbium loco ipſis* (de *Britannis* loquitur) *ſunt nemora: Arboribus enim dejectis ubi amplum circulum ſepierunt, ipſi Caſas ibidem ſibi ponunt, & pecori ſtabula condunt, ad uſum quidem non longi temporis.* Καλυβοποιοῦνται, *i. e.* ex interpretatione *Budæi*, Gurguſtia ſive Caſas faciunt. Enimvero *Londinium*, hodie totius univerſi Urbs ſine dubio ampliſſima, Baſilicis ornatiſſima, Populo refertiſſima, annis abhinc bis millenis abundavit Tuguriis, Caſis, & Gurguſtiis.

§. II.

ROMANI vero, rei militaris ſtudioſi, ut arte ea, quam omnium maxime calluere, victorias adipiſcerentur, ſuoque hanc Inſulam adderent imperio locos eligebant hic illic ſiccos, ſed ubi pabuli & aquæ ſuppeteret copia, ad Caſtra idoneos; valloque eos cingentes, aliaſque munitiones adhibentes, in eos ſeſe contraxere ad ſui defenſionem: Hinc in hoſtes ſubito irrupere, & inopinato ſæpe oppreſſere. Quis

Ex Romanorum *Caſtris Urbes.*

Quis in eorum Caſtris Portas quatuor, pari fere inter ſe diſtantia conſtructas; quis ſpatium ad vallum, quis Prætorium, quis Principia, quis Areæ reliquum pro militum ordinibus artificioſe diviſum obſervabit, & Urbis hodiernæ hæc eſſe rudimenta, ne dicam (ex *Vegetio*) *muratam* hanc *civitatem* eſſe, non opinabitur? Certe ex his initiis pleræque e noſtris Urbibus cepere origines. Caſtra hæc, quod in pleriſque conſtat, evaſere Urbes, hodieque nomen *Cheſter* retinent: ad earum formam & modum aliæ poſtea complures ſunt compoſitæ. Hæc de *Urbibus* his in Univerſum.

§. III.

Quorum in Belgio *numerus cenſetur.*

SPECIATIM, Urbes ſunt *Clauſentum* (old South-Hampton); *Venta Belgarum* (Wincheſter); *Vindomis* (Silcheſter); *Brige* (Broughton); *Regnum vetus* (Ringwood); *Sorbiodunum* (old Sarum); *Cunetio* (Kennet); *Verlucio* (Weſtbury); *Iſchalis* (Illcheſter); *Aquæ Solis* (Bath): de quibus ſingulatim.

§.

§. IV.

BRIGE apud *Antoninum* occurrit, & *Venta Belgarum* M. P. XI. *Sorbioduno* M. P. VIII, (quod a veritate non multum abhorret) diſtare dicitur, iis interpoſita: Hujus Urbis hodie nulla ſunt veſtigia; ſic, ut de ſitu ejus ſit dubitatio. Doctiſſimis *Camdeno* & *Galæo*, quos hac in parte ſequor, eam ibi fuiſſe viſum eſt, ubi Viculus nunc dierum *Broughton*, in *Gate-Hundred*, Comitatu *Hamtonienſi*; nimirum illo terræ tractu, in quo ſedem habet Vir ſpectabilis *Robertus Eyre*, Eq. Auratus, unus e Banci Regii Juſtitiariis, & ſoli natalis, & Regni Ornamentum. Via per hanc Urbem Militaris fuit, quæ ultro citroque itinerantibus commodiſſima, ſic, ut Urbs ipſa defeſſis & anhelantibus ſolatio fuit. Quicquid a *Sorbioduno* Calcariæ, quicquid a Fabrica *Bathonienſi* rei Ferrariæ, (ne dicam alia quamplurima) ad *Clauſentum*, in nationes exteras exportandum, veheretur; quicquid etiam e contrario rerum externarum ad *Sorbiodunum*, ad *Aquas Solis*, aliaſque *Romanas* hac in regione Munitiones, *Clauſento* importaretur, hac via, perque hoc oppidulum, id

Brige; *reficit itinerantes.*

id ferri probabile eſt; ut & horum itinerantium ergo, (nempe ut medio, *Ventam* inter & *Sorbiodunum*, itinere reficerentur) ipſam originem cepiſſe *Brigen* non eſt improbabile, idque ſub Imperii *Claudiani* exitum.

§ V.

Clauſentum.

CLAUSENTUM ad oſtium Fluvii *Itchin*, ubi ſe in æſtuarium ille *Triſantona* effundit, ſitum, plane ad Mercaturam fieri videtur: Etſi enim Fluvius iſte navigia minime unquam actuaria tulit, tamen illius ſitus in oſtio iſtius Fluvii, & ad illud Æſtuarium,(in quo Viam militarem alteram a *Venta Belgarum* accipit, alteram ad *Regnum* mittit, quibus ultro citroque Merces tam exportandæ, quam advectæ, portari poſſent) abunde monſtrat, Urbem iſtam Mercaturæ, cui, præſertim *Gallicæ* nuperis hiſce ſæculis ſervivit, ab initio fuiſſe dicatam. Origines ejus proculdubio ſunt ab eo tempore, quo in *Britanniam Galli* primum transfretantes, hoc ſinu e navibus deſcenderunt. *Veſpaſiano* ex ſitu commodum fuiſſe judico, cum ex Inſula *Vecti* exercitum ille in *Belgio* expoſuit. *Belgii* noſtri *Clauſen-*

tum

tum fuit Emporium; quo tum ἐξαγώγιμα, tum εἰσαγώγιμα, de quibus ſpeciatim infra, confluxerunt. Diſtabat autem milliare integrum aut amplius, a ſitu Urbis *Southampton* hodie nominatæ, ea ſcil interior. Munitionum etiam nunc veſtigia reſtant, appellata *Beavis-hill*, ac ſi *Belloveſo*, hujus Regionis *Herculi* ſe debuiſſent: His opponitur *Romana* ſtatio apud *Bittern*, quæ venerandæ antiquitatis notas oſtentat.

§. VI.

ATREBATIIS & *Cantiis* ſubjacere *Regnos* aſſerit *Ptolemæus*, & *Antoninus* a *Regno Clauſentum* eſſe M. P. XX. tradit. Nullus dubito, quin ante *Belgarum* e *Gallia* in *Britanniam* adventum, oram circa *Clauſentum* maritimam *Regni* incolerent, & ad Fluvium *Avona* congregati Urbem ibi qualemqualem ſtatuerent: poſtea *Belgæ* in eam navibus exſcendentes, *Regnos* ab iſto ditionis ſuæ angulo verſus orientem expellerent, *Regni* nomen a primis ejus conditoribus ſervantes. Hoc ni daretur, neſcio quo pacto *Cæſari* & *Ptolemæo*, ex altera parte ſtantibus (ut in Capite primo oſtendimus) ſatisfieret. Certe

Regnum *vetus.*

 qui

qui oram hanc a *Regnis*, meditullium a *Belgis* ſimul ſemelque teneri volunt, *Belgarum* omne commercium cum *Gallis* intercludunt, Auctorumque illi nobiliſſimo pari ſe opponunt.

§. VII.

Vindomis Segontiacorum *Metropolis*:

SEGONTIACI Metropolim habuere *Vindomin*, ab *Antonino* dictam, a *Camdeno Vindonum*: Erant illi *Regnis* & *Bibrocis* finitimi, & ex eorum numero, qui legationibus miſſis *Cæſari* ſeſe dediderunt: Unde ab eo, in immortali ejus Commentario, memorati, nomen alias periturum, ad hunc uſque diem ab oblivione vindicatum habent. In *Gallia* caput Gentis ſuæ (Doctiſſ. referente *Galæo*) *Vindinum* agnoverunt, unde in his regionibus huic Metropoli gentile nomen, quod in MSS. aliquando *Vindini* legitur, impoſuerunt. Eum terræ tractum incoluere, qui ſecundum *Angliæ* diviſionem ab *Ælfredo* factam, appellatus eſt, *The Hundred of Holeſhot*. A *Veſpaſiano*, quod veroſimile, victi, & a *Romanis* tandem penitus ſubjugati, *Belgis* acceſſere, cum illis in unum corpus coaluere, & nomen ſuum amiſere: niſi quod eorum Metropolis a *Britannis*

Qui Belgis *acceſſere.*

1 *Caer-*

1 *Caer-Segeint* dicta, totius nationis veterem appellationem quodammodo retinuit.

PRÆCLARAM & magni nominis Urbem hanc fuiſſe, ſat teſtantur reliquiæ; quæ tametſi vetuſtate obrutæ, priſcæ tamen magnitudinis indicia ſervant. Plurimi hic Nummi, a Clariſſ. *Camdeno* effoſſi, *Conſtantini* jun. ſe fuiſſe confitentur. Averſo latere *Ædificium* hic ab eo conſtructum oſtendere videntur. Earum Inſcriptio fuit PROVIDENTIÆ CÆSS. De *Conſtantino* alio Purpura hic induto, contra *Honorium* pugnante, in Presbyterum deſinente, Capite demum truncato, plurima Fabulis purgata congeſſit Doctiſſ. *Camdenus*: quem vide. *Præclara fuit hæc Urbs.*

MURI ſic ſatis integri hodie cernuntur, quos olim altiores fuiſſe conſtat. *Camdenus* enim has Antiquitates curioſe ſpectans, in Angiportum, terra jam aggeſta pæne obrutum, manum vix immittere potuit. Eorum ambitus eſt milliaria duo, terræ jugera numero octoginta comprehendens. Plurimæ hic effoſſæ Inſcriptiones

1 *Ut ex* Alfredo Beverlacenſi, Hen. Huntingdonenſi *&* Nennio *patet.*

ſcriptiones, quod dolendum, intercidere: ſupereſt una, quæ eſt hujuſmodi.

MEMORIÆ
FL. VICTORI
NÆ. T. TAM.
VICTOR CONIVX
POSUIT.

Quid autem ſibi vult, ἐπίχορδον.

§. VIII.

Cunetio. *CUNETIO*, ſecundum *Antoninum* (itinere XIV) a *Verlucione* (*Weſtbury*) diſtat MPXX, a *Spinis* (*Spene*) MPXV; quæ illius diſtantiæ Oppidulum *Kennet*, ea voce ſignificari contendunt: confirmat ipſius vocis ſonus & derivatio: quid enim aptius, quam a *Cunetio* derivari *Kennet*. Fluviolo ſui nominis alluitur, qui in occidente paulo altius ſcaturiens, *Spinas*, ubi ſtatio quondam militaris, præterfluit, & cis *Callevam* (*Henly*) in *Tameſin* Fluvium influit. De Lapidibus altis, immenſæ magnitudinis, quos *Diaboli Diſcos* appellat vulgus, plurimæ ſunt conjecturæ quarum unam [1] alibi tangam: De hujuſmodi

---

1 *Cap.* XI.

modi aliis vide *O. Wormii* [1] Monumenta Danica.

§. IX.

VERLUCIO apud *Antoninum* occurrit, & *Cunetione* M. P. XV, *Aquis Solis* M. P. VI, diſtare traditur: quæ illius hinc atque hinc diſtantia, ſitum ejus eundem fuiſſe, qui nunc Oppiduli *Weſtbury*, demonſtrat: His adde quod Fluvius, qui huic allabitur Oppidulo, a nonnullis *Were* appellaretur; quod vocabulum olim *Vere* pronunciatum eſt, & a *Verlucione* trahi, vel ei nomen impertiiſſe poſſit exiſtimari. Veteris porro Urbis veſtigia, quæ novæ adjacent, una cum theſauro Numiſmatum *Romanorum*, in iis effoſſo, idem confirmant. Hæc cum Oppidulo *Warminſter* omnino fere deſunt, non eſt quod ejus locum veteris fuiſſe *Verlucionis* (quod tamen Clariſſ. *Camdeno*, & ſecundum illum *Burtono* placuit) arbitremur: ex altera parte ſtat *Galæus*. Verlucio.

§.

1 *Lib.* I. *Cap.* IX.

§. X.

"Ισχαλις

"Ισχαλις a *Ptolemæo* memorata, non autem ab *Antonino*, (quod a Clariſſ. *Camdeno* perperam affirmatum eſt) Fluvio *Ivello*, ſive contractius *Illo* alluitur: (de quo in Capite præcedenti :) Unde nomen ejus *Anglicanum Ill-cheſter*. Terra circumjacens totius *Belgii* pinguiſſima eſt, & Bobus præcipue ſaginandis idonea: ex nullo enim *Belgii* (ne dicam *Britanniæ*) tractu Caro Bovina melior ad onerandas optimatium menſas, & ad Nautas alendos emitur: Unde magna vis ejus quotannis *Londini* venit, & ſale condita, Claſſariis, nunc in Mare *Balticum*, nunc in *Mediterraneum* navigantibus, annonæ eſt.

Veteres Britanni *neque Caſeum*,

PRÆTER hujuſce Paſcui fructum hunc commodiſſimum, *Romanis*, uti conjicio, Caſeum & Butyrum hæc regio, tamquam vectigalia, præſtabat. Utriuſque uſum in *Britanniam Romani* vel primum intulere, vel multum promovere. De Caſeo manifeſtum eſt ex [1] *Strabone*, illius conficiendi modum, apud *Britannos*, minime communem eſſe, ſed tamquam in ſecretis habitum. At *Romanis* huc

---

[1] *Lib.* IV.

huc appulſis cum uſui fuit ille frequentiſſimo (nam ex 1 *Spartiano* patet exercitum eo *Romanum* magna ex parte veſci, unde Caſeum ille ponit *in Cibis Caſtrenſibus)* hinc conſtat τυροποιεῖν in *Britannia Romanos*, idque poſtulante exercitu maximopere; exercitu inquam, cujus Præfecti gulæ & lautitiæ erant omnium deditiſſimi. Ut enim optimæ notæ Caſeus hoc in Agro fieri ab antiquo ſolitus eſt, hinc *Romanos* hæc cupedia traxiſſe facile eſt arbitratu. [*Aqua & Pane ſimplici contentus Epicurus*, Caſeum *addidit, quando* Genio *indulgere & ſumptuoſius convivari libuit* 2.]

BUTYRUM magis in dubio, ſed quod explicatione brevi diluitur. Certiſſimum eſt, veteribus *Romanis* (florente ſcil. Repub.) *Butyri* nullum aut rarum fuiſſe uſum; neſcierunt illi, Lactis partes ſeparandi modum. Quid, quod in *Athenæi Deipnoſophiſtis*, omni fere ciborum genere ſaturatis, nulla omnino *Butyri* mentio. *Hippocrates* plus ſemel habet Βούτυρον. Oleo *Romani*, illius vice, utebantur 3: Eo Carnes & Piſces, antequam aſſarent, (ne inteſtinus eorum & pro- *Neque* Butyrum *habuere.*

---

1 *In* Hadriano. 2 *Vide* Gaſſendum, *de Vita & Moribus* Epicuri, *Lib.* VI. 3 Iſ. Caſauboni *Animadverſiones in* Athenæi, *Lib:* X. *Cap.* X.

proprius humor efflueret) inungebant: uti etiam *Arabes*, ut ex *Averroe* conſtat. Sub initium Imperii *Romanis* in uſu eſſe cœpit Butyrum, a Barbaris oriundum: Barbarorum primi, quantum ſcimus, *Scythæ*, qui Lacte plurimum alebantur, id ex Equino compararunt: Modum exhibuit ſive *Hippocrates*, ſive *Polybus*, Libro quarto [1] περὶ Νόσων: & ante illum [2] *Herodotus*. Sunt qui *Butyrum* initio Pharmacum, potius quam Cibum, eſſe volunt; & quidem [3] *Celſus*, ſecundum *Hippocratem*, eo non uno loco tam quam medicina externa utitur; ſicut etiam [4] *Scribonius*, *Claudii* Imp. in expeditione *Britannica* Medicus; qui forte cum *Britannis* id omnium primus communicavit, vel iis commendavit. *Barbararum Gentium hic lautiſſimus Cibus*, (ſic a [5] *Plinio* dicitur) *& qui divites a plebe diſcernat. Opſoniis pro oleo admiſceri, ut & Placentis, Adipis vice*, tradit [6] *Dioſcorides*.

Hoc iis forte commendavit Largus.

Iſchalis *Origo*.

PROPTER hæc cibaria, non minus utilia quam grata militibus, reliquaque exercitui neceſſaria, quibus hæc Regio ſem-

---

1 *Sect.* XXV.
2 *In Melpomene*, *Sect.* II.
3 *Lib.* IV. *Cap.* XV.
4 *Comp. Med.* XLIII.
5 *Lib.* XXVIII. *Cap.* IX
6 *Lib.* II. *Cap.* LXXXI.

ſemper abundavit, & ad *Dunmonium* ut aperiretur via, fieri exiſtimo, quod *Ivelli* ripa Caſtrum, *Boadicia* cum ſuis jam devicta, exſtruerent *Romani*; idque demum in Urbem creviſſe. Hæc videtur hujuſce Urbis origo.

§. XI.

SORBIODUNUM a *Sorbis*, qui magna hic proveniunt copia, nonnulli ducunt: Sorbiodunum,
i Vocali, propter δυσφωνίαν (ut in *Novioduno*) interpoſita. Certiſſimum autem eſt, vocabuli partem poſteriorem ex Lingua veteri *Britannica* deſumi; in qua *Dunum* ſignificat *Collem*, hodieque in vernacula retinetur [*a Down*]. *Romani* in locis altis aridiſque Caſtra ponere ſolebant; quod ex *Vegetio* patet, & exem- *unde ſic*
plis oſtendi poteſt innumeris. Doctiſſ. *appellatum.*
Galæus, *Sorbioduno* & *Regno*, *Belgii* noſtri Civitatibus, duas in *Rhætia* Stationes, hiſce noſtris ὁμωνύμας, in Tabulis *Peutingerianis*, ſeſe proxime excipere, notavit: unde arguit acutiſſime, noſtras haſce Civitates, a militibus in *Rhæticis* iis antea merentibus, nomen impoſitum accepiſſe: quod utique non improbabile.

§. XII.

Venta Belgarum,

DE *Ventæ* Etymologia, magna quidem, & adhuc ſub judice lis eſt. Alii ab *Albionum* [*Aven*] quod ſignificat *Amnem*, eam derivant: quoniam Urbs eſt ad Amnem poſita. Hoc autem nimis peregrinum; Urbes enim in *Britannia* fere omnes, hac ratione *Ventæ* dicerentur, utpote juxta Amnem aliquem exſtructæ. Longe probabilior eorum opinio, qui *Ventam* a veterum *Britannorum* [*Gwen*] deducunt; quod ſignificat *Album*. Creta, quæ in hac regione, præſertim in viis frequentibus, altis & tritis, quæ in Fodinis & apertis terræ viſceribus, maxime vero in oriente, ubi S. *Magdalenæ* Collis præruptus eminet, copioſa cernitur, admodum conſpicua, & ſpectatorum oculos perſtringens, *Albæ* ſeu *Ventæ* nomen huic Urbi potuit, quod a vero non alienum, impertire. Sic *Alba longa*, *Alba Regia*, & *Leucas* a Colore dicitur.

Unde dicitur.

BELGÆ in hanc Inſulam e navibus exſcendentes hunc locum adorti ſunt, & ab iis ibi commorantibus *Venta Belgarum* appellatur: uti aliæ *Ventæ* a populis, *Venta Silurum*, & *Venta Icenorum*.

UBI

UBI Ptolemæus enumerat *Belgarum* Urbes, ex iis una eſt οὐέντα, quæ hujus Urbis prima omnium mentio, & in *Antonino* legitur *Venta Belgarum*. *Saxones* eam *Caer-Gwent* dixere, i. e. *Albam Urbem*, quæ a nobis ſtat derivatio. *Prima ejus mentio.*

DE hujus Urbis ſitu, nulla poteſt eſſe dubitatio, quando prædicti Auctores, Viæque militares, & locorum diſtantiæ, uno ore teſtentur, & omnino comprobent eum fuiſſe, qui Civitatis hodie *Wincheſter* appellatæ; magnique nominis eam apud *Romanos* fuiſſe, Nummi & Balnea, ibi detecta, ſatis confirmant. *Nummi in ea* Romani, *Balnea, &* *Textrina.*

SACRA hic Textrina fuit, ſive [1] *Gynæcium*, [*texendis Principis militumque veſtibus, naviumque velis, ſtragulis, linteis, & aliis ad inſtruendas manſiones neceſſariis accommodatum*] ut de eo [2] *Pancirollus*. Erat etiam *Procurator Gynæcii*, quod ex *Notitia* patet. Quibus hoc adjiciendum, huicce *Procuratori*, Canum item publicorum, ſive Imperatorum, fuiſſe curam: de quibus alibi.

CERTISSIMUM eſt, ætate [1] *Zoſimi*, tam in Pagis, quam in Urbibus eſſe Μοναχῶν συστήματα πολυάνθρωπα, i. e. *Cœnobia Mo-*

H 2

1 *Vide* Cuiacium *in Paratitlis ad Cod.*
2 *Comment. in Notitiam Provinc. Cap.* 38.

Monachorum populoſa. E quibus unum aliquod in Urbe *Ventana* conditum, *Conſtantem*, Filium *Conſtantini*, inſtruxiſſe, & in ordinem Monachorum cooptaſſe, volunt e noſtris quidam Hiſtorici. Fundamento huic innixus Doctiſſ. *Burtonus* non dubitavit opinari Cœnobium hocce (quod a *Galfredo* dicta eſt *Amphibali* Eccleſia) in quo *Cæſareus* ille Cucullíger erudiri fertur, eo loci fuiſſe, ubi hodie Cathedralis Eccleſiæ terminus occidentalis: ibi enim Parietina vaſtæ molis, ex calce arenato optime conflata, craſſa, dura, & compacta, tot ſæculorum vim evicit, & nobilis ædificii monumentum etiam nunc conſpicitur. Sed de *Conſtantis* in eo Educatione judicent eruditi.

IN *Ventæ* hujus ſuburbiis jam per annos ter centum, & eo amplius, floruit Collegium, a Beatiſſimo *Wiccamo* conditum, & munifice dotatum; quod, omni genere Literarum, Viros eruditione & doctrina claros initiavit, Reipub. Vindices, & præclara ejus Ornamenta. Utinam Auctor Alumnus eſſet tam Illuſtri Gymnaſio dignus.

§.

1 *Lib.* V.

§. XIII.

IN *Belgicis* Antiquitatibus occurrit unum, quod admirationem magis, an riſum moveat, eſt in dubio. Monachi *Glaſtenburienſes*, ut Cœnobii, antiquitatem ejus celebrando, nomen eveherent, *Ina* Rege minime contenti Fundatore, multis ante eum ſæculis Inſulam *Avaloniam*, & terræ complures *Hidas* (ita olim loquuti fuerunt Homines *Angli*) ab *Arvirago* Rege, ſe accepiſſe, primo ſomniare; tum inter ſe otioſe garrire; deinde figmentis ſuis fidem adhibere; denique in perpetuam rei memoriam, ea in Cœnobii Chronica referre. Ex iis, ut egregius ille Fabulator, *Capgravius*, *Joſephi* ſui *Arimathenſis* vitam adornaret, hanc Hiſtoriæ medullam, hoſce Floſculos excerpſit, Scriptoque ſuo inſeruit; ut & alii ejuſdem generis *Voluſii*, ejuſdem generis Annalibus & cacatis chartis. Interea 1 Cuculligeri, in Monaſteriis aliis, ſtomachari; Fratrum *Glaſtenburienſium* glo-

Cænobium Glaſtenburienſe

non ab Arvirago *fundatum.*

1 *Chronicon S.* Auguſt. *M. S. ab Epiſcopo* Vigornienſi, *Antiq.* Britan. *Pag.* 26, *citatum.*

gloriationem nimiam moleſte pati; Antiquitatem, ab iis affectatam, deridiculo habere; *Inæ* Fundatoris eos commonefacere; itaque eorum tum audaciam, tum ignorantiam acriter increpare, vehementer objurgare.

COMMENTUM iſthoc adeo prodigioſum & inane, ut ſibi vix conſtare videatur, & a conſuetudine ſomniorum minime abſit, ſolidiſſimis evertit Argumentis Antiquitatum Auctor *Britannicarum.* *Arviragum* fuiſſe Principem *Britannicum*, ex *Juvenali* patet, qui hunc in modum *Domitiano* Imp. adblanditur;

Regem aliquem capies, aut de temone Britanno
Excidet Arviragus.

Principem eum fuiſſe *Britanno-Belgicum*, nullo alio, quod ſciam, monumento, præter haſce *Glaſtenburienſes* Fabulas (*Legendæ* vulgo appellantur) oſtendi poteſt. Sed (quod affirmat idem Auctor admodum Reverendus) veriſimile videtur, *Arviragum*, fortem & animoſum virum, *Romanorum* apud nos imperium ægre ferentem, poſt *Agricolæ* diſceſſum & *Salluſtii Luculli* mortem, motus eos civiles excitare, qui ad *Hadriani* uſque tempora

Motuum in Britannia *Civilium Auctor* Arviragus,

pora

pora continuarunt : ad quos ſedandos, & *Britanniam* reſtituendam, Imperator huc cum exercitu venit. Nomen autem magnanimi hujus *Britanni*, patriæ defenſoris ſtrenui, *Arivogum* eſſe probat *Armachanus*, ex Numiſmate *Britannico* inter κειμήλια *Cottoniana* ſervato, in quo legitur ARIVOG : Cujus a viro illo Doctiſſimo, aliiſque rei nummariæ peritiſſimis probati, & ut opinari par eſt, genuini Iconem, ex Tabulis *Speedio* & *Camdeno* annexis, hic apponi fecimus.

Sive rectius Arivogus.

CAP.

Cap. V.

De Aquarum Calidarum *Urbe.*

§. I.

De Aquis Calidis.

VENIMUS tandem ad *Aquas Calidas*, Urbem totius *Belgii* longe celeberrimam, quæ primam harum anſam Antiquitatum præbuit. Quicunque ſitum hujus Urbis cum animo cogitaverit, ante illam conditam non alium fuiſſe judicabit, quam convallem modicam, collibus interjectam, & undique fere ſeptam, fontibus abundantem, & ob eorum aquas æqualitate terræ retentas, paludoſam: atque hanc fuiſſe loci faciem, multa quidem annorum ſæcula, pro certo habeo. Tandem e vulgo ſagacior aliquis, aut Cuticulam in Aquarum ſuperficie Bituminean,

mineam, aut earum alicubi Calorem obſervando, Fontes a ceteris Calidiores ſejungi, canalibus & colliquiis ſeparari, atque adeo puriores, quam antea, ſervari voluit.

§. II.

OTIO ſane multum abutuntur, qui Thermas haſce Calorem & Virtutes precibus Sancti *Davidis*, vel Regis *Britannici*, *Bladud* appellati, incantamentis & Magiæ deberi contendunt: Etſi enim Magiam (ut de Sancti illius Precibus nihil dicam) *Britannos*, quod a [1] *Plinio* traditum, *attonite celebraſſe* demus, nemo ſanæ mentis exiſtimabit, eam tam magni operis eſſe potuiſſe generatricem. Calor, omni ævo conſtans, ab initio rerum, & proculdubio naturalis, Arte nonnunquam adjuvante, ſordes amovente, & Aquas alienas avertente, cuſtoditur, augetur: idque forſan primo omnium a *Romanis* A. D. circiter XLIV & ſequentibus, quo tempore *Belgium* in deditionem ii redegere.

Britanni *Magiæ dediti.*

I §.

---

1 *Lib.* XXX. *Cap.* I.

§. III.

ALBIONES ſeu *Belgas* hac regione primigenios, huic operi manus admoviſſe vix credibile eſt; cum hujuſmodi rebus eos delectari, vel minima ex parte aſſuefieri, nullo quidem indicio, nulla ratione probari poſſit. contra, certum eſt *Romanos* Thermarum amantiſſimos, ſic, ut nulla unquam gens, nulla natio magis, fuiſſe. Erant *Romæ* tum multæ, tum magnificæ Thermæ. Ab uno *Agrippa* [*in Ædilitate ſua, ipſo commemorante, gratuita præbita Balinea centum ſeptuaginta, quæ nunc* Romæ, (ut ait 1 Plinius) *ad infinitum auxere numerum.*] Porro, *magnificas* fuiſſe patet ex eo, quod eas Lithoſtrato, & Encauſto pinxit, & Pavimenta ex Vitro poſuit.

Romanæ *hæc Urbs originis.*

§. IV.

Claudius *Imp. Aquæductus reſtituit.*

CLAUDIUS Imp. (ut ad rem noſtram propius accedam) *Aquas*, a ſe cognominatas, *ex Fontibus a milliario XXXV; item Anienem novam a milliario* *LXII*

1 *Lib.* XXXVI. 15.

LXII ſua impenſa (ut teſtatur 1 Inſcriptio) *in Urbem perducendas curavit. Idem Arcus, Ductus Aquæ Virginis diſturbatos a Fundamentis novos fecit, ac reſtituit.*

HUJUS Imperatoris medicus, & in expeditione *Britannica* comes fuit *Scribonius* noſter, qui Balneis in re medica 2 uſus eſt adverſus Epiphoram; alibique *coloris incerti* 3 commendat *Emplaſtrum*, quod in Balineo non excidet. Quin & incommoda Balneorum ſimulque commoda 4 *Celſus* recenſuit; ſic, ut illorum in medicina uſum *Romæ* fuiſſe ſuo tempore frequentiſſimum, in exploratis ſit. *Balneis* Celſus & Scribonius *utuntur.*

§. V.

HIC medicinæ apud *Romanos* ſtatus fuit, cum *Britanniam* ingreſſus eſt *Claudius* Imp. *Belgium* exercitus ſub *Veſpaſiano*, cum Præfectis & Tribunis, aliiſque primi ordinis militibus innumeris: qui cum omne *Belgium* peragrarunt, ut ex *Aquas ad uſum Commodiores,*

1 *Gruteri Inſcript. Pag.* 176, 1. 5. 2 *Comp. Medd.* N°. XX. 3 *Comp. Med.* N°. CCXIV. 4 *Lib.* II. *Cap.* 17. *Lib.* V. *Cap.* 26. *Sect.* 28. *Sect.* 34.

Tropæo (de quo [1] alibi) *Claudiano* patet, itaque Fontem huncce *Calidum* adierunt, capi eos profecto neceſſe eſt, & multum delectari, tamquam viſo in mediis *Britanniis Italiæ* delicio. Hinc facile eſt conjicere, vel ipſius Imperatoris, vel ex Præfectis & magni nominis in exercitu alicujus ſumtu, ſeu privato, ſeu communi (*Scribonio* forſan hortante) Fontes aperiri, ſordibus & inquinamentis liberari, ſulcos & colliquias incidi, ſicque Aquas ad uſum commodiores fieri.

§. VI.

Sub Claudio *Imp.*

Primum fieri.

ATQUE hic, ut opinor, primus harum *Aquarum* honos; quem mox ſequutus eſt, in Domibus, in Urbecula condenda labor & opus. Ut Urbs *Aquarum* ergo condita, ſic ab illis *Aquæ Calidæ* dicta eſt; a *Ptolemæo*, Ὕδατα Θερμά; *Claudio*, qui *Græce* ſcivit, forſan nomen imponente. Ut Urbem hanc, & primam Aquarum curam *Albionibus*, ſive *Belgis* indigena, nemo harum rerum prudens adſignaverit; ita profecto quidem *Romanis*, eam nemo illarum ſciens abnegaverit.

§.

1 *Cap.* XVI.

§. VII.

HISCE poſitis, exiſtimare licet, *Romanos*, quoties numero præter ſolitum magno ad hanc Inſulam accederent, has ad *Aquas* ſive immergendi, ſive potandi ergo ſubinde confluxiſſe, & de rebus arduis, de Imperio *Romano*, de Victoriis per terrarum orbem adeptis, aliiſque id genus (uti nunc dierum moris eſt) coram inter ſe contuliſſe. Confluxere præſertim devicto jam dudum exercitu *Boadiceæ*, & de Heroina ejuſque in pugna fortitudine, deque Thermis *Romæ Neronianis* plurima fabulati ſunt.

Romani *milites huc otioſi confluxerunt.*

§. VIII.

MIRABUNTUR aliqui fortaſſe, neque *Dionem Cocceianum*, neque *Cornelium Tacitum*, de *Aquis* hiſce verba feciſſe; præcipue *Tacitum*, acri ingenio virum; in rebus civilibus obſervandis diligentem, & cum *Agricola* ſocero tempus in *Britannia* conterentem: at præterquam quod hujus Hiſtorici de *Britannia* tractantis magna pars intercidit, aliud adjiciendum; nimirum eum fuiſſe, tametſi

in

Unde Taciti *de* Aquis *his ſilentium.*

in re civili diligentem & peritum, in re tamen naturali non item. Adeo diverſos trahunt homines, diverſa hominum ingenia.

§. IX.

Cujus ætatis Andromache *ſit* Britanno-Belgica.

BUSTUM illud, quod ad *Aquas Calidas* paucis ante annis effoſſum eſt, & *Domitiano* Imp. ſculptum, ſi uſum ejus ſpectemus, lautam & opiparam vitæ rationem a militibus actæ, omnino arguit. De hoc Buſto, ſub nomine *Andromaches*, infra Cap. XVII.

Et Templum Minervæ *dicatum.*

SUB hoc tempus Urbi acceſſit Templum *Minervæ* nuncupatum, quod a *Domitiano* forſan ædificatum : Certe ille plurimum huic Deæ ſolebat tribuere, eamque (ex teſtimonio 1 *Suetonii*) ſuperſtitioſe colebat, utpote ſe illius filium haberi cupiens : Neque dubitare licet, quin hoc tempore *Minervæ* numini ſacrarentur hæ Thermæ, ſecundum 2 *Solinum*, ejuſque ſub præſidio ponerentur : unde poſtea *Palladiæ* dicebantur *Aquæ*. Neque diu poſt *Minervæ* in Aquarum præſidio adjunctus eſt

1 *In* Domitiano, *Cap.* IV. 2 *Cap.* XXII.

eſt *Hercules*, qui Thermis præeſſe [1] ſolitus eſt, & *Minervæ* fuit cariſſimus. Erant hi Dei Σύμβωμοι, & *Aquarum* opera ſocia curam habuere.

CONTRA *Romanos*, cum *Silures*, *Arvirago* (ſive potius *Arivogo*) duce, inſurgerent, militiæ *Romanæ* frequentem hac in Urbe concurſum eſſe, probabile eſt; tum Aquarum gratia, tum Viæ militaris ad *Trajectum*.

§. X.

BELLO hoc confecto forte a *Glevo* (*Glocester*) octogenarius ille Decurio venit, de quo veteris fruſtum Inſcriptionis apud *Aquas* extans. [*Forſan*, ait Doctiſſ. [2] *Galæus*, *ad vires refocillandas huc delatus obiit.*] Equidem novi grandiorem hoc Decurione, *Dunmonium* nobilem, qui Thermas haſce frequentavit, & Balneo Regis diutius, quam a Medicis ſolet juberi, atque adeo in calidiſſimo ejus loco, (ubi nempe ſcaturiunt Aquæ) immorando, vires corporis, animi vigorem, quotannis ſupra quam quis expectaret, adquiſivit,

Decurio octogenarius huc accedit.

1 Athenæi, *Lib.* XII. 2 *Ad* Antonini *Iter* XIII.

quiſivit, & demum pene Nonagenarius obivit.

§. XI.

Quo tempore Fabrica ibi erecta.

FABRICA ſub *Hadriano* ſacra hiſce *Aquis* erecta eſt, & quidem, uti licet opinari, A. D. CXXI, quo tempore in *Britannia*, imo forſan *Aquis Calidis*, ſub Fabricæ hujus erectionem, fuit Imperator ille, rei militaris ſtudioſiſſimus: ſed de hac re alibi. Unum alterumque hic addam; nempe hanc Fabricam Urbi magnum fuiſſe additamentum, ſive Ædificia ſpectemus, ſive Operarios, ſive Advenas huc propter arma & utenſilia confluentes. Deinde, Viam militarem *Aquis Calidis* ad *Trajectum*, ſub hoc tempus abſolutam reddi, ut nimirum inter *Silurum* Ferrifodinas & Fabricam modo dictam fieret commercium.

§. XII.

IMPERANTE *Geta Britannico*, hac in Urbe quamplurima fieri, ad ductus Aquarum reſtituendos, ad augendos, unde Nymphæum, ſordium ſqualore fædatum, amplius opere, cultuque melius reddebatur;

debatur, omnino veriſimile eſt: Circa hoc tempus majorem elegantiam, ornatum, & utilitatem, quam antea, Thermas has adquiſiviſſe, *Solini* verba videntur indicare. [*Fontes*, inquit, *in* Britannia *Calidi*, *opiparo exculti apparatu ad uſus mortalium: quibus Fontibus præſul eſt* Minervæ *numen*.] *Solinus* ſcripſit exercitationes poſt initum a *Theodoſio* Magno Imperium: Si ejus ætate, vel paulo ante præſtarentur hæc ornamenta, memoraſſet auctorem Polyhiſtor; quare ſæculo ante uno alterove facta fuiſſe judico. Nemo Imperatorum, ad faciendum apparatus hos opiparos, jam dicto probabilior: erat enim Juvenis natura magnificus, & liberalis; erat totius Inſulæ cis *Tuedram* Præſes; cumque *Aquis* hiſce quæ neceſſaria erant, tam magni operis & expenſæ reperirentur, ut fiſco digna eſſent imperatorio, nec quis ad erogandos hoſce ſumptus *Geta* promptior aut paratior, illum opinari ducor fuiſſe, qui, ut *Calidos fontes ad uſus mortalium excoleret*, eos denuo in terræ viſcera altius fodiendo patefieri, canales evacuari, ſaxo forte quadrato muniri, Lavacra denique cum Soliis, Apodyteriis, Curiceis, aliiſque ejuſmodi neceſſariis fieri curavit: quorum gratia ab ordinibus Statua ei Equeſtris

Geta Aquas Calidas *reſtituit*, *auxit*.

K erecta;

erecta; de qua in volumine altero de induſtria.

§. XIII.

Quo tempore hæ Aquæ Solis *primum appellarentur.*

HISCE fere diebus, hæ Thermæ primum *Aquæ Solis* appellatæ ſunt: Certe primum apud *Antoninum* nomen id occurrit. *Antoninum* autem illum Auctorem Itinerum, fuiſſe *Baſſianum* innuit Doctiſſ. *Galæus*, idque probabiliter. Proculdubio, ſalutem mortalium Aquis his reſtitui cuſtodirique ſolitam, inaudiverat Imperator in *Britanniis* agens; neque abſurdum, atque adeo factu digniſſimum exiſtimavit, has *Aquas* ſacrari dicarique Medicinæ Deo & inventori. His addendum, *Baſſiani* filium *Solis* fuiſſe Sacerdotem, ideoque dictum *Elagabalum*.

§. XIV.

Militiæ Romanæ *lauta vivendi ratio, ſub finem Imperii.*

MULTA deinde ſæcula fuit altum apud Auctores tam *Latinos*, quam *Græcos*, de *Aquis* his ſilentium; ea proculdubio de cauſa, quod illorum temporum Hiſtorici, magnam partem intercidere. Supereſt *Dio*, ſed & ille non parum mutilatus. Nihilominus, ex Pavimentis numero

mero permultis, ornatu celebribus, apud *Haſilbury*, *Wellow*, aliiſque locis hac in regione compluribus, detectis, quæ vergentis Imperii ſunt, abunde liquet, militiam *Romanam* ibi tum fuiſſe frequentem, laute vitam & dapſiliter agentem; ut infra plenius enarrabitur.

DE *Alexandri Mammææ* ævo res apertiſſima eſt. *Penates* undeviginti, nuper apud *Deviſas*, una cum *Seria* detecti, planum hoc & manifeſtum reddunt. Cum his concordat *Julius Vitalis*, teſtis hac in re ampliſſimus, & probatiſſimus. Denique *Solinus*, Imperio cadente ſtatum ac conditionem harum *Aquarum* luculenter exponit; Sic, ut nullo forſan ævo ſplendidiores aut magnificentiores cernerentur. Noviſſimæ *Romanorum* ætati tribuenda videntur ea monumenta, quæ Thermis erecta, muris alibique infixa, hodie ſunt, vel pronuper fuere conſervata. De quibus ſequenti Capite particulatim.

Præcipue in hac Regione.

CAP. VI.

De Romanis *Aquarum Calidarum* Monumentis.

§. I.

HÆC cum a Doctiſſ. *Guidoto*, medicinam hac in Urbe paucis ante annis exercente, Viro multæ eruditionis, & Antiquitatis in primis ſciente, ſint publicata, quæ ille lingua vernacula publicavit, ego in Latinam ea vertere, & Figuris ab [1] eo & Cl. [2] *Liſtero* ſumtis illuſtrare, hoc Capite ſatis eſſe ducam. Exhibentur ea Tabulis II. & III. quæ hunc in modum explicari poſſunt.

JUXTA Portam Borealem Inſcriptio fuit, quam Tab. II. Fig. 1. incidi curavimus, ſic legendam. *De-*

1 *A Diſcourſe of* Bath, *&c. Chap.* X. Lond. 1676.
2 *Vide Acta Philoſoph.* Lond. N°. 155.

Fig. 1.

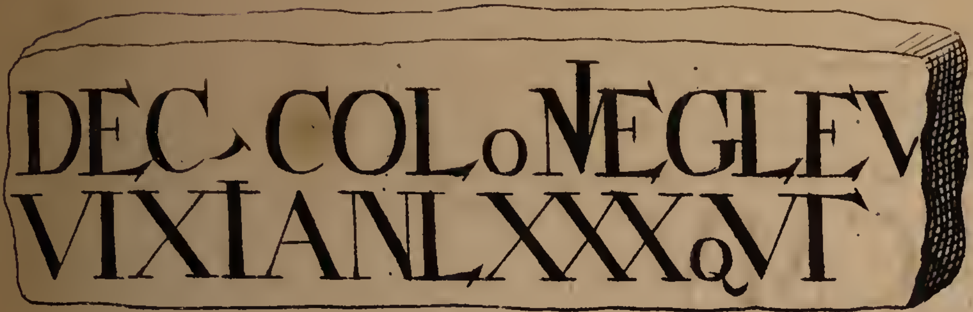

Fig. 2.

Fig. 3.

Fig. 4.

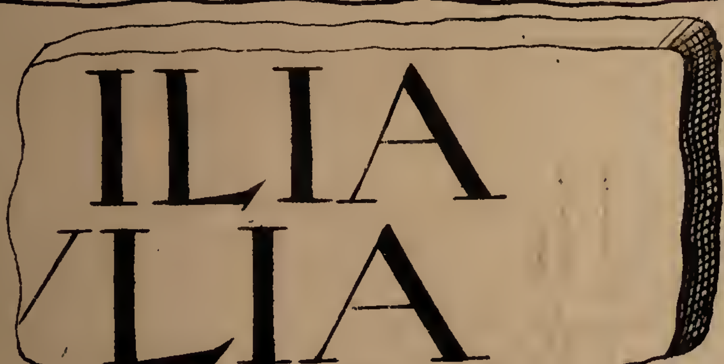

Fig. 5.

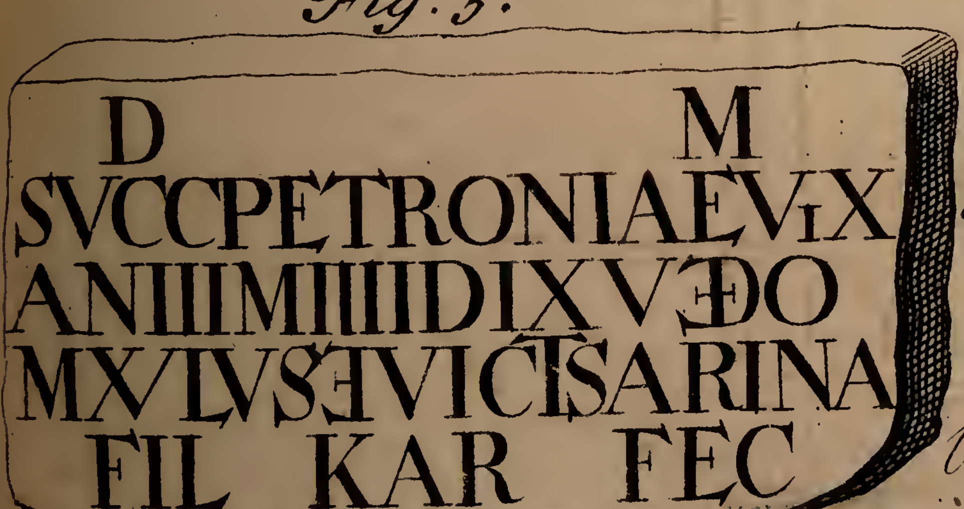

Fig. 6.

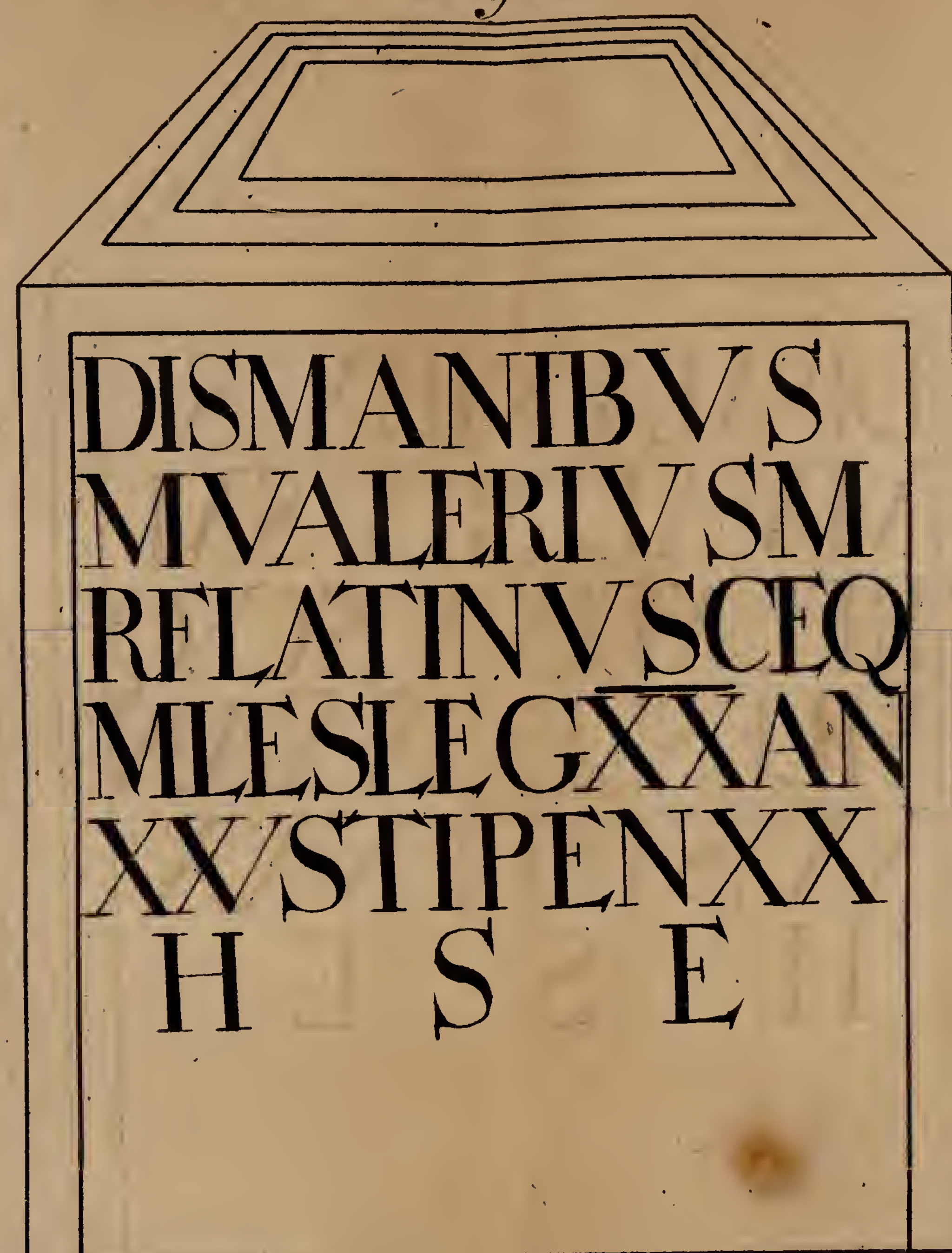

Fig. 7.

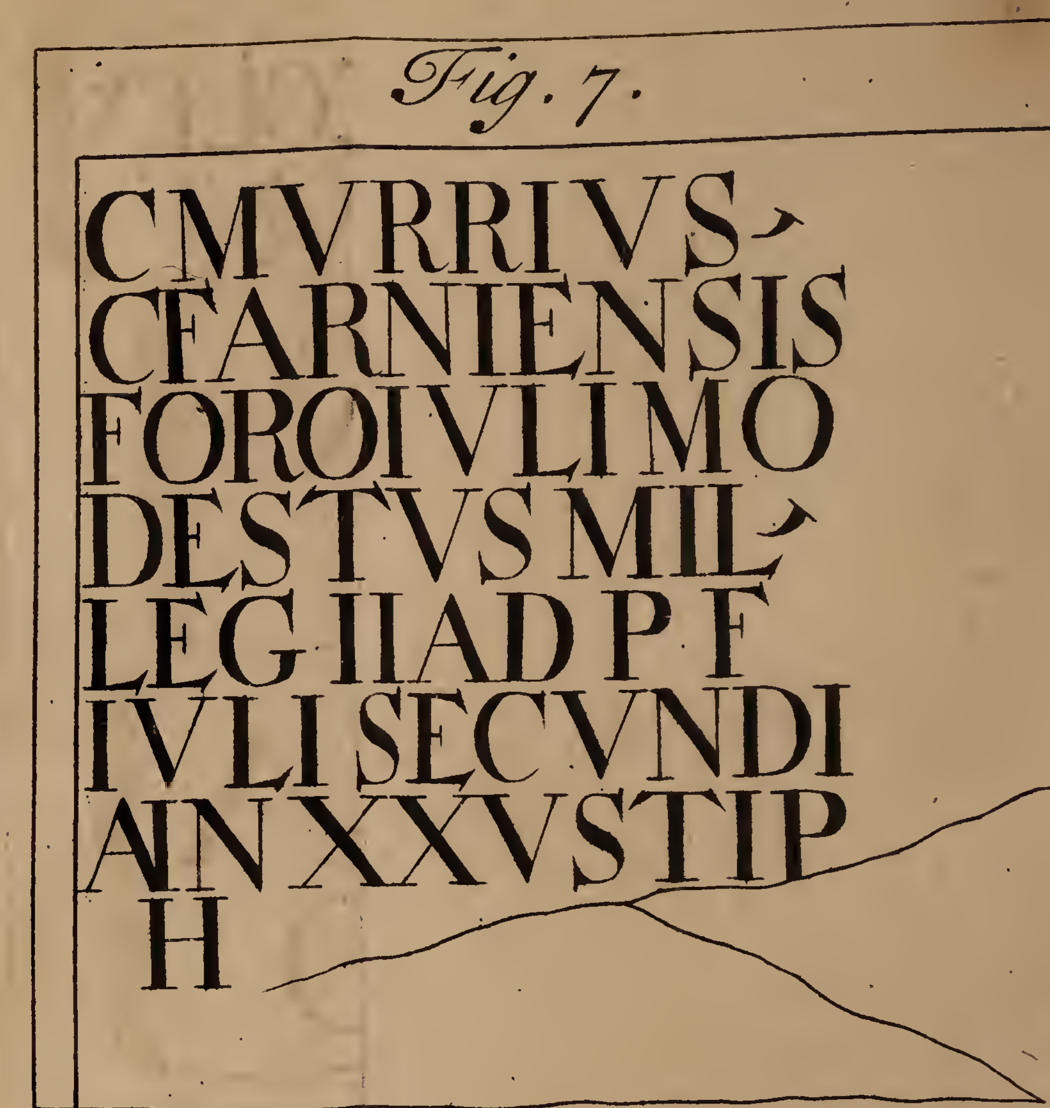
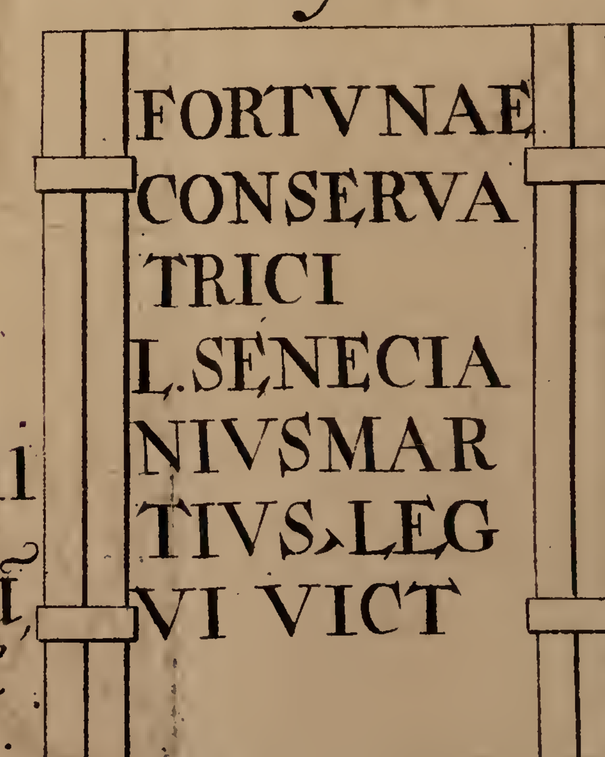

Fig. 8.

Alteram hanc Tabulam, cum iii
in honorem Aquarū Calidarū,
benigne contulit Vir Clariſs.
CAROLUS BAVE, Thermiater eximius.

CIↃ.IↃ.CC.XIIX.

M. Vdr Gucht Sculp.

Decurioni Coloniæ Glevi, vixit
Annos octoginta octo. Legente *Guidoto.*
De hoc Decurione vide C. V. §. X.

DE Literarum N & I, in vocabulo *Coloniæ*, ligatura, vide quæ in Vol. III. §. VI. dicuntur. *Glevum* (Gloceſter) *Romana* fuit Colonia; & in ea *Decurio* miles hic Cauſarius. [*Decuriones*, (ait *Feſtus*) *appellantur, qui denis equitibus præſunt.*] At *Pomponius* I. C. vult [*Senatores in Coloniis, ut etiam in Municipiis* Decuriones *dici.*] Et quidem Foliaturæ prope Inſcriptionem, eam viri cujuſdam inſignis fuiſſe arguunt, & opinioni *Pomponianæ* quodammodo favent.

§. II.

SEQUUNTUR alia perquam obſcura. In Lapide ſculpuntur Literæ Tab. II. Fig. 2, 3, 4, ſignatæ, de quarum ſignificatu ne quidem ariolari poſſum.

TUM Inſcriptio Tab. II. Fig. 5, inciſa; quæ ſic legenda.

DIIS Manibus Succeſſæ Petroniæ; *vixit annos tres, menſes quatuor, dies novem,* Veteromulus & Victiſarina *filiæ cariſſimæ fecerunt.*

GRUTERUS hanc Inſcriptionem, a *Camdeno* acceptam, edidit; ſed a *Guidoti* noſtri

noſtri longe diverſam: Ille enim ANN. IIII. Ille DI. XV. Ille EPOMVLVS. Ille VICTISIRANA, non nimis, ut opinor, recte: Eſt in Nominibus Latinis *Succeſſa*: ut patet ex [1] *Grutero*, [2] *Reineſio*, [3] *Vignolio*. De Nominibus *Veteromulus*, & *Victiſarina*, nihil habeo quod dicam.

ALIUD eſt Inſcriptionum par, & quidem nobile, quod ante ſæculum in Campo de *Walcot*, ubi olim *Julii Vitalis*, quod diximus, Sepulcretum erat, inventum, *Rob. Chambers*, Civis *Bathonienſis*, Antiquitatum amans, in Urbem tranſtulit, Hortoque propter Balneum, quod *Crucis* appellatur, adſervari curavit.

PRIMA eſt *Marci Valerii*, hiſce verbis concepta.

DIIS Manibus. Marcus Valerius, Marci *filius*, Latinus, *Cohors Equitum*, *Miles Legionis vigeſimæ*, *annis viginti quinque*, *ſtipendia viginti*, *hic ſitus eſt*. Tab. II. Fig. 6.

NOTATU dignum eſt, *Valerium* anno ætatis XV militiæ nomen dediſſe; quod [4] alibi dictum: XX manifeſte falſum eſt pro XXX.

AL-

1. *Vide Inſcriptionum Theſ. (primæ Ed.)* pag. DCC. 6. DCCXL. 2. 2 *Claſſem* IX. 75. 3 *V. Eius Inſcriptiones Selectas*, *pag.* 207, 229. 4 *Vol.* III. *Sect.* VI.

A. M. B D. S. M.

CAROLO BAVE. M.D.

Romana *hæc* Aquaru~ Calidaru~ *Monumenta*

(jam pridem a Clariſs: GVIDOTO *collecta) ære*

denuo incisa, tamquam Μνημόσυνον *suo sodali,*

D.D.D. Editor. *A.D.* MDCCXVII.

ALTERA *Caii Murrii* eſt Inſcriptio, quam Tab. II. Fig. 7. ſculptam ſic legimus.

CAIUS Murrius, Caii Filius, Arnienſis, Foro Julienſis, *Modeſtus Miles Legionis Secundæ, adjutricis, piæ, felicis,* Julii Secundi, *Anni viginti quinque, ſtipendia octo, hic ſitus eſt.*

TRIBUS *Arnienſis*, ab *Arno, Hetruriæ* fluvio, erat inter *Romanos* quinta ſupra vigeſimam.

§. III.

TAB. III. Fig. 1. Facies Hominis ampla & hirſuta.

Fig. 2. Pedes Clavam manu tenens.

Fig. 3. Miles e peditatu Gladium vibrans, Scutum protendens.

Fig. 4. Paſtorem & Amaſiam, oſcula, brachia jungentes. En Pedum Paſtorale! en Lyciſcum fœminæ adblandientem, & ejus Caput amabiliter invadentem!

Fig. 5. Foliaturam exhibet.

Fig. 6. Exprimit *Romanum* quendam minaci vultu *Britanno* vim inferentem.

DEINDE Capita duo, quorum vultus atroces & truculenti. Tab. III. Fig. 7, & 8.

Imago

IMAGO Fig. 11. ſignata ſeſquipes eſt *Herculis*, opinante *Camdeno*: ſiniſtra in altum elata eſt, dextera clavam tenet. De *Hercule* harum Aquarum Præſide, vide Cap. XI. §. X.

Juxtaque Lepus; quem, *Leporium* hujus monumenti conditorem repræſentare cenſet bonus *Guidotus*. Tab. III. Fig. 15.

IN Suburbiis inventus eſt Lapis, cum hac Epigraphe

VIBIA IVCVNDA
H. S. E.

Apud Gentem *Carviliam*, *Jucunda* fuit Agnomen: ſic, ut in *Claudiana* & *Pomponiana*, *Lætus*.

Ophiuchus Hercules ſerpentes duos manu comprimens, *Meduſæ* Caput, & *Lepus*, olim hic viſi, jam multos annos deſiderantur.

CAP.

Cap. VII.

De Viis, *in* Belgio, Militaribus.

§. I.

V*IÆ militares* ſunt e *Romanorum* monumentis in *Belgio* celebratiſſimis; quæ cum multæ numero, hac illac quoquoverſus eant, & in ejus omnem fere angulum incurſent, eæque in locis nonnullis etiam nunc ſic ſatis integræ cernantur; profecto quidem apertiſſime *Romanorum* in hac regione multitudinem, magnificentiam, negotia, commeatus indicant, adeoque poſt tot annorum ſæcula noſtris ſenſibus ſubjiciunt. Ut generatim hocce dictum, ſpeciatim perſequar, Vias omnes haſce tentabo, lucemque iis pro virili afferam.

Romanorum *monumenta in* Belgio *celebratiſſima ſunt Viæ Militares.*

§. II.

Quæ recenſentur,

A LONDINIO Via militaris ad *Callevam*, ea jam relicta, in duo Capita ſecatur, quorum alterum mox in meridiem inclinans, *Belgium* ingreditur, & *Vindomin* attingit; deinde *Ventam Belgarum*; deinde *Clauſentum*; deinde *Regnum*: deinde a *Venta Belgarum* ad *Brigen*, ad *Sorbiodunum*, ad *Vindogladium*, eoque longius in occidentem extenditur: nempe ad *Durnovariam*, ad *Maridunum*, & per *Sidmouth*, & *Woodbury*, ad *Clist St. George*, ubi *Viæ* ab *Iſchali* juncta, ad *Iſcam Dunmoniorum* recta porrigitur.

cum earum continuationibus,

VIA cis *Callevam* altera *Spinas* adit, & per *Atrebatum* terram Fluvio *Cunetioni* ad aliquot milliaria quaſi parallela, *Belgium* intrat, & ad *Verlucionem* pertinet; ubi ad dexteram flexa Fluvium *Avonam* tranſit, & *Viæ* illico ſtratæ a *Durocorinio* juncta, in *Aquas Solis* jam magis lata deſinit; uno autem lapide ab Urbe *Julii Vitalis* Sepulcretum habet.

AB hac Urbe bifariam abit, & in *Abonem*, *Trajectum*, *Silurumque* regionem, & occidentem verſus ad *Iſchalin*, & (de

quæ

qua re ſilent Hiſtorici) ad *Axium*, ad *Honiton*, (oppidum, uti mihi videtur, antiquum) ad *Fair-mile*, & paulo poſt, in lævam flectens, ad *Cliſt St. George*, ubi *Viæ* a *Durocorinio Bridæ portum* (Brid-port), *Maridunum*, *Sidmouth*, & *Woodbury* ſtratæ, jungitur, & in *Iſcam* ducit *Dunmoniorum*. Et trans *Axium* (*Axmiſter*), interque illud & *Honiton Viæ militaris* certa ſunt veſtigia, ciſque *Honiton* milliare verſus aureum (*Fair-mile*) manifeſtiſſima. Poſt *Iſcæ* Fluvii trajectionem, ad *Kenn-ford*, & dein, ſuperato monte nunc *Halden* nuncupato, ad *Ugbrook*, ad *Teignum* fluvium, ad *Neapolin* (*Newton*), ad *Totoneſium*; quo ſtadio, noviſſime dicto, hodieque eminet *Via*, ſic, ut raro uſquam magis. *Ad* Totoneſium *uſque.*

§. III.

CUM olim in *Cornubia* fuit *Totoneſium*, &, qui alluit hoc oppidulum, Fluvius *Dart Cornubiam* a *Devonia* ſeparavit, (Limites enim *Cornubiæ* primus omnium Rex *Athelſtanus* intra *Tamarim* fl. coartavit) hoc in cauſa fuit, quod apud *Rad. Higden*, & MS *Eulogium* appellatum, mi- *Unde in* Cornubia *dicatur exordiri hæc via.*

 litaris

litaris hæcce Via cepiſſe initium in *Cornubia* (nempe veteri) dicatur.

§. IV.

HANC e *Belgio* excurſionem ideo feci, ut *Viam militarem*, per Agrum *Somerſettenſem*, ad *Iſcam*, multis itineribus a me notatam, & diligenter obſervatam, luci exponerem, itemque viro [1] Doctiſſimo [*de Viis quatuor Romanis*] enucleate ſcribenti, ſupplementum hac in parte, ipſius ex propoſito, facerem, & gratificarer. Altum apud Itinerarium *Antonini* de hac *Via* ſilentium eſt, cujus rei cauſam eſſe cenſeo, quod non niſi eo ad finem jam perducto, & vergente Imperio, ſterneretur.

§. V.

Ad Aquas Solis *ab omni regione concurritur.*

EX *Viarum* ad *Aquas Solis* hoc concurſu, & nobiliſſimo in ea Civitate Quadrivio, luculentiſſime patet, ab omni regione *Britanniarum*, ad eam populum confluxiſſe, itum reditumque idoneum inveniſſe. In omni *Britannia*, quantum video,

1 *Vide* Lelandi *Itinerarium*, *Vol.* VI.

video, ſola ſunt *Londinium* & *Portus Dubris*, quæ plures habent in ſe coeuntes vias; & ad veterem *Aquarum Solis* honorem gloriamque confirmandam, neſcio an ulla res proponi poſſet evidentior, & majoris fidei: ob Aquas enim advenarum hunc concurſum maxima ex parte fieri, controverſia non eſt.

§. VI.

VIIS his celeriter expeditis, earum ſtadia proximo loco dimetiar; quo nimirum Urbium inter ſe diſtantiæ clarius innoteſcant. Hæ vero diſtantiæ per *Antonini* milliaria *Italica*, (quorum ſcalam a Viro Clariſſ. *E. Halley* lineatam, Itinerario præfixit, Patri ſuo ſimilis, *R. G.*) pluribus in locis ſunt correctæ.

SECUNDUM hanc regulam a *Calleva* *Urbium inter ſe Diſtantiæ.*

Vindomin	M.P.XVIII.	*Silcheſter.*
Ventam Belgarum	M.P.XXIII.	*Wincheſter.*
Clauſentum	M.P.XI.	*Old Southampton.*
Regnum	M.P.XIX.	*Ringwood.*

A

A *Venta Belgarum*

Brigen	M.P.IX.	*Broughton.*
Sorbiodunum	M.P.XI.	*Old Sarum.*
Vindogladium	M.P.XVII.	*Winburn.*
Durnovariam	M.P.XVI.	*Dorcheſter.*
Maridunum	M.P.XXVI.	*Seadown*, vul- (go *Seaton.*
Iſcam Dunmo- (*niorum*	M.P.XXV.	*Exeter.*

A *Calleva*

Spinas	M.P.XXIV.	*Speen.*
Cunetionem	M.P.XXIV.	*Kennet.*
Verlucionem	M P.XXI.	*Weſtbury.*
Aquas Solis	M.P.XI.	*Bath.*

Ab *Aquis Solis*

Abonem	M.P.VIII.	*Hanham.*
Trajectum	M.P.XII.	*Oldbury.*
Iſchalin	M.P.XXVI.	*Illcheſter.*
Axium	M P.XVI.	*Axmiſter.*
Iſcam Dunmo- (*niorum*	M.P.XXII.	*Exeter.*
Neapolin	M.P.XIII.	*Newton-Buſſel.*
Totoneſium	M.P.VIII.	*Totneſs.*

S.

§. VII.

De Viis hiſce adnotanda.

PRIUS vero quam de hac Tabula manum, de *Viis* hiſce *militaribus* ſpicilegia quædam, & adnotanda in medio ponam.

PRIMO nempe, eas perſæpe abruptas, multorum aliquando milliarium habere intervalla; ſic ut utrum umquam continuatæ fuerint, dubitari poſſet.

DEINDE, intervalla hæc ad *Viarum* oblivionem, & neglectum, affatim contuliſſe; quæ tamen earum oblivio facile tollenda eſt, ſi Fragmenta diligenter attendamus, & lineam, quam olim habuiſſe merito cenſeantur, animo reſarciamus.

DEINDE, Viarum Fragmenta plurimum inter ſe differre; nonnumquam enim angulis rectis, nonnumquam inæqualibus oblique ſecantur; alias perrumpuntur, alias altero tantum latere atteruntur. In omni *Belgio Vias* haſce nuſquam integriores vidi, quam trans Ὕδατα Θερμά, qua *Durocorinium* itur, ciſque ea, ubi nomen hodie retinet [*the Foſs-way.*] Ibi jugo notabili eminet, temporiſque diuturnitate non multum mutatus, ejus ſævitiam eludit.

§.

§. VIII.

Hæ Viæ ſæpe a rectitudine deflectunt.

OPERÆ pretium eſt hic obiter notare, *Vias militares*, a [1] Cl. *Twyno*, antiquitatis ſcientiſſimo, ita repræſentari, tamquam ſumma rectitudine, protenſa linea, per quæcumque locorum incommoda ducerentur. Huic illius opinioni calculum adjecit bonus [2] *Somnerus*: ſed, uti videtur, ambo defunctorie. Nam in *Belgio* Viæ, ab *Aquis Calidis* ad *Iſchalin* tendentis, [3] curvatura eſt inſignis. In *Dunmonio*, de Via ab *Honiton* ad *Iſcam* noſtram, ad ſiniſtram itur, idque nullo invitante ad reficiendum itinerantes, oppidulo. Poſſim hujuſmodi alia quamplurima proferre; quæ utique *Romanos* non ſemper rectiſſimam iviſſe & ſtraviſſe viam (quod tamen hi voluere Antiquarii) oſtendant. Hæc de *Viis Belgii Militaribus* hactenus.

---

1 *De Rebus* Albionicis, *Lib.* II. *Pag.* 152.
2 *The Antiquities of* Canterbury, *Pag.* 23, 24.
3 *Vide* Belgii Brit. *Tabulam.*

CAP.

Cap. VIII.

De Inſulis, Belgio *noſtro adjacentibus.*

§. I.

DE hiſce *Inſulis* copia materiæ perampla ſupereſſet, ſi a Doctiſſimo *Lelando* quæ collecta fuerit, temporum injuria minime periiſſet. Poſt tantum ab hoc naufragio damni, nos Tabulas ſolum aliquas accepimus, quas hoc loco in unum conferre animus eſt. Lelandi *de* Inſulis *ſcripta.*

§. II.

HARUM *Inſularum* maxima nobiliſſimaque tum Latinis, tum etiam Græcis innotuit; a *Suetonio Vectis*, ab *Eumenio*, & Vecta Græcis *non ignota.*

& *Eutropio* Vecta, a *Ptolemæo* Ὀύεκτις, Οὐίκτησις appellata; ſinu, cui in oriente *Ptolemæi* Μέγας Λιμὼν, intus in media curvatura *Triſantonis* Oſtium, in occidente *Avonæ* Oſtium, incluſa; figuram habet Rhomboideam, angulo externo *Galliam* verſus extento: Milliaria circiter XX longa eſt, duodecim lata. [1] *Plinius* ſitam inter *Britanniam* & *Hiberniam* eſſe vult; ſed magno ſive rei, ſive nominis errato. *Samuel*, *Britannus*, qui in *Nennii* Hiſtoriam Annotationes ſcripſit, dum *Vectæ* interpretationem molitur, [*Quam*, [2] inquit, Britones *Inſulam*, Gueid *vel* Guith, *vocabant*, *quod nomen Latine* [Divortium] *dici poteſt*.] quæ hujuſce vocis ſignificatio primigenia Inſulam hanc ab *Albione* aliquando ſeparari contendit: Inſularum proxima vicinitas, & in litore Rupes horrendæ idem plane confirmant.

Nominis Derivatio.

[3] NONNULLIS minus placet hæc Etymologia, quoniam Nomen hujus Inſulæ *Saxonicum* a *Nennio*, ejuſque diſcipulo *Samuele*, *Britannis* non uſurpatum fuit, niſi poſtquam *Jutæ* jam ad tempus aliquod

---

1 *Lib.* IV. *Cap.* XVI. 2 *Vide* Lelandi *Commentarium in Cygneam cantionem*, *Pag.* 90. 3 *Vide Additamenta ad Cl.* Camdeni Hamſhire.

quod Inſulæ Domini fuiſſent; a quibus illam Nomen [*Wight*] accipere volunt: At pace tantorum hominum, vocabulum [*Wight*] a Latinorum (*V* tamquam *W* pronuntiantium) *Vecta*, i. e. *Wecta* facilius, quam a *Jutarum* nomine videtur effluere. *Latina* vox a *Britannico* fonte (quod frequentiſſime fieri ſolebat) derivari poteſt.

DE *Vecta* apud *Melam* Inſula, non pauca viri longe doctiſſimi [1] *Cuperus*, [2] *Voſſius*, aliique ſcripſere; quæ cum excutere voluiſſem, a Familiari meo perquam erudito, D. *Johanne Reynolds*, nobiliſſimi illius Geographi editore omnium accuratiſſimo, doctus ſum, non eo loci Inſulam, ſed Participium *Vectæ*, quaſi *provectæ*, intellegi oportere; idque MSS, quos ille conſuluit, numero trium fide & autoritate: quare pluribus de hac re ſuperſedebo. Melæ *Correctio.*

NULLA hujus Inſulæ gloriatio major, quam in eo, quod *Veſpaſiano Britannias* invadenti, patuit & ſe dedidit; quod & *Britanniis*, & ſibimet ipſi, & *Veſpaſiano* bene ſucceſſit.

1 *Vide* Gisb. Cuperi *Obſ. Lib. IV, Cap.* V.
2 *In Notis ad* Melæ, *Lib.* III. *Cap.* VI.

HANC *Claudii* juſſu, *Veſpaſiani* ductu ſuſceptam expeditionem, tangere videtur, ex opinione *N. Heinſii*, *Valerius Flaccus*, initio Lib. I. *Argonaut.*

——*Tuque O Pelagi cui major aperti*
Fama, Caledonius *poſtquam tua carbaſa*
(vexit
Oceanus, Phrygios *prius indignatus* Julos.

At nimis Poetice, niſi Oceanus *Caledonius* cenſeatur hic comprehendere *Britannicum*. Sub hujus Inſulæ clivos, fortaſſe *Spithead*, ubi naves hodie receptum habent commodiſſimum, *Allectus* Claſſem *Britannicam*, ut *Romanam* cum exercitu, *Conſtantio* Duce, litus *Belgicum* petentem interciperet, ſubvehi curavit: Hæc autem, oborta nebula, illius beneficio prætervecta eſt, & imprudente *Allecto* litus appulſa *Britannicum*, ibi cum exercitus e navibus exſcenſum fecerat, accenſa.

Allecti *claſſis ſub* Vectam *Inſ. ſubducitur.*

§. III.

De Inſula Barry.

TE vero, Nobiliſſime *Barri*, tuique nominis in Freto *Sabriniano* Inſulam, ſilentio præterire nefas. Ab ea enim il-

illuſtris tua Domus 1 originem trahens, fortem & bellicoſum Virum, *Robertum* de *Barri*, ad ſubigendam *Hiberniam*, regnante apud *Anglos Henrico* ejus nominis ſecundo, (A. D. circiter MCLXVIII) præbuit evocandum: qui in expeditione illa 2 tam animoſe, tamque ſtrenue ſe geſſit, (primus enim *Anglorum*, in hiſce bellis vulnus accepiſſe, primus ſanguinem amiſiſſe dicitur) ut, cum 3 *Philippo* conſanguineo divitiarum affatim adipiſceretur; quas hujuſce poſteri, partibus ſemper regiis fideles, adeo auxerunt, ut Barones *Buttavant*, Vice Comites *Barry*, & Comites *Barrimore* jampridem evaderent; nec non ampliſſimis *Hiberniæ* Familiis matrimonio jungerentur. *Comitis ejus nominis Honos.*

TU vero, *Comes Illuſtriſſime*, tantæ Familiæ Decus & Princeps, cum pro Aris & Focis certaretur, in *Belgio*, in *Hiſpania*, tam forti animo pro Patria pugnaſti, (ſed

Quis

1 *Vide* Giraldi Cambrenſis *Itinerarium*, *Cap.* V.
2 *Vide* Giraldi Hiberniam *expugnatam*, *a* Povello Anglice *redditam*, & *Notis illuſtratam*, *apud* Hollinſheed, *Cap.* 22. *Vide etiam* Camdeni Hiberniam, *in Comitatu* Corcagienſi. 3 *V.* Hiberniam expugnatam, *Cap.* IV.

Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne ſcripſerit ?)

ut gloriæ, a majoribus acceptæ, a Te multum adderetur. Macte virtute Vir, Honore & Titulo *Barrimore* (i. e. Magno *Barry)* meritiſſimo diu fruare, tuorum & tuo ipſius nomine præclarus.

§. IV.

Steep & Flat-Holms.

ALIÆ duæ ſunt, in Freto *Sabriniano Inſulæ* (dicam, an Rupes ?) *Holmes* appellatæ. Vox ea *Saxonice* (nam a *Romanis* inditum iis nomen nullum accepimus) Inſulam ſignificat interdum amnicam, interdum Montem. Utraque ſignificatio ſatis idonea eſt ad rem noſtram. Harum altera, quæ ſcil. *Belgio* vicinior, ſupra Aquas eminet, & dicitur *Steep-Holmes*: altera depreſſior, quæ propior ad *Silures*, (Freto enim extra modum æſtuante vix emergit;) hinc dicitur *Flat-Holmes*. *Steep*, id quod præruptum ; *Flat*, id quod planum, ſignificat. Hinc *Lelandus* illam [1] nominavit *Præruptariam*, hanc *Pla-*

1 *Vide* Lelandi *Commentarium in Cygneam Cautionem*, *voce* Dunelmenſis.

Planariam. Prope *Nervam*, in intimo maris *Sarmatici* receſſu, Inſula eſt, quæ (a *Wodeno*) *Woden-holm*, i. e. *Wodeni* Inſula vocatur. Sanctus ille doctuſque *Dubricius*, qui Urbis Legionum ad *Iſcam* fuit Archiepiſcopus, [*heremetice vixit, apud Aquam* Sabrinæ, *& in Inſula de* Stepeholm *in* Sabrina *ſituatam; ibique vitam finiit*:] tradente [1] *Roſſo Warwicenſi*: verum hanc rem aliter narrat [2] *Joh. Lelandus*. *Gildam* huc commigraſſe, relicto, in quo vixit, Monaſterio, vult *Lelandus*; & in harum Inſularum altera quietem & ſilentium quæſiviſſe: vah! quam inani opera. [*Quam non ſunt*, inquit [3] ille, *humana conſilia ullo tempore certa, firma, ſtabilia! Nam quo loco altiſſimum ſibi promiſerat ſilentium, & quietem multo ſecuriſſimam, evenit, ut ſtrepitum & turbas non raro ſentiret. Piratæ mali cauſa fuerunt; qui facinorum conſcii, ad parvas* Sabrinaici *æſtus Inſulas, tamquam ad loca minime populoſa, atque ob id prædæ & latibulis opportuna, proras vertebant. Tulit ille aliquamdiu improborum Furta, Rapinas, Sacrilegia: Sed cum deprædationibus*

Gildas *huc commigravit:*

Quanta perpeſſus.

1 *Hiſtoria Regum* Angliæ, *Pag.* 59. 2 *De Scriptoribus* Britannicis, *Cap.* XXXI. 3 *Cap.* XXXII.

bus nec modum nec finem ullum adeſſe videret, coactus ipſa neceſſitate, de mutanda ſede cogitavit.] Hinc illum, nacta opportune navicula, *Somerſettenſe* litus petiiſſe narrat, & Fratres *Gleſſoburgenſes* adiiſſe.

An hic Librum Querulus *compoſuit ?*

PROFECTO ſuſpicari licet, *Gildam* Librum ſuum *Querulum*, quo nihil triſtius, nihil lamentabilius, nihil flebilius literis umquam mandatum fuit, inter hos Undarum Æſtus, Ventorum Strepitus, Piratarum Exſecrationes, ſcripſiſſe: neque enim lucubrando operi tam mœſto aliud tam aptum Muſeum.

Danis *hæ Inſulæ perfugio.*

NULLAM aliam ob rem magis hæ Inſulæ claruere, quam quod *Danis* olim Fretum hocce frequentantibus, & Agrum *Somerſettenſem* (in quo eorum veſtigia, Caſtra ſcil. cum Aggeribus, nunc trilatera, nunc ovata, non procul a *Veceto* [*Watchet*], & *Portloco* [*Porlock*], hodie quamplurima viſuntur) infeſtantibus, fuiſſent perfugio; Annis D. 845, 878, 918, 987, 997: ut in Chronico *Saxonico*, quod *Danorum* in hanc Inſulam Deſcenſiones & Direptiones luculenter exhibet, videre licet.

CAP.

Cap. IX.

De Belgii Populo.

§. I.

Albion *olim Avium Terra.*

VERISIMILE eſt, *Albiona*, diu poſt Diluvium, antequam humanum genus, per orbem univerſum migrando, longe lateque ſe diffuderat, annos bis mille & quod excedit, incultam adhuc, ſylvis, ericetis, & dumetis obtectam, paludibus abundantem, *Avium* inter animalia præcipue fuiſſe Terram: quarum aliquæ, ſcil. Aquatiles, aut rebus ab oceano ejectis, aut in fluviis piſcatu captis, aliæ baccis & iſtiuſmodi ſpoliis ſylvarum alebantur. Certe Inſularum, minime umquam ab Hominibus cultarum, hæc hodie ratio eſt; nec quidem melius de præ-

teritis ſentiendum, quam ex iis quæ ſunt in præſenti.

§. II.

Gallos *omnium Mortalium primos* Albiona *coluiſſe.*

UBI vero huc commigrarunt Homines, eam proculdubio terræ partem, quæ eſt in meridie, primum incoluere. Tametſi *Tacito* concedamus, *Silures* ab *Iberis*, *Caledonios* a *Germanis*, huc appulſis, originem traxiſſe; tametſi *Bocharto*, *Phœnices*, ſtanni ergo, *Dunmonium* navigando intraſſe: tamen longo poſt tempore (ſi umquam) factum id videtur, & animo pertinaciter retinendum eſt, non modo *Gallos vicinum ſolum* (quod idem Hiſtoricus affirmat) *occupaſſe*, ſed & omnium mortalium *primos occupaſſe:* quod Terrarum inter ſe Vicinitas apertiſſime oſtendit. Tanti certe hac in re eſt Terræ Vicinitas, ut nihil ea conducibilius videatur, ad Populorum origines explicandas; iis præcipue temporibus, cum Navigationes in uſu nondum eſſent, & rarus inveniretur, cui

—— robur & æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Committat pelago ratem
Primus.

Quare

Quare non parum a ſcopo mihi videntur aberrare, qui a Cherſoneſo *Cimbrica*, aliave quavis terra *Galliis* remotiori, primos in *Britanniam* homines navigiis tranſportari volunt. At longius errant, qui *Albinam* cum ſororibus ex Incuborum concubitu, in Gigantum magnam gentem hic creviſſe, eamque demum gentem *Brutum Trojano* ſanguine oriundum, eviciſſe, ſicque Gentem *Britannicam* (quæ vero hæc Fabularum monſtra!) cœpiſſe narrant.

§. III.

Forte per Iſthmum huc advenientes:

VEL terra, vel mari potuit iſte fieri primus Hominum adventus: Terra ſcil. per Iſthmum minime adhuc perruptum; quem revera fuiſſe, doctrina & eruditione claris hominibus quamplurimis, probabile viſum 1 eſt, ejuſque modum, uti ſpero, 2 exhibuimus. Si vero per Iſthmum fieret, longe maturior eſſe potuit, quam mari per navigia migratio; quando Itinera, mari facta, rerum exigerent appara-

 tum,

1 *Vide, ſecundum alios,* Joh. Roſſi, Warwicenſis, *Hiſtoriam Regum* Angliæ; *pag.* 15. 2 *In Proœmio.*

tum, qui rudi ſæculo, neque in navigationibus verſato, penitus ignoraretur: atqui omnibus ſatis notum eſt, Populorum multitudine creſcentium, alium ab alio facillime trudi, & in terras longe diſſitas arceri.

Vel certe Mari.

HISCE conſona ſunt, quæ de *Britanniæ* tum populo primo, tum nomine proferuntur ab Autoribus antiquis. *Beda* [*Imprimis*, ait, *hæc Inſula* Britones *ſolum, a quibus nomen accepit, incolas habuit, qui de tractu* Armoricano, *ut fertur*, Britanniam *advecti*, auſtrales *ſibi partes illius vindicarunt*.] Quid quod de vetuſtiſſimis in *Gallia Britannis*, a quibus noſtri homines ſunt oriundi, verba fecere 1 *Plinius*, *Dionyſius Alexandrinus*, & *Euſtathius*, a Clariſſ. *Camdeno* hac de re laudati?

§. IV.

Incolæ novis e Gallia *Coloniis in Boream pulſi.*

QUI primum in Albiona *Galli* penetrarunt, Terræ fertilitate, Aeris clementia, Fluviorum dulcedine, reliquaque fortunatiſſimæ hujus Inſulæ felicitate capti, de conditione gloriati, aliis *Gallorum* Nationibus eandem affectandi, anſam dedere:

1 *Lib.* IV. *Cap.* XVII.

dere: a quibus illi primigenii, ſedibus ſuis expulſi, intus ſe contulere, & ab illis orti, proculdubio ſunt ii, qui a nonnullis Aborigines *Britannici*, & a *Cæſare in ipſa Inſula nati habebantur*, ipſique eſſe videntur, qui (Populo Populum, ut Unda Undam pellente) in Septentrionem a novis e *Gallia* Nationibus huc advolantibus acti, demum ultra *Tuedam* moventes, aliquando *Caledonii*, aliquando *Picti* (nam eundem hæc nomina Populum indicare palam eſt) appellabantur: Atque hunc, humanum genus in hanc Inſulam primum inferendi, deindeque per eam diffundendi, modum fuiſſe, non improbabile duco. Aborigines *habebantur.*

§. V.

QUO vero tempore, certo ac definito, peragerentur hæ Incurſiones, ex defectu Monumentorum, res eſt Cimmeriis obſcurata tenebris: Conſtat autem *Japeto*, (at, ſecundum *Sheringhamum*, *Semo*) contigiſſe *Europam*, in eaque Inſulas & Peninſulas. *Quomodo id probari poteſt*, inquit [1] *Lactantius*: *Nimirum veteres Hiſtoriæ* *Hæc* Japeti *proles fuit.*

[1] *De Falſa Religione*, *Lib.* I.

ſtoriæ docent : deinde Autorem antiquum, *Euhemerum* citat, qui Deorum Hiſtoriam contexuit, ex Titulis & Inſcriptionibus ſacris, quæ in antiquiſſimis templis habebantur: Conſtat *Japeti* prolem, in immenſam multitudinem paucis ſæculis ſpatii creviſſe, idque partim a frigore *Boreali*, quod generationem maxime juvat: Conſtat illius partem aliquam, *Gallos*, examina populorum in alias regiones emiſiſſe quamplurima, & in *Britannias*, *Atrebates*, *Pariſios*, *Icenos*, *Cantios*, & denique *Belgas* : Hi poſtremo dicti, ſæculo ante natum Chriſtum ſeſquialtero, ante *Claudii* adventum annos circiter CC, *Britanniam* intrarunt. Floruit iſto ſæculo *Divitiacus*, qui *Cæſaris* memoria totius *Galliæ* Rex fuit potentiſſimus : hic cum *Britanniæ* magnæ partis imperium, ipſo tradente, obtinuerat, expeditionis hujus *Britannicæ* Dux a nonnullis, ſed nec immerito judicatur.

Ex Euhemeri *teſtimonio.*

§. VI.

QUOQUOMODO res iſta ſit, *Belgæ* litus, quod Inſulæ *Vecti* opponitur, attingentes, *Regnis*, ut alibi tradidimus, ex eo pulſis, *Ventam* adgreſſi ſunt, eique in ditionem

Belgæ *e* Gallia *venere*,

ditionem redactæ Nomen, quod ad noſtrum uſque tempus duravit, addidere. Deinde, novis forte populorum acceſſionibus gradatim aucti, late longeque ſe diffundentes, illum terræ tractum, quem in Tab. Chorographica delineavimus, occupavere, tenuere, coluere; ſic, ut in nobiliſſimis hujuſce Inſulæ Nationibus ſe haberi fecerint: *Romanis* autem, in retinenda ſub Jugum *Britannia*, maximo fuerint auxilio.

§. VII.

MINIME dubitandum eſt, quin, ut *Belgæ* hi fuere Natio ſui juris, ita Leges ſuas, ita Conſuetudines, ita peculiarem, quam ex *Gallia* forte tranſtulerant, rerum adminiſtrationem, aliaque omnia, quæ liberæ Civitatis ſub Rege ſunt, tenuerint; præcipue vero Bellum indicendi jus, quo videntur uti plus nimio: Hoc enim Civitatibus, Inſulæ hujus meridie poſitis commune fuit, quod, quum infinita hominum multitudine abundarent, variiſque de Cauſis inter ſe diſſentirent, frequentiſſimis ſeſe bellis attererent. *Caſſivellano*, ait *Cæſar*, *cum reliquis Civitatibus continentia bella interceſſerant.* Sic *Sui juris Populus;*

etiam

etiam aliis Regibus inter ſe, & nonnumquam populis cum Regibus.

Religionem Druidum *amplectens.*

ATQUE hic *Belgarum* ſtatus fuit, ante *Julii Cæſaris* adventum, bello paceque adminiſtrandis, Pecoribus (quorum magnus erat numerus) paſcendis, Mercatura etiam, maxime cum *Gallis* exercenda, Agris colendis occupatorum. De eorum Religione ſi quæſtio ſit, a *Druidibus* & *Phœnicibus* eam fuiſſe deductam, confeſſa res eſt: quæ autem ea eſſet, a viris doctis paſſim abunde declaratur. Enimvero, licet a *Germanis Belgæ* traxererint originem, non ab his in *Britanniam*, quicquid umquam accepit ea de *Wodeno*, *Friga*, ceteriſque Diis *Germanicis*, tranſvectum eſt; e diverſo conſtat omnem illam Deorum turbam, eorumque cultum, a *Saxonibus*, qui multis inde poſt ſæculis Inſulam hanc infeſtare, & demum ſubegere, huc inferri.

§. VIII.

Romanos Belgium *mature accepit.*

CUM *Romani* ſub *Claudio Britannias* ſubegerant, permagna in *Belgio* rerum mutatio mox ſecuta eſt. Omnino dubium eſt, ubi terrarum *A. Plautius*, qui primum ab Imperatore miſſus eſt, e navibus

bus deſcendit; at dubio procul *Veſpaſianus*, Inſulam *Vectim* attingens, *Britanniæ* litus *Belgicum*, quod eſt in propinquo, adivit, ibique exercitum expoſuit; *Belgio* nimirum id honoris ceſſit, *Romanos* ut mature acciperet, iiſque manus daret. Brevi deinde poſt tempore, *Regnorum* Princeps, *Cogidunus*, ſe ſuoſque *Romanis* dedidit: cujus in cauſa fuit, quod a vicinis, in quorum numero fuere *Belgæ*, male habitus, Bellis ſcil. frequentibus laceſſitus, præſidium & tutelam a *Romanis* ſperaverit. Hinc *Romanis*, a tergo tutis, in meditullium aperitur aditus: Tricies cum hoſte conflixere: duas validiſſimas gentes, affirmante *Suetonio*, ſuperque viginti oppida, in ditionem redegere. At illarum gentium unam fuiſſe *Belgas*, ſine controverſia verum eſt.

Cogidunus *iis ſe dedidit.*

§. IX.

TANTI habebantur hæ victoriæ, ut de iis [1] *Tacitus* [*Hoc initium venturæ mox Fortunæ fuit, domitæ gentes, capti reges, & monſtratus fatis* Veſpaſianus.] Quinimo [*Triumphalia ornamenta, & in ſpa-*

Hinc Veſpaſiano *Honos, hinc Imperium* Romanum.

O

1 *In* J. Agricolæ *vita.*

ſpatio brevi duplex ſacerdotium accepit Veſpaſianus; *præterea Conſulatum, quem geſſit per duos noviſſimos anni menſes.*] Sed quod hiſce omnibus longe fortunatius, viam ad Imperium *Romanum*, ab his auſpiciis, ſibi ſuiſque patefecit; unde ſummi Honoris, Autoritatis, Amplitudiniſque culmen & faſtigium, quod in orbe extaret univerſo, Gens *Flavia* conſcendit.

§. X.

Gavius hac Expeditione meruit:

IN *Claudii* expeditione *Britannica* meruit *C. Gavius*, qui ſub *Vitellio*, jam ætate ſenior, Tribunus fuit duodecimæ Prætoriæ Cohortis, ſed Juvenis Bello *Britannico*, cum *Romanæ* Juventutis Flos pæne omnis Imperatorem comitaretur, &, ut opinari fas eſt, *militavit non ſine gloria.* Donis enim ab Imperatore propterea donatus eſt, quod Lapide vetuſto *Taurinenſi* patet.

C. GAVIO. L. F. STEL. SILVANO. TRIB. COH. II. VIGILVM. TRIB. COH. XIII. VRB. TRIB. COH. XII. PRÆTOR. DONIS. DONATO. A. DIVO. CLAVDIO. BELLO. BRITANNICO.

IN

IN Donis ſive Præmiis militaribus, quæ magni uſus ſunt ad honeſtandum & augendum bellicam Virtutem, Haſta, Torques, Armillæ, Phaleræ, Corona, Catellæ, Cornicula, Veſtes, Adoreum, Vinum, Imagines, Agri cenſentur: quorum aliqua, raro autem omnia, uni eidemque militi pro meriti ratione [1] tribuebantur, & in monumentis ſpeciatim interdum [2] enumerabantur.

Dona ei donata militaria.

§. XI.

SED redeo ad *Belgas*: Hi, qui (ut dixi) ante *Julii Cæſaris* adventum, Mercaturam, maxime cum *Gallis*, exercuere, jam a *Veſpaſiano* domiti, *Romanorum* uſus & vitæ genus imitati, ad militiam, quæ eorum res erat præcipua, ſe dedere. Hoc enim moribus humanis, hoc conſuetudini gentium prope univerſæ conſentaneum, ut ad Victorum animos ſe vitæque ſuæ rationem victi componerent. *Julius Vitalis*, de quo dedita in ſequentibus opera,

Belgæ a Romanis *ſubacti, militiæ ſe dant.*

1 *Vide* Lipſium *de Magnitudine* Romana, *Lib.* I.

2 *De Donis militaribus vide* Lipſium *de militia* Romana, *Lib.* V. *Dialog.* XVII. Stewechium *ad Vegetii Lib.* II. *Pag.* 120. *&* *in ſeqq.*

Natione fuit *Belga.* Hæc autem ἐπὶ τὸ πολὺ, minime vero univerſe, ſunt intellegenda: Nam *Belgas*, ante *Julii Cæſaris* acceſſum, Bella cum vicinis gerere frequentiſſima, & a *Claudio* cum accepiſſent jugum, Mercaturæ crebro (quod infra fuſius ediſſeram) eos operam dare pro certo habendum.

§. XII.

Belgæ *noſtri a quibus memorentur*;

ROMANIS ſubjecti *Belgæ* raro ſui mentionem habent factam ab Hiſtoricis; qui in Nationibus ſive bello ſuperatis, ſive quibus id inferrent, dicendis, ſe maxime oblectarunt. Hoc de *Regnis* ſimiliter notare licet, de quibus fere ſilet Hiſtoria. Verumtamen *Belgæ* noſtri & a *Tacito*, & a *Dione Cocceiano*, & ab *Antonino*, & ab *Herodiano*, memorantur.

quibus in rebus inſerviere Romanis.

FUERE ſine dubio *Belgæ Romanis* in vitæ rebus expediendis, & bellis faciendis, utiliſſimi: præſertim ad *Durotriges*, ad *Dunmonios*, ad *Ancalites*, ad *Segontiacos*, ad *Dobunos*, ne dicam alias gentes remotiores, *Silures* ſcil. *Cangos* & *Brigantes*, ſub jugum mittendos, & in fide retinendos. Pabulum, Frumentum,

tum, ceteraſque ſpecies annonarias, ut in exercitus uſum ante conderentur, attulere; aliiſque modis quibuſcunque *Romanis*, ſic, uti Provinciales ſolebant, inſerviere: ſed in nulla alia re magis, quam in Viis *Belgii* militaribus tam primum muniendis, quam, uti poſtea facto opus, inſtaurandis.

§. XIII.

ROMANI in *Britannia* morati ſunt annos circiter quadringentos, quo temporis ſpatio, magnam eveniſſe rerum pæne omnium mutationem omnino credibile eſt. *Romana* tam apud *Britannos* in uſu fuit Lingua, ut ipſa *Britannia* jam [1] *Romania* cenſeretur. At de hac re Libri [2] Anonymi Auctorem doctum & gravem audiamus. [*As to our Temporals, the Multitude of* Romans *that from time to time came over hither, the large Eſtates they were poſſeſs'd of, the continual Trade they drove, with the civilized Inhabitants,* *Rerum in* Britannia

1 *Vide Hiſtoriam* Gildæ, *Sect.* V.

2 Hiſtorical Collections *relating the Originals,* &c. *of the Inhabitants of* Great-Britain, *Chap.* III. London, 1706.

tants, and the frequent Marriages, which were made between thoſe of the higheſt Quality in the Empire, and this Province, give us a greater Alliance and nearer Kindred to that Glorious People, than to any other Nation of the World.] Quæ vero de *Britannis* hic dicuntur, de *Belgis* ſua proportione poſſunt intellegi.

ſub Romanis *immutatio.*

§. XIV.

Domitorum hujus Inſulæ Virtutes.

ENIMVERO, ut de hujus Inſulæ Domitoribus diſtinctius dicam, in *Normannis* obſervanda Linguæ in tradendis legibus mutatio; in *Danis* immanitas, ſævitia, temulentia, gula; in *Saxonibus* bellica Fortitudo juncta cum Pietate Chriſtiana; in *Romanis*, ſcientia, prudentia, tam militaris, quam civilis, digna populo Orbis univerſi domino, cui vel parere fortunatum & in bonis habendum.

CAP.

Cap. X.

De Belgarum Lingua.

§. I.

CUM *Belgii* noſtri τὰ πάλαια inveſtigare, & in unum congerere fuit propoſitum, cogit inſtituti ratio, de *Lingua* ei quondam in uſu quantulumcunque occurrit, in medium proferre. *Linguam*, qua uſi fuerint hujuſce Terræ primi incolæ, Coloniæ huc e *Gallia* principio migrantis eſſe, omnino cogitandum. Hanc autem *Runicam* fuiſſe conſtat, quæ per *Europam* Septentrionalem longe lateque fuſa, & Dialectis variata 1 in hanc Inſu-

Prima in hac Regione Lingua, Runica;

1 *Vide* O. Wormii *Literaturam Runicam*.

Inſulam, una cum populo primo ſe inſinuavit, in eaque locum invenit diu ante *Latinam* & *Græcam*, vel inventam, vel animo cogitatam. Quamdiu vero tenuit, æque mihi ignotum eſt, atque tempus a *Gallorum* adventu primo ad *Belgarum* uſque transfretationem; de quo ne conjicere quidem licet: cum (ut alibi retulimus) nulla ſuperſint monumenta, quæ in re tam obſcura lucem exhibere valeant: Centenos autem aliquot annos eſſe, non inani conjectura poſſumus exiſtimare.

§. II.

ſed vetuſta.

NOLO hic, in hujus rei teſtimonium, adducere *Runicas* Inſcriptiones, ante annos circiter triginta, apud *Brigantes* erutas, & in Actis Philoſophicis a nobis editas; cum illas non tam *Albionum* (i. e. Incolarum in *Britannia* vetuſtiſſimorum) quam *Danorum*, (qui in ea regione pluribus inde poſt ſæculis graſſati ſunt; qui Linguam *Runicam* 1 retinuerunt, ejuſque exempla in monumentis ibi reliquerunt) eſſe judicaverim.

§.

1 *Vide* O. Wormii *Monumenta* Danica, & *Act. Phil.* Lond. N. 178.

§. III.

RUNICA Dialectus, quæ in *Gallia* locum invenit, a puritate primigenia deſcivit, partim indigitum incuria, partim *Græcæ* & *Latinæ* Linguarum miſtura: ſic, ut *Belgas* huc appulſos veterem *Runam* inceſtaſſe, & corrupiſſe probabile ſit: quod etiam ab aliis e *Gallia* 1 Coloniis, ſive populorum examinibus ſimiliter fieri probabile eſt. Atque hæc corruptio Linguæ *Albionicæ*, ſive *Runicæ*, in hac Inſula, ad *Romanorum* uſque ſub Imperatore *Claudio* in eam adventum, eſt continuata.

Quæ in Galliis *ſenſim corrupta,*

Runica *in* Britanniis *poſtea corrupit.*

§. IV.

POSTEA vero quam Imperator ille *Britanniam*, & *Veſpaſianus*, una cum ingenti *Romanorum* exercitu, *Belgium* ingreſſus ſit, multo major variatio fuit Linguæ *Belgii* vernaculæ: neque hoc opinatu difficile, ſi quis illorum temporum morem & eventus rite perpenderit. Erant enim in exercitu tres Legiones, i. e. milites quaſi 36000, qui per Inſulæ

Poſt Romanorum *adventum in uſu hic eorum Lingua.*

P tractum

1 *V.* Græcæ *Linguæ Hiſtoriam*, *a* Gui. Burtono. Londinii MDCLVII.

tractum meridionalem propemodum omnem diſperſi, cum Incolis ſeſe miſcuere, rebus omnibus, qua militaribus, qua civilibus interfuere. His adde *Romanos* in *Belgio* noſtro manſiſſe annos, uti dixi, CCCC; quod ad Incolarum mores & ingenia prorſus ſubvertenda, tempus abunde ſufficit: Victores enim ubique Linguam cum victis, ſi tempus ſiverit, communicant, & *Romanis* in uſu fuit, (ut teſtatur 1 *Auguſtinus)* Gentibus a ſe devictis Linguam imponere Latinam.

§. V.

HIS adjici poteſt, quod obſervavit 2 *Tacitus*, [Britannos, *qui modo Linguam* Romanam *abnuebant, Eloquentiam concupiſcere*] ut & 3 *Juvenalis* illud.

Romani *juris in* Britannia *conſulti floruere peritiſſimi.*

Gallia *Cauſidicos docuit facunda* Britan-
(nos.

Maximi vero hic momenti eſt, quod a Librorum helluone, Doctiſſ. 4 *Seldeno*, de Juris *Cæſarei* apud *Britannos* uſu dicitur, [*Eum nempe cum* Claudii *Imp. appulſu cœpiſſe, per annos* 360 *duraſſe, & ſimul hic ejuſdem Juris viros peritiſſimos e* Romanis (Papinianum *ſcil. alioſque) floruiſſe.*] Hinc — 1 La-

1 *De Civit. Dei, Lib.* 19. 2 *In vita* Agricolæ. 3 *Satyra* XV. *V.* III. 4 *Ad* Fletam *Diſſertatione.*

—— 1 Latia *ſub Lege* Britanni.

Neque de nihilo a Sapiente 2 *Gilda Britannia* dicitur *Romana* Inſula. Quibus ultimo loco addam, *Julii Vitalis*, natione *Belgæ*, Latinum eſſe Epitaphium. Hinc opinari ducor, Linguam in *Belgio* Latinam, multa quidem annorum ſæcula, locum habüiſſe, atque adeo fuiſſe popularem. Verba Latina ſub hoc tempus a *Britannis* adhibita, etiam nunc in eorum Lingua retinentur, eaque numero quamplurima: quod ex optimæ fidei 3 *Gloſſariis* abunde patet.

§. VI.

EX Prædictis ſequitur, nullam *Belgii* fuiſſe Linguam peculiarem & vernaculam, niſi a *Belgarum* adventu, ad *Romanorum* in hanc Inſulæ partem acceſſum: Antea vero *Runicam*, totius *Britanniæ* communem, etſi (ob cauſam modo expreſſam) non omnino puriſſimam; poſtea vero *Romanam* fuiſſe, ſed quæ ſucceſſu temporis *Saxonicæ* locum fecit.

P 2 CAP.

1 *Vet. Poet. Catalect. Lib.* I. *Tit.* 7. 2 *Vide Hiſt.* Gildæ, *Pag.* 3. Galeanæ *Ed.* 3 Humfredi *nempe* Lhuydi, Guilh. Salisburii, *&* David. Powelli, *quos videſis.*

Cap. XI.

De Diis Belgicis.

§. I.

Nulla Gens ſine Deo.

CUM nulla gens tam barbara, tamque religione vacua ſit, ut non aliquos eſſe Deos [1] credat, *Belgas* ſine Deo, ejuſque cultu ætatem egiſſe, nefas eſſet opinari: Quocirca, quænam a becceſelenis *Belgarum* originibus, (ſic a *Vinando Pighio* dicuntur) ſive *Britannorum* in *Belgio*, ad *Romanorum* e *Britannia* diſceſſum, Numina colerentur, hoc capite conabor explicare: eorum exemplo, qui de *Diis Syris*, de *Diis Germanis* ſcripſere. Utinam ſane ſcribenti mihi ſup-

1 Max. Tyrius *Diſſ.* XXXVIII. Cicero *de Legibus*, *Lib.* I.

ſuppeteret tam ampla materies, tamque ſpei bonæ plena, & in ea excolenda tam felix ingenium!

MINIME dubitandum eſt, eos in *Britannia*, ne dicam *Belgio*, Deos primum adorari, qui e *Gallia* primum huc ab ejus populi Colonia portarentur, a *Germanis* accepti: quare, de hiſce primum verba faciam. Secundo loco, addam quotquot erant Aboriginum *Belgarum* ſive proprii, ſive cum vicinis in *Britannia* communes. Deinde eos, quorum in notitiam a *Romanorum* appulſu venimus.

§. II.

POST diſperſum a Diluvio, per univerſum Orbem, genus humanum, Idolorum cultu ſe illud turpiſſime inceſtare, manifeſtum eſt: *Germanos* ſcil. cultu *Solis*, *Vulcani*, *Lunæque*, ſecundum 1 *Cæſarem*: *Martis* autem, *Herculis*, *Iſidos*, maxime vero *Mercurii*, ſecundum 2 *Tacitum*: quo in numine colendo *Gallorum* Gens, admodum dedita Religionibus, (auctore *Cæſare*) eos imitata eſt; adjecereque

Veteris Germaniæ *Dei*,

Veteriſque Galliæ.

1 *De Bello* Gallico, *Lib*. VI. 2 *De Moribus* Germanorum.

reque *Apollinem*, *Jovem*, & *Minervam*. Mercurii, inquit ille, *ſunt* (apud *Gallos*) *plurima ſimulacra*; *hunc omnium inventorem Artium ferunt*; *hunc viarum, atque itinerum ducem*: *hunc ad quæſtus pecuniæ mercaturaſque habere vim maximam arbitrantur*:] ut & [Apollinem *morbos depellere*; Minervam, *operum, atque artificiorum initia tranſdere*; Jovem, *Imperium cæleſtium tenere*; Martem, *bella regere*,] Sed qui horunce Deorum, cæterorumq; gentilium cognomina, quæque iis ſignificantur officia, perſequi voluerit, adeat *Jul. Aurelii Havrechi* Libellum, de hac re ſcriptum, & plus ſemel impreſſum. Nos ex iſta *Germanorum Gallorumque* Theologia, quicquid ad *Belgas* noſtros manaſſe videatur, expiſcari ſtudebimus.

Hinc manavit Theologiæ Belgicæ *initium.*

§. III.

De Mercurio.

A *MERCURIO* ſumam initium, qui, ut viis ille præſedit, eæque in *Belgio* tum multæ fuere, tum etiam militares & illuſtres, hujus ergo præſidii non immerito coli cenſeatur. Sed ut hanc rem extra dubium ponam, Doctiſſ. *Galæus*, in explicandis veterum monumentis cum primis

mis ſagax, Agro *Cunetioni* vicino, (eſt illud oppidulum *Belgii)* tres Lapides pyramidales eſſe tradit, quos *Hermas* eſſe non ſine ratione judicat; iiſque non abſimiles, quos prope *Iſurium (Aldborough)* inventos, ære inſculpi fecit. Tres erant hujuſmodi Lapides in hoc Agro, ut in *Iſuriano*, & forte ad eundem uſum, nempe viam commonſtrandam; unde *Mercurius* dicebatur Ἐνόδιος & in [1] *Gruteri* Inſcriptione, *Deus viacus*. Moris erat veteribus *Mercurium* ſub hujuſmodi forma rudi pyramidali colere. *Saxones* IRMENSUL appellavere, i. e. *Mercurii* Columnam: *Irmen* enim *Mercurius* eſt, (referente [2] *Voſſio)* & *Suyle* Columna. *Germanorum Mercurius Wodeni* nomen habuit; unde illis *Mercurii* Dies *Wodentag*, & noſtris hominibus *Wedneſday*, quaſi *Woden's-Day*. Atque hæc de *Belgarum Hermete*, ſive *Mercurio*.

§. IV.

SOLEM ejus ſublimitas, ſplendor, magnitudo, calor, aliaque miranda commen- *De Apolline.*

---

1 *Pag.* 55. *N.* 5. 2 *Idololatr. Lib.* II. *Cap.* XXXII.

mendarunt humano generi; ſic, ut in cauſa fuerint, quod a nonnullis *unicum Cœli numen*; a quamplurimis, præcipuum haberetur: omnino igitur opinandum, a *Belgis* eum maturius accipi pro Deo; *Gallos* ſcil. imitantibus, a quibus originem, & religionem habuere. Hunc a *Belgis* jam inde a principio civitatis adorari cenſeo, tamquam ἀπολύοντα, i. e. liberantem a Morbis, eorumque Deum averruncum; tamquam ἀλεξίκακον, & inventorem Medicinæ: maxime vero poſtea, cum a *Romanis* edocti *Belgæ* eum honore Templi auxere, *Aquis Calidis* præfecere; nec non illæ ab eo præſide *Solares* (quod illis apud *Antoninum* nomen eſt) appellatæ fuere.

§. V.

De Jove. PARI fere de cauſa, in hoc Deorum numero *Jupiter* recenſendus; nempe quia

—Divum pater, atque Hominum Rex:

quia γεννήτωρ, i. e. *Genitor*, κατ' ἐξοχὴν; quia *optimus maximus*; quia βροντᾶος, i. e. *Tonans* audiret. Has & hujuſmodi ob cauſas *Galli* eum venerati ſunt; & ſecundum

illos

illos *Albiones*; atque adeo *Belgæ*. Qui tamen cultus ſub *Romanis* auctus eſt ſummopere, quando *Eburaci*, & *Luguvallii* Jovi O. M. *Devæ* Jovi O. M. *Tanaro*, i. e. Fulminatori; *Iſcæ Leg*. Jovi O. M. *Dolicheno* conſtruerentur Altaria. *Belgis*, cum hominibus *Iſcanis*, & *Devanis*, negotii, qua Legionarii, qua Ferrarii (quod alibi oſtendimus) multum interceſſit; ut in *Belgio* noſtro cultores etiam *Jovi* neceſſitudines & commercia parere, non eſt improbabile. Sed ut hanc rem abſolvam, omnique metu liberem, jam nunc in manibus *Jovis* Icunculam, in *Belgio* non ita pridem effoſſam, habeo: eſt autem Imago *Jovis*, uti ſuſpicor, *Ammonis*: eam comitabatur alia, quæ fuit *Tonantis*. Hæ ſunt idonei teſtes in *Belgio* cultum fuiſſe *Jovem*.

§. VI.

CUM in *Britannia* locum habuerit *Druidarum* Religio, *Belgæ* proculdubio illorum inſtitutis aurem præbuere: Utque moris erat illis *Magiæ* (i. e. ex antiquo vocis illius ſignificatu, rerum humanarum divinarumque cognitioni) ſtudere; ut & Auguriis faciendis, rebus civilibus ad-

De Druidarum *Religione.*

adminiſtrandis, litibus dirimendis, Juventuti erudiendæ, medicinæ faciendæ, animarum poſt mortem tranſmigrationi, Quercuum cultui, ſtudiis ſine dubio iiſdem favere *Belgæ.* Imo, ſi illis Hominum pro victimis immolatio, (quæ auctoritate 1 *Plinii*, & 2 *Acronis*, vet. in *Horatium* Scholiaſtis, eſt confirmata) *Druidibus* id deberi cogitandum eſt; qui ſcelera, nequitiamque, qui Avaritia & Ambitio quicquid dictaverit, in ſacris haberi voluere, & pro Religione populo commendarunt: unde in Virtutibus apud eos Ανθρωποθυσία.

Tantum Relligio potuit ſuadere malorum!

OB immanem iſtam & ſtupendam feritatem, *Druidas* edicto 3 *Claudius* Imp. tamquam Hominum Monſtra, juſſit aboleri. Verum hanc *Druidarum* immanitatem non penitus hoc edicto aboleri conſtat; nam ſub 4 *Nerone*, ſub 5 *Alexandro* Se-

1 *Lib.* XXX. *Cap.* IV. 2 *In Libri* III. *Oden* IV.

3 *V.* Suetonium *in* Claudio, *Cap.* XXV.

Druidum *Dogmata, magnam partem e Schola* Pythagoræ *deſumpta, ingenioſe perſequitur Syntagmatis de* Druidarum *moribus & inſtitutis Auctor,* Londini, 1664 *impreſſus.*

4 *V.* Taciti *Annales*, XIV. 13, 2. 5 *V.* Lampridium *in* Severo, *Cap.* LX. Plinium, *Lib.* XXX. 1. Melam. III. 2.

Severo (quod teſtantur Hiſtorici) repullulavit; uti etiam, poſt tot ſæcula, noſtro hocce ævo; ſed, quod pudet dicere, multo crudelior: Quid enim aliud eſt *Paſſiva*, quæ dicitur, *Obedientia*, quam αὐτοθυσία; quæ eſt Ἀνθρωποθυσίας ſpecies omnino crudeliſſima. *Non adhuc abolita.*

§. VII.

IN omni Gentilium Theologia vix quicquam umquam uſitatius, quam Fluvios eorumque Fontes pro Numinibus haberi: [*Fluminum magnorum Capita veneramur.*] Inquit [1] *Seneca.* *De Fluminum cultu.*

[2] *Virgilius* de *Ænea*,

Hinc Deus ipſe loci Fluvio Tiberinus *(amæno,*
Populeas inter ſenior ſe attollere frondes
Viſus.

Quem in locum *Erythræus* [Tiberinus Deus *hac forma viſitur hodie* Romæ *erutus ex ruinis.*] *Nilus*, ab *Ægyptiis* Deus fuit habitus: Αἰγύπτιε Ζεῦ Νεῖλε, inquit [3] *Parmeno Byzantinus.* [4] Ἔστι πῶς καὶ ποταμῶν τιμὴ ἢ

1 *Epiſt.* 21. 2 Æneid. VIII. *initio.* 3 Schedius de Diis Germanis, *Lib.* IV. 4 Maximus Tyrius, *Diſſ.* XXXVIII.

καὶ ὠφέλειαν, ὥσπερ Αἰγυπτίοις πρὸς τ̃ Νεῖλον. Huic ſtatua erecta, tamquam Deo, quæ *Romæ* in Vaticano 1 viſitur. Numiſma item antiquum eſt, DEO SANCTO NILO ſignatum, quem *Joh. Mocenigum* habere ſcribit Cl. 2 *Funckius*. Sacrificatum Amni *Pamiſo* a 3 *Meſſeniis*, *Mæandro* & *Marſyæ* a 4 *Phrygibus*. Fontis *Clitumni* divinus apud 5 *Umbros* cultus. [*In Superſtitionibus atque cura Deorum*, (inquit de *Parthis*, e *Trogo*, 6 *Juſtinus*) *præcipua Amnibus veneratio eſt*.] Ubi *Tan. Faber* [*Omnes ferme Septentrionales populi Fluvios venerabantur*.] Etiam in novo orbe [*FluminaConteſque pro Diis habebantur*] ut 7 *Joſ. a Coſta*.

AD noſtra ut accedam, *Belatucadrum* Fluvium fuiſſe Doctiſſ. conjicit 8 *Galæus*, vel unum ex Fontibus *Itunæ* (*Eden* fl.) 9 *Bula* locum ſignificat in quo e Lacu Rivus effluit; *Aber* Rivum aliquem in alium delabentem: atque hinc conflatum Monſtrum hoc vocabuli. Coli vero in

Cum-

---

1 Schedius, *Pag.* 96. 2 *V.* Begerum *in* Seldeni *de Diis* Syris, *Cap.* IV. *Synt.* 1. 3 Pauſanias *in* Meſſen. 4 Voſſius *de Idol. Lib.* II. *Cap.* LXXIX. 5 Plinii *Epiſt.* VIII. *Lib.* VIII. 6 *Lib.* XLI. *Cap.* III. 7 *Lib.* II. *Cap.* II. & IV. 8 *In Annotatis ad* Antonini *Iter.* II. 9 *Doctiſſ.* Lluydii *Additamenta ad* Camdeni Caermarthen-ſhire.

Cumbria Belatucadrum, tamquam Deum illius Regionis Indigetem, ex 1 Altaribus non paucis, ei inſcriptis, ibique loci effoſſis, evidentiſſimum eſt. Porro Æſtuarium *Lancaſtrienſe* a *Ptolemæo* Βελίσαμα dictum eſt, quod & Deæ nomen in vicinia 2 cultæ, Ara ei dedicata. Fluvii nomen eſt hodie *Ribell*, a *Saxonico Rhie*; *Beliſam* in ultima ſyllaba ſatis (ut *Seldenus* ait) ſervato.

EX Septentrione in *Belgium* migremus, ubi *Avona*, meditullio inter Oceanum & Sabrinam orta, *Dobunorum* terram præterfluit, & curſu flexuoſo planitiem magnam irrigat, multaque fœcunditate donans, inter eos eſſe videtur, [*humanis uſibus utiles, quibus* Divinus Honor, (ut 3 *Gildas* affirmat) *a cæco tunc Populo cumulabatur.*] Atque hæc de *Avona*, Belgarum Dea, ſufficiant. *De* Avona *Dea.*

§. VIII.

AD illud *Belgarum* numen accedo, quod hujuſce Inſulæ fuit a *Saxonibus* acceptum: *De* Geada.

1 *V.* Camdenum *in* Cumbria. 2 *De Diis* Syris, *Syntag.* 2. *Cap.* 1. 3 *Hiſtoria*, *Sect.* II.

ceptum: *Geadam* volo, ſive *Getam*, ab ejuſdem nominis Imperatore longe diverſum, & toto cœlo diſtantem; *Aſſerius Ælfredi* Regis genealogiam, ab hoc [1] *Geada* ducit: nimirum eo recenſente ſecundus ſupra viceſimum fuit ab *Frithuwulf*, [*qui*, ut ait ille, *fuit* Fingodwulf, *qui fuit* Geada, *quem* Getam *jamdudum Pagani pro Deo venerabantur.*] Cujus utique rei *Sedulius* mentionem facit, in opere Paſchali, quod ad *Macedonium* Abbatem, B. *Hieronomi* coætaneum, Imperante *Theodoſio* Jun. ſcripſit, hiſce verbis,

Cum ſua gentiles ſtudeant figmenta Poetæ
Grandiſonis pompare modis, tragicoque (boatu,
Ridiculove Getæ, *ſeu qualibet arte ca- (nendi,*
Sæva nefandarum renovent contagia re- (rum,
Et ſcelerum monimenta canant, rituque (magiſtro
Plurima Niliacis *tradant mendacia byblis:*
Cur ego, &c.

HUIC Poetæ, ut homini *Scoto*, de gente vicina, ait Doctiſſ. *Gerhardus*

1 Voſ-

1 De Ælfredi *Rebus geſtis: ſub initium.*

1 *Voſſius* [*non temere eſt deroganda fides:*] multo minus a nobis *Britanno*, & conterraneo noſtro. Illi igitur habitæ hoc ſuperaddam, quod ut toti *Belgio*, ſimul cum vicinis regionibus, præfuit *Ælfredus*, opinari licet a *Belgis* tribui *Britannico* huic Deo divinos honores. Sed de *Geta* hoc *Sedulii* aliter alii ſentiunt.

§. IX.

ILLOS denique *Belgarum* Deos accedo, qui per *Romanos* iis innotuere: Horum princeps eſt *Minerva*, quæ cum a medendi arte, bonaque valetudine, quam præſtare crederetur, *Italia Græciaque* claruit, & aliquando 2 *Pæonia* & *Hygiæa* dicta eſt, *Aquas Calidas* ſibi dicatas habuit; unde a *Britannis Caer Palladour*, i. e. *Aquæ Palladiæ* Urbs nominata eſt. Hinc (ex 3 *Solini* teſtimonio) [Fontibus Calidis *opiparo excultis apparatu ad uſus mortalium, Præſul eſt* Minervæ *numen, in cujus Æde perpetui Ignes nunquam caneſcunt in favillas.*] *De Minerva,*

HONOS autem ille *Minervæ* datus eſt ex parte forſan *Domitiani* gratia, qui Deam *Ejuſque Templo, Aquis Calidis erecto.*

1 *Idololat. Lib.* I. *Cap.* XXXVI. 2 *Ut a* Pauſania *Lib.* I. *traditum.* 3 *Cap.* XXII.

Deam illam, cujus ſe filium haberi voluit, [1] ſuperſtitioſe colebat. Hujus exercitus ſub *Agricola*, cum *Belgium*, omnemque *Britanniam* meridionalem ſubjecerat, pro imperio egit, & quæ *Domitiano* placerent, fieri curavit. Sub hoc tempus *Aquæ* forſan in tutelam *Minervæ* ſunt dicatæ, & Templum ei conſtructum.

§ X.

De Hercule.

HERCULES apud antiquos tanto in honore, tamque multiplex fuit, ut nulla fere civitas eſſet, quæ ſuum non haberet, Deum ἐπιχώϱιον: eique non uno in loco ſuorum bonorum decumam partem dono dedere; ut ex [2] *Plauto* patet, & Inſcriptione inter [3] *Vignolii* ſelectas. *Lepti*, in *Africa*, *Septimii Severi* patria, fuit inſtar omnium Deorum: Unde Nummus illius Imperatoris *Herculi* inſcriptus. Quanti fuerit apud *Dunmonium*, a Promontorio illi ſacrato colligere eſt: quanti apud *Belgium*, ab *Aquis Calidis*, ſub illius præſidio

1 *Vide* Suetonium *in* Domitiano, *&* Dionem Xiphilini, *Lib.* 2 *In* Bacch. *Act.* IV. *Sc.* 4. *V.* 15. Truc. *Act.* 2. *Sc.* 7. *V.* 10. 3 *Pag.* 337.

præſidio beatis & placide proſilientibus. Quam fortiter Aquis hiſce præſidet, quam ſtrenue defendit, & e quibus effluunt, tuetur Urnas! nempe Leonina pelle indutus, fuſte armatus, & torvo vultu, qui plane terriculo ſit. Tres ibi ſunt Imagines, *Herculis* cultum indicantes, quæ jam in urbis mœnibus apparent [*una,* inquit Doctiſſ. [1] *Galæus, in utraque manu ſerpentem conſtringentis, altera duos Angues comprimentis, & tertia ſiniſtram attollentis, cum clava in dextra.*] His (quod dictu probabile) cum ſerpentibus viſis, [2] *Gildas* exclamavit [*Patriæ portenta, ipſa Diabolica pene numero vincentia, quorum nonnulla lineamentis adhuc deformibus intra vel extra deſerta mœnia, ſolito more rigentia, torvis vultibus intuemur.*]

Ejuſque Aquis Calidis *Imaginibus.*

Διὰ τὶ τα θερμὰ, inquit [3] *Athenæus,* λȣτρὰ τὰ φαινόμενα ἐκ τῆς γῆς πάντες Ηρακλέȣς φάσιν [4] εἶναι ἱερά; i.e. *Cur calidas, quibus lavamus Aquas, e Terra ſcaturientes omnes* Herculi *ſacras eſſe dicunt?* Meminit [5] *Strabo Ædepſi Eubœæ,* ubi calida ſunt *Herculis* Lavacra.

1 *In* Antonini *Iter* XIV. 2 *Initio Epiſtolæ.* 3 *Lib.* XII. 4 Herodotus *in* Πολυμ. 5 Eraſmi *Adagia.* Kuſteri *Notam* N°. 1047, *in Nubes* Ariſtophanis.

Quinimo 1 Balnea dicebantur *Herculana*, 2 *Minerva* (ut ex *Piſandro* patet) feſſo *Herculi* Calidum Balneum ſuppeditavit, ejus 3 Comes & in periculis Adjutrix fuit; Peplo eum donavit: Unde eos *Aquis Belgii* noſtri *Calidis* Συμβώμους fuiſſe autumo.

Minerva & Hercules σύμβωμοι.

1 Eraſmi *Adagia*. 2 *Ibi*. 3 Pauſaniæ, *Lib*. IV.

CAP.

Cap. XII.

AD

Virum Ornatissimum

ROBERTUM EYRE, Eq. Aur.

Unum e *Banci* Regii Juſtitiariis,
Ducatus *Cornubienſis* Cancellarium.

Introite, nam & heic Dii *ſunt.*
——*O fidi* Romæ *ſalvete* Penates !

INTRODUCTIO.

DUM in *Belgii* noſtri lucubratione, *Vir Clariſſime*, ſum occupatus, *Iſcam* opportune advenit, e *Wiltonia* veſtra, quidam, Deos ſecum apportans; *Penates.*

tans ; quos ille non ita pridem humo effodit, & quæſtus ergo circumtulit: Eſt enim Olitor, dumque Terræ evertendæ, apud *Deviſas*, ſatageret, in conſpectum fortuitu venere, Gentilium Icunculæ Deorum, quales utique raro ſpectentur. Numero ſunt undeviginti; Bruta, Homineſque, Deos, Deaſque, Conſentes, Selectos, Cabiros, incertos, ignotos, medioxumos, infimos, repræſentantes. Figuræ ſunt ex Ære fuſili; ſed quæ Plumbo, liquefacto & infuſo, implentur: Unde Gravitas earum expectatione major. Erant Latere quadrato (quæ *Romani* forma fuit) opertæ, inter rudera veterum ædificiorum, altitudine ſex pedum. Huiuſmodi vero rudera, quando pleraque hic detecta ſint, Pagum hunc fuiſſe nobilem, etiamſi nomine carentem, abunde monſtrant. Nummorum magna vis, Urnæque creberrime ſolent paſſim hic inveniri. *Seriam* hic inventam, ſex circiter congiorum, habet domi Olitor; de qua in *Belgii* Capite xvii.

Ubi inventi.

UT autem ad *Penates* hos particulatim accedam, en eorum Figuras; quarum pleræque Prototypis æquales: Hæ cum Tuæ Munificentiæ *(Vir Reipub. amantiſſime!)* debeantur, Ipſi Dii Tibi gratias

Penates, *apud* Deviſas, *in* BELGIO *noſtro Effoſſi, Anno* 1714.

Tab: IX pag: 125

ffig. 1.

Venus.
Long: Unc: vi $\frac{1}{4}$.
Pondo ℥xi, ſſ

2.

an Iupiter Ammon?
Long: Unc: iv, ſſ.

3.

Neptunus
Long: Uncias iv.
Pondo ℥iiii, ſſ.

4.

Hercules.
Long: Unc: iiii $\frac{1}{4}$.
Pondo ℥vi, ſſ.

5.

Vulcanus.
Long: Uncias iii ſſ.
Pondo ℥iii ſſ.

gratias rependunt, & Tuarum rerum curam & præſidium ſuum benigne pollicentur: harum

§. I.

PRIMA *Venerem* repræſentat. Tam eximia fuit, tamque præclara *Veneris* forma, (quæ illam [1] *Cinyræ*, Regi *Cyprio*, cujus Scortillum erat, commendaret, atque adeo toti *Græciæ*) ut omnibus amabilis, delicium, & ſummo in honore, tandem ipſo *Cinyra* autore, in Numen eveheretur. In Cœlum recepta rei Meretriciæ præſedit, quam cum primis intellegere putabatur; cum prima omnium, tradente [2] *Lactantio*, Artem meretriciam inſtituiſſe, mulieribuſque perſuaſiſſe dicebatur, ut corpore quæſtum facerent; ne ſola videretur impudica. Quod Amoribus illicitis præfuerit, nunc Πορνὴ, nunc Πάνδημος, nunc Ἑταῖρα dicta eſt. A Forma ἡ Μορφὼ, apud [3] *Lacedæmonios*: A pulchris Natibus, [4] *Callipygos* appellata eſt: 1. *Venus.*

1 Clemens Alexandrinus *Admonitione ad Gentes.* Theodoretus *Lib.* III. *de Curatione* Græc. *Affectuum.* 2 *De falſa Religione, Lib.* I. 3 Pauſanias *in* Laconicis. 4 Havrechius *de Cognominibus Deorum Gentilium, Lib.* II. *Cap.* IV.

eſt: *Veneri Callipygo*, 1 *Syracuſani* Templum erexere. Ab antiquis Amorum, Gratiarum, Pulchritudinis, Deliciarum, Voluptatumque omnium habita eſt Dea. [*Neque Meretrices tantum*, (affirmante prænobili doctiſſimoque 2 *Herberto) ſed & pudicæ etiam Puellæ colebant, ut Venuſtatem, Pulchritudinem, & Gratiam ſibi apud omnes conciliarent; ſed & Viduæ quoque fælices ab ea alteras Nuptias precabantur.*] Adeo nimirum omni ævo Viduis eadem mens, idemque animus.

ICUNCULA, quæ ad ſervandam hujus Deæ Formam, & admirabilem Symmetriam, ex ære fuſili conflata eſt, Caput habet Vitta circumdatum, Cirros hoc, illo latere dependentes: Dexteram ad Uber elevatam; Mamillas ſororiantes; Pectus bene caſtigatum, & Ventrem infra non nimis tumentem. Brachio caret ſiniſtro, cujus Manus ad interfemineum obtegendum (erat enim valde pudica) forſan erat demiſſa. Ut in *Venere Arundeliana*, cujus apud doctiſſ. 3 *Pricæum* exſtat Figura, ſatis ſpecioſa; qua tamen noſtra

---

1 Athenæi *Deipnoſ. Lib. XII. in fine.* 2 *Religione Gentilium. Pag.* 133. 3 *Vide Notas ejus in Apologiam* Apuleii. *Pag.* 93.

noſtra multo ſpecioſior; quæque forſan omnes hujuſce Deæ Imagines, quæ nunc ſuperſunt, Artuum mira compoſitione vincit, & formæ eximium decus oſtendit: Nates ſcil. quæ *Syracuſanis*;

Brachia, & Vultum, tereteſque Suras,

quæ vel *Horatio* placerent. Plura hic notare nefas. Omni parte *Venus* eſt. *Veneri* ſuum Poemation nuncupavit *Lucretius*; *Ænææ* ſui matrem eſſe ſtatuit *Virgilius*. Quæ lepide, quæ diſerte, quæ pulchre dicuntur, ea *Veneres Cupidineſque* ſunt. At Deæ hujus non infima laus eſt, quod (ut ex hac Icuncula patet) Penatium una ſit. *Romani* nudas *Veneris* ſtatuas amarunt; raro *Velatas* apud eos invenire licet. Etiamſi *Plinius*, [*Græca*, [1] inquit, *res eſt nihil velare*] nihilominus idem alibi tradit *Praxitelem* duas feciſſe hujus Deæ ſtatuas, *alteram velata ſpecie*. In præclari hujus ſtatuarii *Venerem* exſtat [2] Epigramma perelegans *Eveni*.

Παλλὰς καὶ Κρονίδαο συνεύνετις εἶπον, ἰδοῦσαι
Τὴν Κνιδίην, ἀδίκως τὸν Φρύγα μεμφόμεθα.

i. e.

---

1 *Lib.* XXXVI, *Lib.* V.
2 *Antholog. Lib.* VI. *Cap.* 12.

i. e.

Ut Cnidiam *videre* Jovis *ſoror, atque* (Minerva;
Dixerunt, querimur non bene de Paride.

§. II.

2. *Jupiter-Ammon.* *JOVI* inter varia ejus cognomina (de quibus affatim *Havrechus*) nonnunquam [1] *Ammonio* datum eſt appellari: cujus hoc in cauſa eſſe dicitur. [Jupiter *ſub ſpecie Arietis cultus in* Libya; *ſic dictus quod ſitienti* Libero *Patri in* Arabiæ *deſertis*, Jovemque *imploranti apparuerit in forma Arietis, terramque concutiens pedibus fontem oſtenderit. Quamobrem Templum illic ædificavit,* Jovique Ammoni *h. e.* Arenario *conſecravit.*] Ita *Nicol.* [2] *LLoydius.* Sed omiſſis his quiſquiliis & nauci fabulis, ut id, quod ſanius eſt, expromam, alii *Noæ* filium, *Ham* appellatum, cujus poſteri *Libyæ* cultores, *Hammonis* ſive *Ammonis* nomine pro Deo (ſic, uti pleriſque nationibus in more fuit) hic cultum opi-

1 *Vide* Havrechum, *Lib.* I. *Cap.* 3.
2 *In voce* Ammon.

opinantur: atque iſta *Voſſii Fullerique* noſtri ſententia, mihi probabilis videtur. *Jupiter* autem, ut patet ex [1] *Macrobio*, Sol eſſe putabatur; utque Radiis hic, ſic ille Cornibus inſignis. Atque hinc de *Jove Ammonio* Hiſtoria.

De hoc *Cornuto Jove*, [2] *Lucanus*

——*Stat Corniger* Ammon.

Potuit (inquit [3] *Borremanſius*) *Cornutus* appellari *Jupiter* a Mitra, *Cornuto* Capitis geſtamine, quam & Sacerdotibus *Ammonis* in uſu fuiſſe conſtat. Habet *Jovis Ammonis* in Penatibus Icon Cornu tortuoſum, & quidem unicum: quod ad eum demonſtrandum nonnullis ſufficere videatur; nihilominus ἐπέχω.

§. III.

NEPTUNUM oſtendit, ejus Inſigne, Tridens. 3. *Neptunus.*

Ita de *Æolo*, *Virgilii Neptunus.*

[4] *Non illi Imperium Pelagi, ſævumque (Tridentem,*

S *Sed*

---

1 *Lib.* I. *Cap.* XXIII. 2 Pharſaliæ, *Lib.* IX.
3 *Variar. Lectionum, Cap.* XIX. 4 Æneid, *Lib.* I.

Sed mihi ſorte datum.——
[1] *Tuque O, cui prima frementem*
Fudit equum magno tellus percuſſa Tri-
Neptune! *(denti,*

AT in Prototypo noſtro, *Tridentis* hujus Icone, breves ſunt Dentes, ut & obtuſi; multo aliter, quam in hujus ævi Tridentibus *Neptuniis*, ſive penicillo, ſive ſcalpro delineatis.

§. IV.

4. *Hercules.* Τοῦ δὲ, inquit [2] *Apollodorus*, παιδὸς ὄντος (Ἡρακλέους) ὀκτωμηνιαίου, δύο δράκοντας ὑπερμεγέθεις Ἥρα ἐπὶ τὴν εὐνὴν ἔπεμψε, διαφθαρῆναι τὸ βρέφος θέλουσα. ἐπιβοωμένης δὲ Ἀλκμήνης Ἀμφιτρύωνα, Ἡρακλῆς διαναστὰς ἄγχων ἑκατέραις ταῖς χερσὶν αὐτοὺς διέφθειρε. i. e. *At cum* Hercules *octo Jam menſes natus eſſet, Dracones duos inuſitatæ magnitudinis* Juno *Infantem perdituros, in lectum demiſit:* Alcmena Amphitryonis *opem implorante,* Hercules *in pedes erectus utraque manu conſtrictos ipſos necavit.* Fuit non ita pridem *Aquis Calidis* Imago *Herculis*, duos Angues ambabus ma-

---

[1] Georgic I.   [2] *Lib.* II. *Sect.* 8.

manibus, ſingula ſingulum, comprimentis: ut in 1 ſuperioribus oſtenſum eſt.

§. V.

E COELO *Vulcanus*, in *Lemnum* Inſ. ſimulaque natus eſt, ob deformitatem, a Matre *Junone* præcipitari fingitur, & ex eo tempore claudicare; unde *Juno* illum apud 2 *Homerum* κυλλοποδίωνα vocavit. At aliam hujuſce Claudicationis cauſam 3 *Phurnutus* exhibet. Fabellam, quam voluerit, pro arbitrio Lector eligat: ſunt enim utræque παχυλῶς, & ejuſdem notæ. Hinc 4 *Catullus*, 5. *Vulcanus.*

Vovit, ſi ſibi reſtitutus eſſem,
Scripta Tardipedi Deo *daturam.*
i. e. *Vulcano*, ſive Igni.

5 *Columella*
Quin & Tardipedi *Sacris jam rite ſolutis,*
Nube nova ſeritur.

1 *Cap.* IX. *Sect.* 10. 2 *Iliados* ύ. 3 *De Natura Deorum*, 19. 4 *Vide Carmen in Annales* Voluſii. 5 *Lib.* X. *De Cultu Hortorum.*

§. VI.

6. Bacchus.

SEXTA videtur eſſe *Bacchi:* quid enim in ſiniſtra Diſcus ille, niſi qui *Horo*, *Ægyptiorum Baccho*, ut ex 1 *Chartario* patet, adjacere ſoleat? Dextera *Poculum*, Vino forte plenum habet. Quid quod duo etiam *Cornua*, quæ recens ex temporibus prodire videantur, & a 2 *Philoſtrato*, *Bacchi* Inſignia dicuntur, aſpicio. Plura de *Baccho* infra.

§. VII.

7. Pallas.

PALLAS hæc omnino eſt 3 Ἀρεία, i. e. Fortis, Strenua, Martialis; cui apud *Plataenſes* Templum, ex *Marathone* pugnæ manubiis ædificatum eſt. En illam, dextera tenentem Haſtam, ſiniſtra *Ægidem*, capite Galeam: ſed quæ Apicem non rotundum, uti 4 *Salii tutulati*, verum habet, oblongum, a fronte ad occiput ducentem. Dicta eſt *Pallas*, ἀπὸ τοῦ πάλλειν

1 *Pag.* 295. 2 *In* Ariadnes *Imagine.* 3 Havrechus *de Cognomin. Deorum. Cap.* III. 4 *De quibus vide* Tobiæ Gutberlethi *J. C. de* Saliis *Lib. ſingularem. Cap.* XI.

Tab: v pag: 132

6.

Bacchvs.
Long: Unc: iv $\frac{4}{8}$.
Pondo ℥iv, ʒv.

7.

Long: Unc: iv.
Pondo ℥vi ſſ.

8.

Pallas.
Long: Unc: iii, $\frac{3}{8}$.

Tab: v pag: 132

6.

Bacchvs.
Long: Unc: iv $\frac{4}{8}$.
Pondo ℥iv, ʒv.

7.

Long: Unc: iv.
Pondo ℥vi ſſ.

8.

Pallas.
Long: Unc: iii, $\frac{3}{8}$.

Tab: VI, 133.

9.

Virgo Veſtalis.
Long: Unc: iii $\frac{1}{4}$.
Pondo ℥vii ſſ.

10.

Mercurius.
Long: Unc: iii $\frac{1}{4}$.

πάλλειν τὸ δόρυ, a vibratione Haſtæ: Dicta etiam eſt *Armiſona*, unde [1] *Virgilius*,

—*Tum Numina Sancta precamur*,
Palladis Armiſonæ.—

Dicta eſt *Stratia*, ſive Militaris: Δορυκένπως, i. e. *Haſta pungens*. *Glaucopis* a formidoloſo Vultu; *Gorgonea*, a Vultu truculento. *Palladis* hæc Cognomina varias ejus virtutes indicant, eaſque ſatis oſtendit Imaguncula; præcipue vero trucem aſpectum, *Gorgoneo* pæne æqualem.

§. VIII.

VESTÆ hæc Sacerdos, velata & ſtolata, ut Myſteria Religionis Sanctitatemque ſignificet, dextra Pateram habet, qua ſe ad Sacrificia facienda paratam oſtendat; ſiniſtra Librum, ut opinor, *Ritualem*, veterum more, convolutum: [2] Plurimi Ritus, & Cæremoniæ fuerant *Veſtalium*, qua diſcentium, qua exercentium, docentiumque, quas ob multitudinem Scriptura ſervari voluit Religio. 8. *Virgo Veſtalis Maxima.*

VESTAM

---

[1] *Æneid. Lib.* III. [2] *Vide* Dionyſium, *Antiq. Rom. Lib.* II. *Sect.* LXVII.

VESTAM de numero *Penatium* eſſe, vel certe comitem eorum [1] *Macrobius* affirmat: quin & *Penatibus* eam jungunt Numiſmata; quorum unius exſtat, in *Lipſii* de *Veſta* [2] Syntagmate, Figura; uti etiam ſtatuæ *Veſtalis Maximæ*, huic noſtræ Virgini non abſimilis, quæ quidem *Maximam* exhibere *Veſtalem* non immerito credatur.

§. IX.

9. *Mercurius.* AD *Mercurium* accedo; hujus enim Nonam eſſe Figuram autumo, quando veteribus hujuſmodi *Mercuriolos* in uſu fuiſſe, nulla ſit dubitatio. Talem *Apuleius* habuit, (de quo alibi) & quidem comitem, quoquo iverit; pæne dixeram, e Penatium numero Deorum: In utroque (tam *Apuleii* illo, quam hocce noſtro) lepide & feſtive omnia; in noſtro, tamquam corpus in aere Brachio exporrecto librantis, & jam nunc a *Jove* nuncii geſticulantis. Deeſt equidem Marſupium; deeſt Gallus; at omnino conſtat *Mercurium* apud antiquos non eadem ſemper figura ſive pictum, ſive ſcalptum, ſive

1 *Lib.* III. *Cap.* IV. 2 *Cap.* VII.

ſive fuſum fuiſſe. In Petaſo Pinnulæ paulo altiores ſunt, id quod ex artificis errato, dicam, an de induſtria factum? certe apud 1 *Tob. Gutberlethum* occurrit ex *Oudanio* & *Gutherio* nummus, in quo *Mercurius* Galeam habet, eique Alas infixas, & in altum, ut in hac Imagine, elatas. 2 *Apuleius Mercurium* inducit Puerum luculentum, nudum, hilarem, aſpectu jucundum. 3 *Martianus Cap.* eum deſcribit Adoleſcentem, venuſto, alto, ac robuſto corpore, pubeſcentibus genis, neque ullam Alarum, aut Caducei mentionem facit. Caduceum ſiniſtra tenuiſſe noſtrum *Mercurium* omnino probabile eſt; ſed tempore effractum.

UT *Alexandro Mammææ*, ſic & *Porphyrio*, totique *Gallicæ* Nationi, in magna veneratione fuit *Mercurius*: neque mirum, quando Rationis & Orationis exhibitor, quando Mercuratæ & Viarum Præſes, quando Literarum, Muſices, Palæſtræ, & Geometriæ inventor, quin & Divitiarum dator audiret.

§.

---

1 *Vide ejus Lib. de* Saliis, *Cap.* XI. 2 *In Apologia, Pag.* 72. 3 *De Nuptiis Philologiæ & Mercurii. Lib.* I. *Pag.* 3.

§. X.

10. *Lupa, Romulus, & Remus.*

MERETRICES olim Lupæ dicebantur: Sic 1 *Catullus*,

Tamquam comminctæ ſpurca ſaliva Lupæ. Et 2 *Plautus*,
Divortunt mores virgini longe ac Lupæ.

Nominis rationem reddit 3 *Iſidorus* [Lupa *Meretrix*, inquit, *a rapacitate vocata, quod ad ſe rapiat miſeros atque reprehendat.*]

4 *APULEIUS* more ſuo [*Ipſe propudioſus, Uxor* Lupa, *Filii ſimiles prorſus.*]

DEINDE, *Larentiam, Fauſtuli* uxorem, *Romuli* & *Remi* nutricem, fuiſſe Meretricem, i. e. *Lupam*, pro conceſſo ſumitur; atque hic Fabellæ ortus, Fratres illos a *Lupa* quadrupedi lac hauſiſſe: voce æquivoca viam errori faciente. Ita

1 *Livius*

1 *Ad* Juventium. 2 *Epidic. Act.* III. *Sect.* II.
3 *Pag.* 1080. *Ed.* Put. 4 *In Apologia.*

[1] *Livius* [*Sunt qui* Larentiam *vulgato corpore* Lupam *inter Paſtores vocatam putent: inde locum fabulæ ac miraculo datum.*] Huic conveniunt [2] *Dionyſius* [3] & *Plutarchus.*

BESTIA jam in mulierem mutata, de *Romulo* & *Remo* licet ex [4] *Dionyſio* notare, quod [*erant dignitate formæ, & animi celſitudine, non ſubulcis aut bubulcis ſimiles, ſed iis quos quivis ſtirpe regia ortos judicaſſet, & iis qui ex Deorum ſemine creduntur nati:*] atque hunc in modum, a *Romanis*, in patriis Hymnis ac Cantilenis, ætate *Dionyſii*, fuiſſe [5] celebratos: quæ quidem omnia noſtris Imagunculis non inepte repræſentantur.

§. XI.

CICERO Lib. I. De Nat. Deorum. 15. *Api.*
[*Quid cenſes igitur* Apin *illum Sanctum* Ægyptiorum *Bovem, nonne Deum videri* Ægyptiis?] Et [6] *Plinius*, [*Bos in Ægypto etiam Numinis vice colitur*, Apim *vocant.*]

T §.

---

1 *Lib.* I. *Et* Aur. Victor *de Origine Gentis* Rom. *Cap.* XXI. 2 *Lib. primo.* 3 *In* Romulo. 4 *Loco jam citato.* 5 *Æneid. Lib.* VIII. 6 *Lib.* 8. *Cap.* 46.

§. XII.

16. *Anubis.* DE *Anubi* res apertiſſima eſt, Numen illud *Ægyptiacum* eſſe; de quo *Virgilius*,

—— 1 *Latrator* Anubis.

Et 2 *Juvenalis* de Diis *Ægyptiis*,
Oppida tota Canem *venerantur*.

§. XIII.

17. *Bucephalus.* MULTA congeſſit *Æl. Lampridius*, bona cum fruge legendus Auctor, quibus oſtendit *Alexandrum Mammææ*, *Macedonicum* illum Magnum, in plurimis ſequi, atque adeo ſtudioſe & diligenter imitari. *Illius gratia nomen* Alexandri *accepit: Nummos figuravit illius habitu complures: Vitam ejus lectitavit: Inter Divos & Optimos eum in Larario majori conſecravit: Laudes ejus libentiſſime audivit: Sæpe in honorem ejus potavit:* (hoc *Græcorum* more factum, qui Regum, Principum, & Deorum honori pocula conſecrabant, & bibebant:) *Fecerat*, more Macedonico;

1 Æneid. *Lib.* VIII. 2 Sat. 15.

16.

Anubis.

Long: Uncias iii ß.
Pondo ℥vi, ß.

17.

Bucephalus.

Long: Unc: iii, e quad:
Pondo ℥iii-℥vi.

18.

Bacchvs.

MBurghers ſculp.

19.

PENATES hi Guil: Cadby, apud DEVISAS Olitoris, Ære inciſi, et Charta Imperiali impreſſi, veneunt a Bibliopolis Knapton Londinenſi, Clements Oxonienſi, et Yeo Exonienſi.
MDCCXVII.

Nobiliſſimo Principi
FREDERICO
GEORGII ffilio Celſiſſimi,
GEORGII Nep: Auguſtiſſimi,
CÆSARI deſtinato,
M.BRITANNIÆ ſpei, Delicijs,
Animæq; deſideratiſſimæ,
PENATES hoſce, Annos ſesquimille Terra
abſconditos, voti & Obſequij ſui Pignus,
ſacrari voluit,
Gulh: Muſgrave, G.F.
ISCANVS.

cedonico, Χρυσάσπιδας & Ἀργυράσπιδας: *fecerat* & Phalangem, *Alexandri M.* imitatione: quibus abunde patet, quam Imperatori *Romano* cara fuerint Regis ὁμωνύμου *Macedonici* pene omnia; neque alienum videbitur, ſi, cum viris eruditione claris, Equum hunc *Bucephalum* eſſe cogitavero.

§. XIV.

POSTREMÆ duæ Figuræ Numeris 18 & 19 ſignatæ, Prototyporum magnitudini non reſpondent; iis enim minores ſunt. Harum prior *Bacchi* eſſe videtur, utpote Adoleſcentis Cornuti, εὐσάρκου, bene colorati, & caput Roſeo ſerto redimiti: Quid autem Dexteram inter Corpuſque teneat, non recte accipio; niſi Culleus, ſive Saccus Coriaceus ſit, ad vinum deportandum; qualem majori [1] forma *Leon. Auguſtinus* in ſacrificio *Bacchi* deſcripſit. Græce dicitur Ἀσκὸς, quod Principi Potatorum [2] præmium erat. 18. *Bacchus.*

BACCHI Figura veteres Juventutem, Robur, & Formam expreſſere; quæ

T 2 quidem

---

1 *Ad* Gemmam, *p.* 134. 2 *Vide* Ariſtophanis *Acharn.*

quidem omnes hac noſtra eminent. Robur, Juventutis Comes eſt; una Diſputatio eſt de *Forma*; nimirum, qui fieri poſſet, ut ebrioſo, prætumidoque puſione, cui

Pinguis Aqualiculus propenſo ſeſquipede (exſtat,

Cornu olim Honoris ſignum,

FORMÆ Decus ſignificetur; præcipue quatenus *Cornua* ſint formoſa; quando hodie notiſſima res ſit, *Cornua* jam multa annorum ſæcula Infamiæ ſigna, ſic, ut apud vulgus vix quicquam magis, exſtitiſſe. Certum eſt, apud antiquos Honorem, Gloriam, & Salutem ab iis indicari; hoc oſtendunt tum Sæ. Sæ. tum Auctorum Ethnicorum loci quam plurimi. In illis *Cornu Salutis meæ*: *Cornu* apud eos ſplendor φεγγοβόλος αὐγή. Hinc a pictoribus *Corniger Moſes* pingitur, a ſculptoribus ſculpitur.

Et in S. S,

Dicitur ejus *Cornuta* eſſe Facies, i. e. *Radiabat Cutis Faciei ejus, tamquam Cornua ejacularentur.* LXX. Δεδόξασται ἡ ὄψις τοῦ χρωτὸς τοῦ προσώπου αὐτοῦ.

Et apud Autores Ethnicos.

APUD Ethnicos plurima de Hominibus, de Diis *cornigeris* occurrunt: Φιλάδελφον, e *Ptolemæis* alterum, *Cornigerum* habent

bent Nummi: ſic, ut etiam *Alexandrum M.* tamquam a *Jove Ammone* procreatum.

UT a *Judæis* Theologiam acceperunt Ethnici, (primum ſcil. *Ægyptii*; deinde per eos *Græci*, poſtremoque omnium *Latini)* *Baccho* ſuo, quem *Moſis* æmulum voluere, *Cornua* largiti ſunt; ſeniori ſcil. longa & acuta, ut in Carcheſio Monachorum apud *Gallias* 1 Benedictinorum, videre licet: At in *Baccho* utroque noſtro inter *Penates*, utpote Juniore, ſunt qualia *ſubulonum*, ad Juglandium inſtar.

IN Reipub. Literariæ 2 novellis Diſſertatio refertur, de *Bacchi* quadam Imaguncula, prope *Atrebatium* effoſſa, huic noſtræ non multum abſimili.

NOSTRA hæc qua Juvenis, qua Formoſa, maxime vero omnium qua Cornuta Autores, de *Baccho* verba facientes, non parum illuſtrat: Horum in numero ſunt *Horatius*, *Ovidius*, *Propertius*, *Diodorus Siculus*, *Seneca*, *Herodianus*, e quibus aliqua excerpam.

1 *Ho-*

---

1 *Vide Acta Eruditorum Maii* 1707: *vel Nouvelles de la Republique des Lettres. Aout.* 1707. 2 *Nouvelles*, &c. *Decembre*, 1706.

1 *Horatius* de *Baccho*,

Te vidit inſons Cerberus, *aurea*
Cornu *Decorum.*

Ovidius in Hymno ad *Bacchum.*

2 —*Tibi inconſumpta Juventus,*
Tu Puer æternus: Tu formoſiſſimus alto
Conſpiceris Cœlo; Tibi, cum ſine Cornibus *(adſtas,*
Virgineum Caput eſt.

Idem in Epiſtola *Sapphus* ad *Phaonem.*

Eſt in Te facies, ſunt apti luſibus anni:
O Facies oculis inſidioſa meis!
Sume fidem & pharetram, fies manifeſtus (Apollo:
Accedant Capiti Cornua, Bacchus *eris.*

Propertius.

3 *Quod ſupereſt vitæ, per Te & Tua* Cor-(nua *vivam,*
Virtutiſque tuæ, Bacche, *poeta ferar.*

Poeta

---

1 *Lib.* II. *Ode* XIX. *v.* 29. 2 *Metam. Lib.* IV. *v.* 16. 3 *Lib.* III. *Eleg.* XV.

Poeta Phallicus,

Trahitque Bacchus *Virginis tener formam.*

Et in alio Carmine,

Formoſus quoque pingitur Lyæus.

HUNC deſcribit 1 *Diodorus Siculus* τῷ κάλλει καὶ τῇ ῥώμῃ διάφορον, i. e. *Forma Roboreque excellentem*, traditque παράσημον δ' αὐτῷ ποιῆσαι κέρατα τοὺς κατασκευάζοντας τὰς γραφὰς ἢ τοὺς ἀνδριάντας.

A *Seneca* [*Juvenis perpetuus*] & *Virgineum* habere *Caput* dicitur: Poſtremo 2 *Herodianus* ſcribit de *Bacchi* καλαῖς εἰκόσιν, quibus Milites *Baſſianum* aſſimilabant.

EX altera parte reſtat inquirendum, qui fieri poſſet, ut hæc Honoris Inſignia, viz. *Cornua*, degenerare poſſent in notas Infamiæ; quod utique Pictoribus, & id genus indoctis & audaculis hominibus, deberi videatur; qui Satyris, aliiſque iſtiuſmodi monſtris, quando *Cornua* tribuere ſolerent, illa demum male audire, & Hominibus affixa eos infamare fecerunt. *Unde ſigna fiant Infamiæ.*

HÆC

1 *Lib.* III. *ſub finem.* 2 *Lib.* V. *Sect.* V.

HÆC de *Baccho*, ejuſque Forma, & Cornibus.

HIC eſt ille Cœtus Deorum, in quo, ſi Latrare, ſive Hinnire, ſive Boare animus ſit, ſive Artem Amatoriam, ſive Fabrilem, ſive magnas condendi Urbes, ſive earum Conditores lactandi, quis velit exercere, hic præſto Deus eſt, qui doceat: Deus, inquam, non tam Auctoribus antiquis explicandus, quam qui eos explicet; utpote minus temporis injuria læſus, iiſque omnibus ſincerior, incorruptior. Atque eo nomine non parum utiles has Icones eſſe judico, in corrigendis Sculptorum, Pictorum, aliorumque ævi hujus erratis; quæ ab antiquorum moribus, & uſu, (ut indubitatæ fidei teſtes hi oſtendunt) longe deſcivere, & ſunt remota.

§. XV.

Buſtum. FIGURA undeviceſima *Romanæ* cujuſdam Matronæ *Buſtum* exhibet: forſitan Μνημεῖον, in Amicæ vel Conſanguineæ gratiam confectum, vel Lararii generale quoddam ornamentum.

§.

§. XVI.

CUM his Icunculis inventus eſt *Alexandri Severi* Nummus, cujus hæc Inſcriptio: *Penatibus favet Alexander Severus.*

IMP. M. SEV. ALEXAND. AVG.

Et altero latere,

PAX. AVG.

Nummus indicat, illius *Alexandri* tempore, Terræ mandari has Imagines.

IN Nummo PAX. AVG. poſt Triumfum *Perſicum* eum fuiſſe cuſum docet: & quidem veriſimile eſt eum, una cum *Penatibus*, Anno circiter CCXXXIV, cum ad Bellum *Germanicum* evocarentur e *Britannia* milites, humo mandari: certum eſt Imperatorem illum anno ſequenti, bello minime confecto, fuiſſe occiſum.

A 1 *Lampridio* docemur, illum Imperatorem non parum hujuſmodi Iconum veneratione capi & oblectari. [*In Larario*, inquit, *(in quo & Divos principes, ſed*

U

1 *In vita* Alexandri Severi.

ſed optimo quoque electo, & animas Sanctiores, in queis & Apollonium, *& quantum Scriptor ſuorum temporum dicit,* Chriſtum, Abraham, & Orpheum, *& hujuſmodi Deos habebat, ac majorum effigies) rem divinam faciebat.*] Notat hic *Caſaubonus*, CHRISTI notitiam *Alexandrum* habuiſſe per Matrem *Mammæam*, quam *Chriſtianæ* Religionis Myſteriis initiatam, & ab *Origine* conſtat informatam. Quin & [Chriſto *Templum facere voluiſſe, eumque inter Deos recipere,*] narrat *Lampridius*. [*Rem divinam faciebat,* 1 inquit idem *Caſaubonus, aut Sacrificando, (quod proprie rem divinam facere dicitur;) vel adorando ſolum & incenſum ponendo; qui fuit mos multorum: ut illius* Marcellinæ Carpocratis *Sociæ, quæ in Larario ſuo Imagines* Jeſu, Pauli, *&* Homeri, *&* Pythagoræ *ita colebat ſimul; ut ſcribit* B. Auguſtinus.] Hæc *Caſaubonus.*

NEQUE aliis Imperatoribus hujuſmodi cultus Icuncularum alienus fuit: *Auguſtus* ſuum habuit *Thurinum*, & ſecundum illum *Hadrianus* eundem, dono ſibi datum a *Suetonio*, qui illum aliquamdiu

1 *In ſupra citatum* Lampridii *locum.*

diu poſſedit. Habuit *Apollinis* Imagunculam *Sylla*; Deæ cœleſtis *Aſclepiades*: ut 1 alibi docuimus. Quin & *Deum Crepitum* fuiſſe, cujus apud *Arnobium*, *Minutium Felicem*, & *Tertullianum* mentio, manifeſtum eſt; cujus ſtatua refertur ænea, 2 altitudinis trium vel quatuor Pollicum, antiqua valde, in *Gallia* paucis ante annis effoſſa.

§. XVII.

ERANT hi *Penates*, cum primum humo conderentur, non ex omni parte integri; quod Figuræ oſtendunt: ſed eorum plerique alio atque alio membro privati; unde veriſimile videtur, eos primum vel ab *Alexandro* ipſo, vel a quodam magnatum ſervatos, tandem mancos, uſu mutilatos, & ea de cauſa repudiatos & abjectos, ad quemdam inferioris ſortis hominem ſecundo loco devenire, & ab eo, tamquam in itinere & bello Cuſtodes & Defenſores, huc aſportari. Plura de *Penatibus*.

UNUM eſt, quod ſilentio præterire nequeam, nimirum numeris 7 & 14 ſignatos

U 2

1 *In, de Icuncula* Ælfredi. 2 *Vide Acta Eruditorum Menſis Feb. A.* MDCXCI.

gnatos nulli ſive *Romano*, ſive *Græco*, ſive *Ægyptio* Numini, quantum memini, conſimiles eſſe; unde ſuſpicioni locus, utrum ab iis ſive *Orpheus*, ſive *Apollonius* (vile profecto Numen, ipſoque *Crepitu* Deo graveolentius) ſive *Abraham*, ſive *Moyſes*, ſive *Chriſtus*, ſupra e *Lampridio* laudatus, ſignificetur: quod utique in medio relinquam, ab eruditioribus & harum rerum magis ſcientibus enodandum.

INTEREA relatu dignum eſt, *Penates* omni fere ævo ſummis honoribus abundare: *Varro* (quod [1] *Macrobius* ait) *Dardanum* refert Deos Penates ex *Samothrace* in *Phrygiam*, & *Æneam* ex *Phrygia* in *Italiam* detuliſſe.

[2] *Ilium in Italiam portans, victoſque (Penates*,

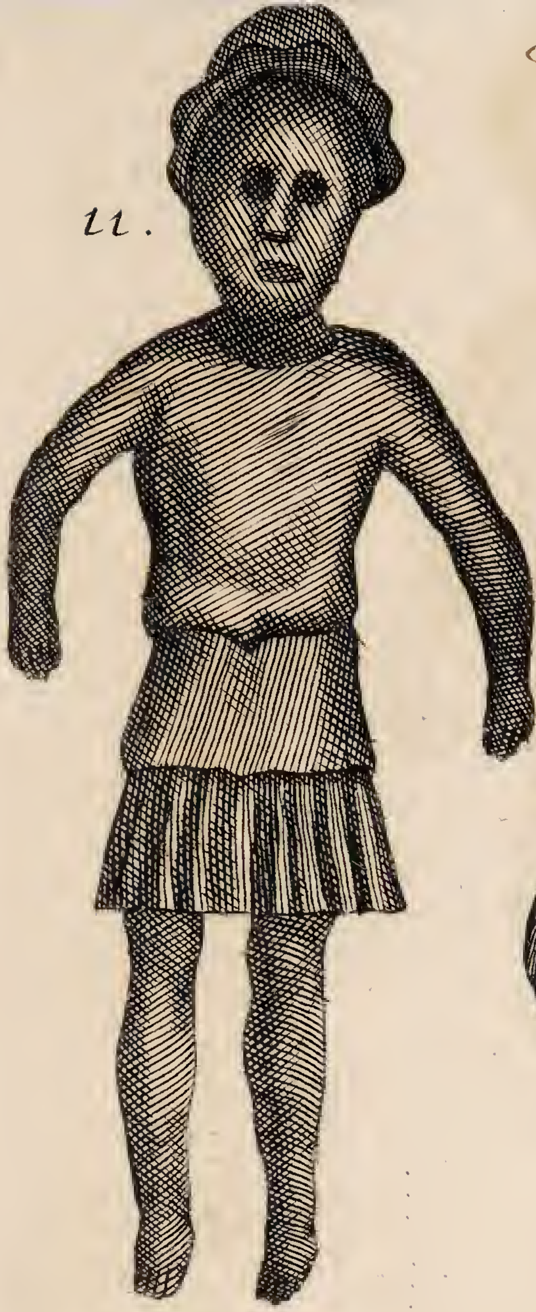
Præclara & omni ævo celebrata eſt *Æneæ* pietas, Penates e *Trojæ* flammis exportantis.

1 *Phry-*

---

1 *Lib*. III. *Cap*. IV.
2 Æneid. *Lib*. I.

11.

Long: Unc: iv.
Pond: ℥v, ʒij.

Lupa
cum
Romulo
et
Remo.

12.

Long: Unc: $1\frac{3}{4}$.
Pondo ℥i ʃʃ.

13.

Long: Unc: iiii.
Pondo ℥v. ʒij.

Tab: viij pag: 137

14.

Long: Unc: ii.
Pondo ℥ij.

15.

Apis.
Long: Uncias iv.
Pond: ℥vi.

—— 1 *Phrygiique Penates*
Quos mecum e Troja, mediiſque ex ignibus
Extuleram. *(Urbis.*

§. XVIII.

HOC denique addendum, Penatium neque certum eſſe numerum, neque formam, neque certa eſſe nomina; fruſtraque eſſe, quotquot aliter ſtatuant: ſed erant omnes Dii, qui (ut 2 *Servius* ait) domi colebantur, iique pro Cultoris arbitrio diverſi. Penates autem (ut inquit 3 *Iſidorus)* dicti ſunt, quod eſſent in Penetralibus, *i. e.* in Secretis, ſive Larario, ſeu domeſtico, ſeu caſtrenſi. *Eorum Poteſtates.*

IN conſpectu Deorum *Penatium* (ut ex 4 *Horatio*, & 5 *Cicerone* conſtat) hoſpitem necare, ſcelus habitum fuit atrox, & immane.

6 PENU curabant Penates; *i. e.* quicquid Eſculenti, Poculenti, Turis, Aromatum, Carbonum, Salis, Lignorum, aliorumque, quæ hujuſce generis longæ uſionis gratia contrahuntur & reconduntur.

---

1 *Lib.* III. 2 *In Æneid.* II. *Sect.* 47.
3 *Lib.* VIII. *Cap. ult.* 4 *Ode* XIII. *Lib.* II.
5 *Pro* Deiotaro. 6 *V.* A. Gellii, *Lib.* IV. *Cap.* I.

tur. Omne hoc *Penora* dicit 1 *Columella.* Imo Patrem Familias, ejuſque Hoſpites curare credebantur. Certe illos conſulit, de negotiis tractandis Pater familias. Ideoque 2 *Demipho Terentianus.*

[*At ego,* ait, *Deos Penates hinc ſalutatum domum*
Devertar; inde ibo ad forum, atque aliquot mihi
Amicos advocabo, ad hanc rem qui adſient,
Ut ne imparatus ſim, ſi adveniat Phormio.]

Penates iratos hoſtia placabat: de iis hoſtia molliendis 3 *Horatius,*

Mollibit averſos Penates
Farre pio & ſaliente mica.

OB infortunia Familiæ, quæ *Penatibus* iratis ſæpe aſcribebantur, eos mærebant, ut ex 4 *Horatio,* Ancillam (quam ipſe prius

---

1 *Lib.* XII. *Cap.* 2. 2 Phormio, *Act.* II. *Scena* I. 3 *Carminum, Lib.* III. *Ode* XXIII. 4 *Lib.* II. *Ode* IV.

us exoſculatus eſt) amico *Xanthiæ* nequiter & ironice commendante, patet,

Regium certe genus, & Penates
Mæret iniquos.

CONSULES [1] Prætoreſque, cum adeunt magiſtratus, rem divinam faciunt *Penatibus*. Erant *Romanis* Θεοὶ πατρῷοι, ſecundum *Hyginum* in [2] *Macrobio*, cui conſonum id *Virgilii*:

Dii Patrii, ſervate domum: ——
Et alibi ——*Patriique Penates.*

§. XIX.

CAVENDUM autem, ne omnes hæ *Icunculæ* pro Deis accipi, & adorari judicentur: plurimas eo in numero fuiſſe exploratiſſimum eſt. Quis autem *Bucephalum*, atque adeo *Remum*, aut *Virginem Veſtalem*, eo in honore habuit? Locabantur horum Icunculæ in Larario, tamquam Μνημόσυνα, ſeu Κειμήλια; quod ex *Lampridio* diſcimus. *Concluſio.*

HÆC

1 Macrobius, *Lib.* III. *Cap.* IV.

HÆC ſunt, *Vir Clariſſime*, quæ habui dicere, de *Penatibus* veſtris κατ' ἐπιτομὴν. O! qui Homines cujuſcumque ſortis perhumaniter excipis, Deos etiam hoſce minutos, alienigenos, & in *Belgio* noſtro male habitos, in fidem, per omnes Ego te Deos oro quæſoque, recipias, & hoſpitio tueare.

VALEAS, Legum & Libertatum vindex, & favere pergas

Tui Nominis ſtudioſiſſimo,

GUIL. MUSGRAVE.

CAP.

Cap. XIII.

De Belgarum Mercatura.

§. I.

MERCATURAM exercuiſſe *Belgas*, tam *Romanis* ſubjectos, quam ante illam ſubjectionem, eamque non tenuem modo, ſed & magnam & copioſam, licet diſpari proportione, non eſt dubitandum; *Diſpari*, inquam, *proportione*; nam primi *Belgæ*, ſive prædæ ſive mercatus ergo huc venientes, non niſi lucri gratia Bellum intulere. [*Neque temere*, ait 1 *Cæſar*, *præter Mercatores*, *adit ad* Britannos *e* Gallia *quiſquam*.] Verum a *Claudii* deſcenſu, & in *Belgio* noſtro victoriis, ejus Populus, victori morem

Belgæ *primum Mercaturæ, deinde Bello magis dediti.*

X

1 *Lib.* IV.

rem gerens, Bello magis, Mercaturæ minus ſtuduere.

§. II.

Eorum Mercaturæ

QUIBUS autem in rebus Mercatura fieret, aliunde melius vix intellegi poteſt, quam ex iis, quibus eo tempore *Britannia* maxime abundavit. Eæ vero, ſecundum [1] *Cæſarem*, erant Pecoris magnus numerus, Plumbum album, Ferrum: His [2] *Strabo* addit Frumentum, Pelles, Mancipia, Canes, Eburnea Fræna, Torques, Vaſa Electrina, Vitreaque: [3] *Mela* Gemmas, Margaritas, Nemora: [4] *Tacitus* Aurum, Argentum, & alia Metalla; [5] *Martialis* Baſcaudam: [6] *Solinus* autem Gagatem, Metallorum largam variamque copiam; *Ambroſius* ſalem: Sunt ea partim ἐξαγώγιμα, partim εἰσαγώγιμα: de eorum nonnullis, quando ad illuſtrandam rem *Britannicam* non parum contulerit, paucis ediſſeram: uti poſtremo de Portubus externis, unde Merces advehebantur; de Emporiis *Britannicis*, & ſpeciatim *Belgico*; de Veſtigalibus, & Nummo.

quæ ἐξαγώγιμα, & εἰσαγώγιμα

§.

1 *Lib.* V, 2 *Lib.* IV. 3 *Lib.* III, VIII. 4 *In vita Agricolæ.* 5 *In Apophoretis.* 6 *Cap.* XXII.

§. III.

PECORIS noſtri præſtantia ſatis omni ævo celebris; ab eo Lac, ab eo Pelles, hominum tegumenta, aliaque vitæ commoda cepere Aborigines: Ex ovium noſtrarum Lana *Romani* Veſtes, ex Lacte vaccino Caſeum fecere. Boves, ad arandum animal quaſi natura factum, Frumenti magnam vim auxilio ſuo tulere; eamque vel Incolarum, vel Exterorum in uſum. Oves aluit aprica illa terræ regio, quæ a *Dobunis* ad Oceanum *Britannicum* extenditur, Boves ſeminii boni *Belgii* pars occidentalis. *De pecore Britannico.*

PLUMBUM illud *album*, quod a *Cæſare* dictum eſt, omni procul dubio *Stannum* fuit; quod in *Britannia* natum, & artificioſe coctum, a *Phœnicibus* olim, & deinceps a *Romanis* hinc exportaretur. [*In* Celticis, (ait 1 *Mela) aliquot* (Inſulæ) *ſunt, quas, quia Plumbo abundant uno omnes nomine* Caſſiteridas *appellant.*] Minime vero neceſſarium eſt, ut apud *Coritanos*, in Comitatu *Darbyſhire*, Plumbum *De Stanno.*

X 2 bum

1 *Lib.* III. *Cap.* VIII. *Edit.* Exon.

bum hoc effodi cenſeamus; quod utique *Camdenus*, quoniam *Cæſar* [*in mediterraneis regionibus*] illud effodi tradit, opinatur. Potuit Stannum a *Dunmonio* terreſtri itinere portari, & ab illo itinere mediterranei ortus eſſe judicari: cui quidem opinioni maxime favet id, quod ſequitur, nempe Stannum mille ante annis, & quod excedit, apud *Dunmonios* effodi; quod de *Coritanis* nullo pacto affirmari poteſt.

§. IV.

De Ferro. DE *Ferro*, vitæ optimo peſſimoque inſtrumento, manifeſtum eſt, illud antiquorum memoria *Silurum* in regione naſci, & fornacibus eliquari; quod teſtantur Cineres ſemiuſti in ea hodie magna copia viſendi, & Altare 1 *Calpurnii*, *Jovi Dolicheno* rei Ferrariæ cuſtodi conſtructum, noſtra ætate erutum. Quæ cum Clariſſ. *Camdeno* eſſent incognita, mirandum non eſt illum 2 pronuntiaſſe [*Ferri fodinas nullibi in tota* Anglia *inveniri præter-*

1 *Vide Additamenta ad* Camdeni Silures, *&* *Additamenta ad* Dobunos, *Literam* [C.]

2 *Vide Notas ad* J. Cæſaris *verba* [In Maritimis Ferrum.] *Pag.* 168. Amſtelrod. 1670.

terquam in Gloceſterſhire, *illaſque ante annos aliquot demum reperiri.*] Nimirum ſcripſit vir Doctiſſ. & Antiquitatum patriarum diligens indagator, pro teſtimoniorum ſui ſæculi fide. Notandum inſuper eſt Ferro jam dicto nullum in univerſo Orbe ad communes hominum uſus inveniri magis idoneum, vel eo nomine deſiderabilius eſſe, & ad exportandum aptius.

§. V.

De Mancipiis, & Populi multitudine.

STRABO Mancipia non ſine multa probabilitate cenſet: Plurima ſunt, quæ *Britanniam* tam ante *Romanorum* adventum, quam poſtea, populo indigena abundare monſtrant. Magni hac in re probanda momenti ſunt & diverſæ in *Britannia* nationes, & earum inter ſe Bella numero frequentia, de quibus paſſim apud [1] *Cæſarem*, *Tacitum*, *Dionem*, alioſque: Neque parum arguit ingens ille exercitus, quem adverſus *Romanos* Heroina *Britannica* (*Boadiciam* volo) eduxit; nimirum milites 230000, [2] *Dione* referente. EX

1 Cæſar *in* Britannia *tradit* [*Hominum infinitam eſſe multitudinem.*] *Libro* Vto. *De Bello Gallico.* Mela, [Britannia *fert Populos.*] *Lib.* III. *Cap.* VIII.

2 *Vide* Dionem Xiphilini, *in* Nerone.

EX iſta Populi multitudine licet opinari, alios in Prælio captos, alios furtim abreptos, alios forſan ob delicta venum datos (quod profecto quidem hodie *Guineenſibus* in more eſt) aliiſque de cauſis alios fieri mancipia, ſicque *Strabonis* dicto fidem afferre.

§. VI.

De Canibus.

CANES *Britannici* jam a Gentis initio claruere: De illis *Gratius* [1];

Quod Freta ſi Morinum *dubio refluentia Ponto*
Veneris, atque ipſos libeat penetrare (Britannos,
O! quanta eſt merces, & quantum impendia ſupra.

Itaque *Nemeſianus*,
—*Diviſa* Britannia *mittit*
Veloces, noſtrique orbis venatibus aptos.

De Cane *Agaſſæo*, qui a *Jano Ulitio*, (cui conſentire videtur vir literatiſſimus *Chriſt. Waſe)*

---

1 *In Cynegeticis.*

Waſe) cenſetur eſſe noſtrorum hominum *Little Beagle.* Sic [1] *Oppianus*

Ἔστι δέ τι σκυλάκων γένος ἄλκιμον ἰχνευτήρων
Βαιὸν, ἀτὰρ μεγάλης ἀντάξιον ἔμμεν ἀοιδῆς.
Τοὺς τρέφεν ἄγρια φῦλα Βρετάννων αἰολονώτων,
Αὐτὰρ ἐπικλήδην σφᾶς ἀγασσαίους ὀνόμηναν.
Τῶν ἤτοι μέγεθος μὲν ὁμοίϊον οὐτιδανοῖσι
Λίχνοις οἰκιδίοισι τραπεζήεσσι κύνεσσι.

Bodinus hoſce verſus ita Latine reddidit.

Eſt etiam catuli ſpecies indagine clara,
Corpus huic breve, magnifico ſed corpore (digna;
Picta Britannorum *Gens illos effera bello*
Nutrit, Agaſæos*que vocat. Viliſſima (forma*
Corporis, at credas paraſitos eſſe latrantes.

Denique *Claudianus*

Magnaque taurorum fracturi colla Bri-(tanni.

Horum ſpecies eſt ſtaturæ non admodum magnæ, ſed Capite rotundo, & Faucibus nigris donata. Articulos habet compactos, *Præcipue* Belgicis.

[1] *In Cynegeticis.*

ctos, & membra brevia, quibus ſerpit humi, & animo ingenti pertinacique Tauros exagitat: Hæc cum *Belgis* ſit indigena, Popularibus meis uſus eſt in Tauriludiis eximii. Non ſolum in Venationibus, ſed & in Bellis adhibiti ſunt ([1] *Strabone* teſte) Canes *Britannici* audaces, ſtrenui, feroces, ad hoſtium, ut opinor, ordines turbandos. *Colophonii* Cohortes canum habuere, & eorum gratia Canem in Nummo inſculpi fecere: de quo, in de *Geta Britannico* [2] Diſſertatione. Qui vero plura velit de Canibus *Britannicis*, eruditiſſimi *Caii* Libellum hac de re pervolvat, eleganter utique & enucleate ſcriptum.

Canum in Bello uſus.

§. VII.

De Gemmis.

DE Gemmis *Melæ Britannicis* quid dicam, incertus ſum, niſi eas e Rupe *Briſtolienſi*, quæ nunc *Vincentii* dicitur, captas ſtatuam. Profert Adamantes ea perſpicuos, pulchros, ab Indiis advectorum æmulos, iiſque una duritie ſecundos: Utrum-

1 Κύνες εὐφυεῖς πρὸς τὰς κυνηγεσίας. Κελτοὶ δὲ καὶ πρὸς τοὺς πολέμους χρῶνται καὶ τούτοις, καὶ τοῖς ἐπιχωρίοις. *Lib.* IV. 2 *Vol.* III. *Pag.* 100.

Utrum *Melæ* ætate reperti fuerint, non exploratiſſimum eſt; quare in his dicundis non parum hæſito. Judicent eruditi, prout cujuſque libido eſt.

MARGARITARUM vim magnam fuiſſe, conſtat ex iis, quas hodie præbent Oſtrea *Britannica*. Neſcio an *Rutupina*, quæ *Romanis* erant delicio, præ cæteris ſcaterent Margaritis. *Julius Cæſar* [Britanniam *petiiſſe dicitur ſpe Margaritarum, quarum amplitudinem conferens, interdum ſua manu pondus exigeret.*] *Sed* [1] [*in* Britannia *parvos & decolores naſci certum eſt.*] Et [2] *Ælianus* ait, *Margaritam* Britannicam *magis fulvi coloris eſſe, minuſque ſplendidam.* [*Divus* Julius *Thoracem, quem* Veneri *Genetrici in Templo ejus dicavit, ex* Britannicis Margaritis *factum voluerit intellegi*:] ſubjecta, inquit [3] *Solinus*, Inſcriptione, quæ id teſtaretur.

HÆC omnia more ſuo exagitat *Iſ. Voſſius*, & Gemmas, & boni coloris Margaritas veteri negat *Britanniæ*. [*Quænam*, [4] inquit, *ſunt illæ Gemmæ? Flumina iſta* — Iſaaci Voſſii *redargutio.*

---

1 *Vide* Plinii, *Lib.* IX. *Cap.* XXXV. 2 Δοκεῖ δὲ πως χρυσωπότερος ἰδεῖν, εἶναι τάς τε αὐγὰς ἀμβλυτέρας ἔχων, καὶ σκοτωδεστέρας. *De Animalibus, Lib.* XV. *Cap.* VIII. *Ed.* Tigurina, *Fol.* 3 *Vide* Solinum, *Cap* LIII; *&* *in illud, Doctiſſ.* Salmaſii Plinianas *exercitationes.* 4 *Vide ejus Obſervationes* ad Melæ, *Lib.* III. *Cap.* VI. *Verſ.* 36.

Gemmifera, & Margaritifera mera profecto ſunt commenta, ad apparandum ſtulti Imperatoris triumphum.] At pace tanti viri, non adeo viles ſunt Adamantes ſupra dicti, quin *Julii* ſæculo facile placerent. Hæ videntur eſſe Gemmæ prædictæ, & *Sabrina* noſtra Flumen illud Gemmiferum, de quo dubitat vir egregie doctus. Margaritas cum *Taprobaniticis* noſtras nequaquam audeo comparare, præcipue ſi magnitudinis habeatur ratio: at ex Foro noſtro *Exonienſi* Piſcatorio, & Margaritis hic repertis ſi liceat judicare, facile potuit earum in hac Inſula comparari, ſatis magnarum neque decolorum numerus, qui ad exornandum *Veneris* Thoracem omnino ſufficeret.

§. VIII.

De Calce. CALX etiam inter ἐξαγώγιμα merito putanda eſt; ſed quæ Cretam & Margam comprehendit: his enim tribus Agricolæ fæcundant agros. Teſtantur optimæ fidei Inſcriptiones, Artem Calcariam olim a *Britannis* exerceri, & ut Terra Figularis hodie ad Tubos Tabacarios e *Dunmonio*, ſic Cretam, Margam, & ejuſmodi alia ad ſtercorandos Agros hinc exportari.

portari. *Calcariæ*, *Brigantum* oppidulo, (i. e. *Tadcaſter*) fuiſſe unam Inſcriptionem opinatur Doctiſſ. 1 *Galæus*, ſed ob literas fugientes & propemodum exeſas, vix legendam. At quod ad rem noſtram maximopere facit, in Colle, cui *Sorbiodunum (Old Sarum)* inſidebat, Fodinæ Cretaceæ præcipue frequentabantur, & ab iis Creta in exteras regiones exportabatur. Unde Verſificator *Anglus*

Eſt ibi defectus Lymfæ, ſed copia Cretæ.

Arti Calcariæ præfuit Dea *Nehalennia*, quæ a *Brigantibus*, (opinante Clariſſ. 2 *Galæo)* forſan etiam a *Belgis* noſtris colebatur. Ei Negotiatores & Mercatores navicularii vota ſolvebant, ut ex Ara, quæ 3 *Domburgii* in *Zelandia* dudum effoſſa eſt, conjicimus. Eſt autem hujuſmodi.

DEAE NEHALENNIAE
OB MERCES RITE CONSER
VATAS M. SECUND SILVANVS
NEGOTTOR ◯ RETARIVS
BRITANNICIANVS
V. S. L. M.

No-

1 *Ad* Antonini *Iter.* II. *Pag.* 42. 2 *Pag.* 43.
3 Reineſii *Syntagma. p.* 199.

Novam Lunam *Nehalennia* ſignificari volunt nonnulli, quæ certe navigantibus benigna fuit & propitia, ſic, ut ea de cauſa cultu digna videretur.

§. IX.

De Gagate.

De *Gagate Solini Britannico* aliquid dicendum: Accipit ille nomen a *Gage* (tradente [1] *Dioſcoride*) *Lyciæ* amne, ad cujus Oſtium iſte Lapis primum inventus eſt. Aliquando dicitur Lapis *Obſidianus*; ſed *Anglice* [*a Jeatſtone.*] Succinum nigrum eſſe contendit *Aldrovandus*, cui ſuffragatur Doctiſſ: [2] *Anſelmus B. de Boot.* Paleas enim attritu calefactus, Succini inſtar, trahit, & odorem habet Sulfureum. De eo [3] *Solinus* [Gagates *hic* (in *Britannia*) *plurimus optimuſque eſt Lapis*; *ſi decorem requiras, nigro gemmeus*; *ſi naturam, aqua ardet*; *oleo reſtinguitur*;] Eſt in Muſeo [4] *Regiæ Societatis* hujuſmodi Lapis inſignis, & in *Cleaveland, on the*

1 *Lib. V. Cap. CXLVI.* 2 *De Lapidibus & Gemmis in Specie. Lib. II. Cap. CLXIII. & ſeqq.* 3 *V.* Solinum, *Cap. XXII. & in illud Doct.* Salmaſii Plinianas *Exercitationes.* 4 *V. Muſeum* Reg. Societ. *edente* Neh. Grew, *Partem III. Cap. II.*

the Top of Huntley and Whitby Clifts, & puteis effodi ſolet in Agro 1 *Surreienſ.* qui cum *Regnorum* olim patria fuit *Belgio* proxime vicina, fortaſſe-an à *Belgis* hinc exportaretur.

MULTIPLEX eſt *Gagatis* uſus. In Medicina calidæ facultatis eſſe dicitur, & Mania, Morbo comitiali, ſicut etiam Hyſterico correptos Suffitu liberare. Diureticus eſt, & Hydropicis, urinam movendo, prodeſt. Oleum ejus deſtillatum maxime prædicatur ad Dæmoniacos, (id eſt, Epilepticos) Paralyſin, Convulſionem, Tetanum, ad Podagram frigidam, omneſque frigidas Fluxiones, parti affectæ illitum: Unde Podagricis remediis & Acopis adnumeratur. Pulvis ejus ad unius Drachmæ pondo, ex Vino hauſtus ad tempus aliquod, Colicam integre ſanare dicitur. Emollit, diſcutit, 2 *Dioſcoride* teſte; unde adverſus ſedis affectiones, quam leviſſime tritus, 3 *Ætii* judicio valet; & ad Condylomata, eum *Scribonii Largi* Emplaſtrum habet. *Ejuſque viribus.*

ORNABANTUR eo Galeæ, Scuta, Gladii: Mundum etiam muliebrem ingre-

1 *Vide Additamenta ad* Camdeni *Comitatum* Surry.
2 *Loco jam citato.* 3 *Lib. 2. tetrabibli, Cap. 24.*

grediebatur; Fœminarum Aures, Colla, Pectoraque, colore contrario, commendabant. Hinc Aurium lobis etiam nunc appenditur ex eo Inauris; Collo Monile: in quibus Puellæ non parum gloriantur. Denique ad preces numerandas, in globulos formatus, & filo trajectus, nonnullis eſt in uſu.

§. X.

De Baſcauda.

DE *Baſcauda Britannica Martialis* in *Apophoretis*,

> *Barbara de Pictis veni* Baſcauda Britan-(nis,
> *Sed me jam mavult dicere* Roma *ſuam.*

Optimæ notæ Gloſſographus, *Carolus du Freſne* veterem *Gallicam* eſſe vocem hanc contendit, cum *Britannis* communicatam. Doctiſſimi vero *Skinnerus* & *Lhuydius*, (quorum in ſententiam eo lubentiſſime) eam eſſe tradunt origine *Cambro-Britannicam*, cum *Latina* terminatione; quod a Poeta confirmatum: Dicit enim a *Pictis* eam venire *Britannis*.

BASCAUDA, Wallice, *Baſgawd* & *Baſged*; *Anglice, a Basket*; Latine Cor-

bis

bis & Calathus eſt; ſed apud *Martialem*, interprete *Radero*, Vas eſcarium; quod utique veriſimile, quando in celebrandis hujuſmodi vaſis eo loci totus eſt Poeta. Concinit ejus σύγχρονος [1] *Juvenalis*,

Adde & Baſcaudas, *& mille Eſcaria.*

Cum vox hæc hiſce Poetis primum apud *Romanos* in uſu fuerit, idque tempore *Domitiani*, mihi in mentem venit aliquem ex *Agricolæ* ſatellitio, Vas hoc e *Belgio* noſtro forte *Romam* miſiſſe; ubi Matronis tam gratum fuit, ut e ſuis eſſe mox voluerit, & civitate donarit Urbium mater. Dixi e *Belgio*; nam ut Doctiſſ. *Camdenus* ab *Icenia*, quæ Salice abundat, deducit hoc vimineum opus, ſic e *Belgio* pari ratione mihi licet deducere: quando illud eamdem, innumero ſimiliter hærede profuturam, ut ait *Plinius*, omni ævo copioſam habuit; præcipue pars ejus illa quæ Comitatus hodie *Somerſet* appellatur.

§.

1 *Satyra* XII.

§. XI.

De Sale. HIS Salem addimus; quem in *Belgii* litore olim, ſic, ut hodie, Aquam marinam evaporando & ad duritiem coquendo fieri credibile eſt, ut & navibus mercatoriis exportari. De hoc Sale 1 S. *Ambroſius* apertiſſime. Certe *Kinwulfum* Regem Eccleſiæ *Shireburnenſi* terræ aliquot jugera, ubi *Limus* ſe in oceanum fundit, dediſſe conſtat, ut in uſum Eccleſiæ Sal ibi coqueretur: Hoc autem A. D. factum 774.

HÆC fuere præcipua *Belgii* noſtri ἐξαγώγιμα: quibus addi fortaſſe poſſunt Plumbum (ut in §. III. oſtenſum eſt) Materia, ſive Lignum cujuſque fere generis, Equi, Oves, & ex earum Lana Veſtes, apud *Ventam Belgarum* factæ a *Romanis*, Pelles, Piſces, aliaque permulta, quæ in exteras Nationes hinc interdum exportari non eſt improbabile.

§.

1 *Hexameron, Lib.* V. *Cap.* XI.

§. XII.

IMPORTABATUR autem 1 Æs, Aurum, Argentum, 2 Ελεφάντινα ψάλια, i. e. *eburnea Frena*, περιαυχένια *Torques*, καὶ λιγγούρια καὶ ὑαλᾶ σκεύη, *& electrina & vitrea vaſa. Aurum* & *Argentum* a *Strabone Tacitoque* tribui *Britanniæ*, & inter bona ejus ἐπιχώρεια ſive Indigena cenſeri, non ignoro; ſed præterquam quod nec Auri nec Argenti hodie apud nos, quod ſciam, ullæ uſquam Fodinæ exſtent notabiles; *Strabonis* etiam ævo idem fuit: Sic enim *M. Cicero*, qui a *Quinto* Fratre ſub id tempus cum *Julio Cæſare* apud *Gallias* agente proculdubio accepit; 3 [*In* Britannia *nihil eſſe audio neque Auri neque Argenti.*] Εισαγώγιμα.

§. XIII.

QUATUOR erant uſitati e continente in Inſulam, ut Auctorum accuratiſſimus 4 *Strabo* ſcripſit, trajectus; nimirum ab oſtiis *E Continente quatuor in* Britanniam *Trajectus.*

Z

1 Cæſar *de Bello Gallico, Lib.* V. 2 Strabo, *Lib.* IV. 3 *Vide* M. Tullii *Epiſtolas ad Familiares. Tom.* I. *Lib.* VII. *Ep.* VII. 4 *Loco jam citato.*

oſtiis *Rheni* (ſive portu *Itio)* a *Sequanæ*, *Ligeris*, & *Garumnæ* oſtiis. Totius *Britanniæ* celeberrimum Emporium, natura id jubente, curanteque, fuit *Londinium*; *Belgii Triſanton*, ut alibi oſtendetur. Non *Belgarum* modo, ſed & *Britannorum* rem mercatoriam maxime promovebat id, quod Vectigalia perquam modica perſolverent: ut ex *Strabone* manifeſtum eſt.

§. XIV.

Prima mercium permutatione, Mercatura.

INTER [1] omnes conſtat, Mercaturam initio fieri permutatione mercium; ante ſcil. quam inventum eſſet commune aliquod, quo earum menſurari poſſet æſtimatio: (ſic, ut etiam hodie in Barbaris pleriſque Nationibus, quibuſcum Mercatores *Europæi* negotiantur:) Hoc autem aliis aliud fuit, [2] nimirum e Lapidibus, e Teſtis, e Cortice Arborum, e Sale, ex parentum Oſſibus, e Leporinis, e Corio, Ligno, Terra Sigillari, aliiſque. *Britanni* [3] *Cæſaris* teſtimonio [*aut æreo, aut*

1 *De origine Emtionis & Venditionis, vide* Paullum *egregie differentem*, D. *Lib.* XVIII. *Tit.* 1.

2 *Vide Lucubrationem, de vet. Numiſmatis potentia & qualitate: in Quarto, Cap.* 5. Paris.

3 *De Bello* Gallico, *Lib.* V.

aut taleis ferreis ad certum pondus examinatis pro nummo utebantur.] *Romani* etiam veteres ære appenſo, non numerato, debita exſolvebant. Secundum hunc antiquorum morem Parmæ Equeſtris *Woodwardianæ* artifex, trutinam illam, qua *Brenno* Aurum pendebatur, ad ſervandum Capitolium, ſatis apte belleque [1] exhibuit. Sub Imperio *Romanorum* in *Britannia* quicquid haberi potuiſſet æris, argenti, vel auri, *Cæſaris* imagine notabatur [2].

ATQUE hæc de *Belgarum Mercatura*; quibus, uti ſpero, apparet, non tantum Inſulam hanc, ſed & *Belgium* hocce (ne dicam in præſenti *Dunmonium*) jam inde a principio dediſſe operam *Mercaturæ*.

---

1 *Vide Clariſſ.* Dodwelli, *de Parma Equeſtri* Woodwardiana *Diſſertationem*. Oxonii *E Theatro* Sheldoniano. MDCCXIII.

2 Gildas *initio Epiſtolæ*.

Cap. XIV.

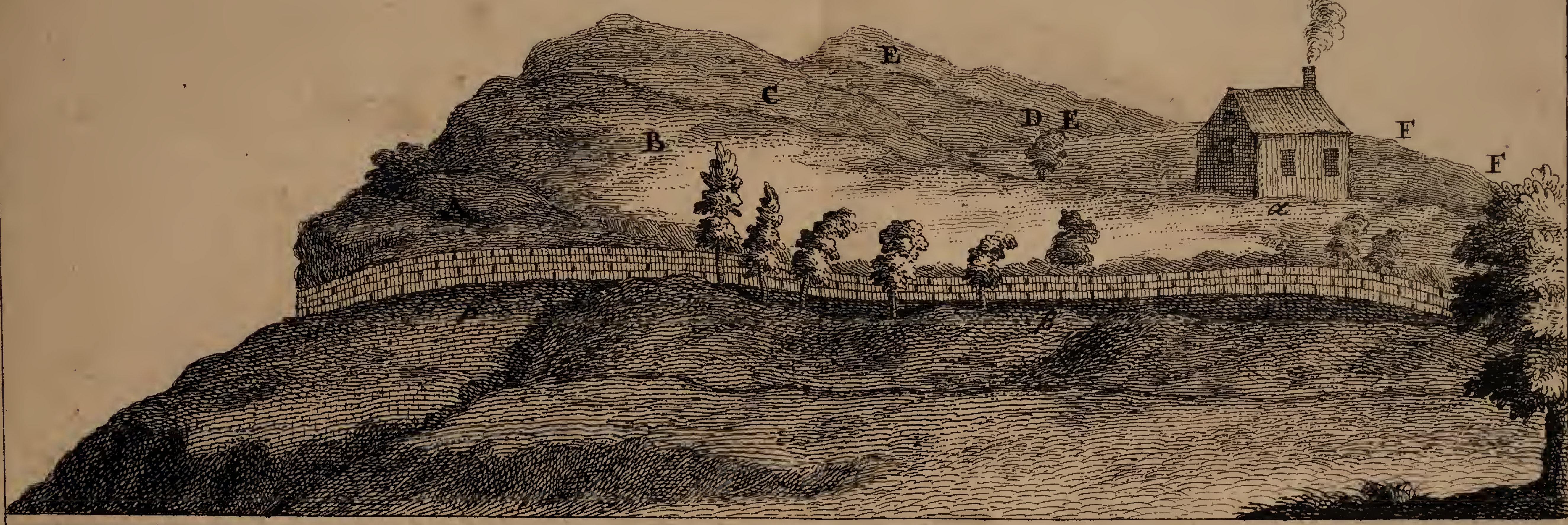
De Romanis *in* Belgio Æſtivis, *præcipue de* Camaleto.

§. I.

EX *Romanorum* Hibernaculis magnam partem hujuſmodi crevere Urbes: Hoſpitia ſcil. Diverſoria, Tabernæ, Officinæ, Villæ, aliæque Domus, quæ militum uſui voluptatique inſervierunt, innumeræ demum factæ, & Urbis nomen & dignitatem adeptæ ſunt. Alia vero fuere eorum Caſtra, nimirum *Æſtiva*, quibus in aperto plerumque loco poſitis, nonnumquam in ipſis montium jugis, ad calorem vitandum, milites alſioſis utebantur.

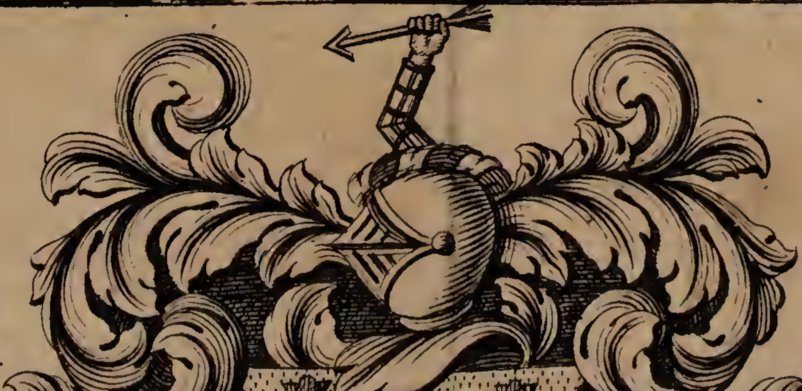
Æſtiva *in* Belgio *permulta*.

CAMALETI
Facies Orientalis.

Facies Occidentalis.

Ob Amore, et *Conſtantiam,*
erga Patriam; ob Icona Camaleti,
Belgio *in ornatu datam;*
Dom: **Jepp Clark,**
de Chipley *Armig.* BELGA *nobilis, Æqui*
Boniq; Cultor, ad memoriam perpe-
tui nominis, hanc Tabula ſibi dedicari meruit.

MDCCXVII.

bantur. Horum hodie permultorum in *Belgio* veſtigia ſuperſunt; ut apud *Old Wincheſter*, *Cornhill*, *Tanesbury*, *Dunſhat*, *Woldsbury*, *Ebdown*, *Martenſall-Hill*, *Camalet*, Locos antiquis ſatis notos, (etiamſi nova ſint nomina) quod ex *Camdeno* & *Lelando* patet; maxime vero omnium ex *Aubreio*; qui cum Agri *Wiltonenſis* Indigena fuerit, & παλαιόφιλος, *Romana* in eo Caſtra perluſtravit, delineavit, & Muſeo *Oxonii Aſhmoliano* Figuras eorum dedit, ibi hodie viſendas. Horum in nonnullis Aggeres eminentiores & integriores, in aliis humiliores & detriti, partim injuria temporum, partim ex diverſa eorum ſtructura & uſu: Alia namque temporaria fuere, alia longioris uſus: illa non nimium munita, hæc autem magis, pro cujuſque inſtituto. Fruſtra eſſem, ſi eorum ſingula perſequi conarer; uno *Camaleto*, qui totius Inſulæ in perfectiſſimis eſt, contentus ero.

Quorum multa ab Aubreio *deſcripta.*

§. II.

QUATUOR ab *Iſchali* paſſuum millibus, verſus orientem, Collis eſt, in cujus lateribus quatuor Valla, plus minus perfecta, cum totidem Foſſis cernuntur.

Camaleti *Deſcriptio.*

Horum

Horum infimum, quod imi Collis quaſi duos trientes ambit, viginti paſſus habet, acclives, neque ſine difficultate ſuperandos: Foſſa, quæ ei ſuperducta eſt, lata ſeptem paſſus eſt. Vallum ſecundum in aſcenſu paſſus habet quadraginta; Foſſa ei ſuperjacens lata eſt duos paſſus. Tertium in aſcenſu, paſſus eſt duodecim; Foſſa ejus ſeptem lata eſt. Vallum quartum, quod verticem montis cingit, aſcendenti paſſuum eſt 28, ambitum habet perfectum, paſſuum 1076; intra quam Foſſa duorum paſſuum eſt. Hæ vero aſcenſuum menſuræ non ubique eædem, aut ſimiles ſunt; ſed cujuſque Valli maximæ. Area eſt in vertice Collis, propemodum ovalis, quatuor circiter & viginti Jugerum. In eam aſcenſus Arboribus fere tectus.

FIGURA, Tab. X, hæc omnia planius exhibentur, in qua

A. A. denotant Vallum Primum.
B.B. Secundum. C.C. Tertium. D.D. Quartum. E.E. Aream in vertice. F.F.F.F.F. In eo Aſçenſum, arboribus nunc obtectum.

Foſſæ duos, tres, quatuor, ad ſeptem pedes ſunt profundæ; in hac Figura non expreſſæ; ſed quas Vallo ſuo ſingulas contineri, eique ſuperjacere facile cogitemus: aliter

aliter quam in Caſtris eſſe ſolet, ubi Foſſæ Vallum vulgo poſtponitur.

α Domus, & ϵϵ Murus ſunt recentes ſubſtructiones.

DII boni, inquit [1] *Lelandus*, *quantum hic profundiſſimarum Foſſarum? Quot hic egeſtæ terræ valla? Quæ demum præcipitia? Atque ut paucis finiam, videtur mihi quidem eſſe & Artis & Naturæ Miraculum.*

At ſeges eſt ubi Troja fuit, ſtabulantur (in Urbe
Et Foſſis pecudes altis, valloq; tumenti
Taxus, & aſtutæ poſuere cubilia vulpes.

§. III.

PRÆTER hæc munimina plane *Romana*, Numiſmata aurea, argentea, ærea, *Romanorum* imagines tantum non vivas exprimentia, quæ ab Incolis ſolum aratro vertentibus, ætate *Lelandi*, cum aliis rebus antiquis, ut argenteo equi calceo, &c. ſunt inventa, *Romana* hæc fuiſſe Caſtra plane demonſtrant; ſic, ut huic argumento diutius inſiſtere non opus ſit. In eorum uſum Caſtrorum, & *Romanis* militibus hæc quam utilia fuerint, jam proxime inquirendum.

Romana *hæc fuiſſe* Caſtra, *minime dubitandum.*

ſ.

1 *Vide ejus Aſſertionem* Arturii: *Pag.* 29.

§. IV.

Quanta earum Area,

AREA Collis in ejus cacumine ovalis, ſecundum *Higynum* (quem ab *Hermanno Schelio* expoſitum in Caſtris dimetiendis alibi ſumus ſecuti) Legiones ſeptem poteſt comprehendere: ſed ſi Domos, aliaque ædificia, quorum rudera paſſim ante aliquot annorum ſæcula ibi conſpicerentur, excipiamus, longe minorem eo teneri numerum, nempe III vel IV Legiones, omnino concludendum eſt. Huc initio æſtatis, cum jam uliginoſum circa *Iſchalin* ſolum ingraveſceret, ad hæc, inquam, Æſtiva milites contendere ſolebant, ut aperto & magis ventilato aere perfruerentur.

Quis uſus;

Curioſa Figura.

QUI Caſtra hæc e noſtris hominibus deſcripſere, non parum inter ſe differentes, & a nobis & a ſe invicem diverſi ſunt: (ita tamen, ut eorum nemo quidem unus huic de *Camaleti* origine & uſu opinioni contradicat:) Ego ne de hac re incertus eſſem, ut Valla, ut Foſſas, ut Aream curioſe dimenſam, obtinerem egi: atque ex hac Caſtrametatione, quam appoſuimus, inciſa eſt Figura Tab. X.

§.

FACILE erit, ex antiquitate fabuloſa de *Camaleto* noſtro plura ſuperaddere; ut 1 [*fama publica* Murotrigum, *radices* Camaletici *montis incolentium, prædicat, attollit, cantitat nomen* Arturii, *incolæ quondam Caſtri*:] Ut hic Epulis viros celebres & claros exceperit, multa cum pompa, opipare, creberrimeque: Utque hæc, vicinorum *Murotrigum* animis in hunc uſque diem infixa, ſæpe iis etiam nunc in ore ſint. Sed nolo verum, falſa ei miſcendo, contaminare. *Multæ de* Camaleto *Fabulæ.*

---

1 *Vide* Lelandi *Aſſertionem* Arturii *modo laudatam: in Appendicis ad* Jo. Lelandi *Collectanea, parte prima.*

Cap. XV.

De Colore Belgico.

§. I.

Propertius *citatur.*

APUD *Propertium*, Poetam eruditiſſimum, legimus, —*Turpis* Romano Belgicus *ore color:* de quo verſiculo doctiſſimus illius Interpres, *Janus* 1 *Broukhuſius*, eum de *Britannis* oportere intellegi contendit; hos enim *infectos* paullo ante pronuntiaverat. Probabilis certe Interpretatio, quæque merito expendi, & plenius exponi mereatur.

§.

1 *Lib.* II. *El.* XIV.

TAB. XIV.
pag. 192.

pag. 179

Fig. 1.

Fig. 2.

Fig. 3.

M. V.dr Gucht Sculp.

Ornatiſſimo et Inluſtri **Baronetto**
THOMÆ WROTH,
ob eximias in **Belgio** *restituendo* Largitiones
Grates ex animo persolvit
Auctor.

§. II.

NOTISSIMUM eſt *Britannos* veteres, ante *Julii Cæſaris* in hanc Inſulam deſcenſum, *omnes ſe Vitro inficere* : ſic enim 1 ille diſertis verbis. Quid autem illud *Vitrum* eſſet, & quæ ſit ejus nominis ratio, explicatu dignum eſt. Herbam, hunc in uſum adhibuere *Britanni*, quæ hodie *Woad* appellatur, & viget apud nos egregie: *Græci* ἰσάτιδα dixere, & 2 *Dioſcorides* ea βαφεῖς χρῶνται, i. e. lanarum infectores uti, affirmat. Colorem enim cæruleum præbet, & aliorum fere omnium colorum baſis eſt & fundamentum. Color Cæruleus a veteribus *Britannis*, 3 affirmante Nationis ejus *Varrone*, *Ed. Lhuydo* [*Glas*] appellabatur. Hinc opinari par eſt *Glaſtum*, quo a *Plinio* 4 Herba ſignificatur, addita voci *Britannicæ* Latina terminatione, (ipſo *Cæſare* forſan auctore) traxiſſe originem. Color enim iſte plane *Vitreus*, ſive ὑάλινος eſt, unde *Vitro* fieri non inepte traderetur. De *ſitide* Tractatum integrum in lucem miſit *Hen. Grolachius*, &

Cæſaris Vitrum *quid ſignificet.*

Glaſtum *unde derivatur.*

A a

1 *De* Bello Gallico, l. 5. 2 *Lib.* II. *Cap.* CCXV. 3 *Vide* Archæologiam Britannicam, *Tit.* II. 4 *Nat. Hiſt. Lib.* XXII. *Cap.* I.

& de ea fuſe Auctor anonymus *Artis Agriculturæ*, Anglice conſcriptæ.

§. III.

Propertius *illuſtratur.*

DE Verſiculo notandum, Artis eum Poeticæ legibus ſumme conſentaneum eſſe, plurimumque præ ſe ferre elegantiæ: nam cum *Belgæ* vitro uſi fuerint, & Colore cæruleo, ut terribiliores inimicis eſſent, ſe infecerint, quid Poetæ magis in votis eſſe potuerat quam *Cynthiam* ſuam abſque fuco apparere, blandam viz. formoſam, & nativis coloribus ornatam:

Turpis Romano Belgicus *ore color.*

Τὸ Belgicus *abſolute poſitum.*

Unum inſuper addendum, nempe τὸ *Belgicus* hic, ut in *Julii Vitalis* Epitaphio τὸ *Belga*, poni abſolute, ſine adjectione τοῦ *Britanno*: quod apud Auctores Latiniſſimos raro invenitur. Hæc de *Colore Belgico.*

CAP.

Fig. 2.

Fig. 1.

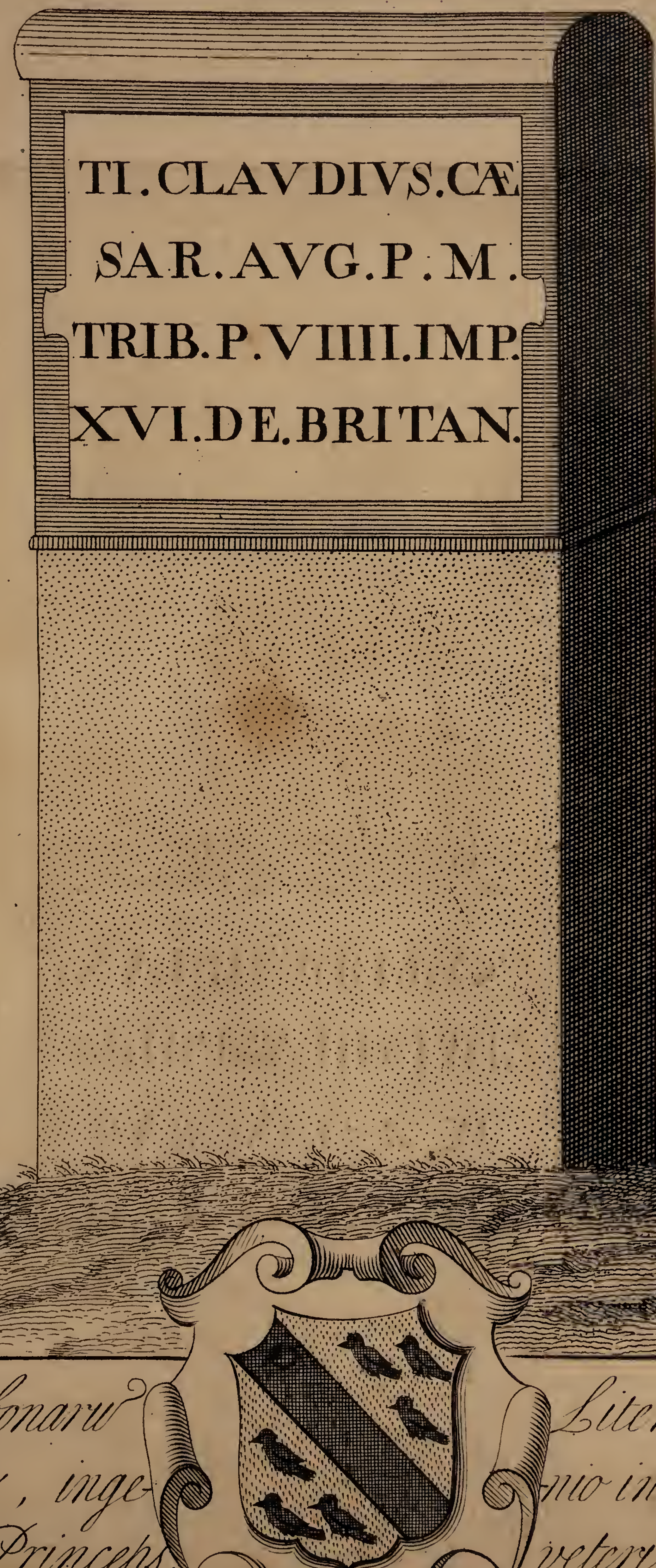

Fig. 3.

In honorem Belgij et bonaru Literarum, dulcissimus Adolescens forma, moribus, ingenio incomparabilis, ALEXANDER, Lutterellorum Princeps, veteri Angloru Nobilitate natus, hanc Antiquitatu Britanno-Belgicarum Tabulam D. D. D.

A.D. MDCCXVIII.

M. V.^dr Gucht Sculp.

Cap. XVI.

De Claudii *Tropæo, propter* Ogonem *eruto.*

§. I.

NOTATU digniſſima eſt Inſcriptio, *omnium quæ in Britanniis inventæ exſtant, antiquiſſima*; *Claudii* Imp. & Victoriarum, quas ille reportavit, in memoriam, hiſce verbis concepta:

Inſcriptio omnium, quæ in Britanniis *inventæ exſtant, antiquiſſima*

TI. CLAVD. CÆSAR. AVG.
P. M. TR. P. VIIII. IMP. XVI.
DE BRITAN.

Tropæum ex oblonga Plumbi tabula, in qua Inſcriptio hæcce legebatur, propter *Ogonem*,

Ogonem, uti refert Doctiſſ. 1 *Lelandus*, circa initium ſæculi ſupra decimum quinti, aratro erutum eſt, & ad Ædes *Tho. Howardi*, *Norfolciæ* Ducis, *Londinium*, eodem referente, tranſlatum : qui rerum antiquarum diligentiſſimus inveſtigator, ibi illud proculdubio manibus tractavit, oculis perluſtravit.

§. II.

TRIBUNITIÆ poteſtatis anni declarant Annum Imperii : quocirca nono Imperii *Claudiani* anno poſita fuit hæc Inſcriptio; id eſt, Anno U. C. 802; D. 49; Conſulibus *Gallo* & *Verannio*. (Declarant, inquam, maxima ex parte: non ex omni. *Tiberius* enim diu antequam Imperator eſſet, poteſtatem habuit Tribunitiam; ut & alii non pauci: Uſum hac in re communem, poſt *Camdenum*, *Pagium*, alioſque ſequor) *Claudius* Trib. Pot. V, *Vinicio* & *Tauro* Coſſ. id eſt Anno Imperii quinto iniit; ut & Trib. Pot. VII, quando Cenſor; id eſt, Imperii ſui ſeptimo:

Quo tempore poſita.

1 *In Appendicis ad* Joh. Lelandi *Collectanea*, *Parte prima*, *pag.* 45.

mo: Similiter, Tribunitiam Poteſtatem VIIII, anno Imperii nono illum geſſiſſe arbitrandum eſt.

Cl. *Camdenus* Nummi Figuram exhibet, cujus Epigraphe, ſi manifeſtum in eo erratum excipimus, cum hac Inſcriptione concordat examuſſim: Annus enim Tribunitiæ Poteſtatis falſo ponitur XIIII (duplicata ſcil. V) pro VIIII. Equo tolutim incedenti, cum retorto ad lævam capite, Imperator inſidet, ſiniſtra virgulam tenens. Duo ſunt Tropæa, quibus interponitur Equus. Hiſce tribus ſubjicitur Lamella cum Epigraphe DE BRITANNIS. Hæc omnia ſuper Arcum Triumphalem.

§. III.

ANTISTIO & *Suillio* Coſſ. id eſt, Anno U. C. 803; D. 50, ſecundum *Tacitum*, & ejus Editorem eruditiſſimum, *Theod. Ryckium*, *Iceni*, *Cangi*, & *Brigantes*, ab *Oſtorio*, in *Britannia*, vincuntur, & ex hiſce victoriis binæ, *Camdeno* ſentiente, Tropæis hic duobus celebrantur. Nummi & Hiſtorici diſcrepantia eſt unius anni: Neque enim victoriæ A. D. 50 adeptæ, anno poterant anteacto celebrari. *De eo dubii*

Veri-

Veriſimile eſt, partas A. D. 49 fuiſſe victorias, id eſt, nono Tribunitiæ Poteſtatis, incipiente; ſed a *Tacito* ad annum ſequentem, in quo is finierat, tranſlatas.

Solutio. Huic opinioni non parum favet, quod, ut ex [1] *Livio* patet, Tribunatus ineundi tempus fuit IV Idus Decemb. ut vero Tribunatus, ſic etiam Tribunitiæ poteſtatis ineundæ fuiſſe tempus, (quando nihil contra arguat) ſumme probabile eſt: At imperare cœpit *Claudius* VIII circiter Calend. Februar. unde Nummi cum Hiſtoria facilis concordia.

§. IV.

Conſulatus annum multis inde poſt annis citari.

IN Lapidibus *Gruteri Pighiique Claudianis* hujus anni Inſcriptio eſt, quam mox dabimus, in qua Imperator TR. P. IX, & Coſ. IV. Cum ille Conſulatum quartum A. D. 47, A. U. 800, geſſerit, tradente [2] *Cenſorino*, Scriptore ſatis accurato, poterit exiſtimare aliquis, hoc cum anno TR. P. IX minime convenire, verum Inſcriptionis hujus fidem convellere; ſed diligenter

---

1 *Lib.* XXXIX, *Cap.* 52. *Vide etiam* Dionyſ. Hal. *Lib.* VI, *A. U.* 261. *Clariſſ.* Dodwelli *Prælectionem* XII, *Sect.* VII. 2 *De Die Natali, Cap.* 17.

ligenter advertendum eſt, Conſulatus annum non tantum eo currente, ſed & multis poſt eum abſolutum annis citari; nimirum uſque dum aut morte Imperatoris, aut alio ejus Conſulatu jam exoleverit. *Claudius* Conſulatum quintum A. D. 51 geſſit, & per annos a quarto ad quintum Conſulatum, ille Coſ. IV. continuo dicebatur.

ILLA vero Inſcriptio, quæ hujus Capitis non unam partem illuſtrat, ita ſe habet.

TI. CLAVDIVS. DRVSI. F. CAISAR.
AVG. GERMANICVS. PONT. MAX. TRIB. POT.
VIIII. IMP. XVI. COS. IIII. CENSOR. R. P.
AVCTIS. POPVLI. ROMANI. FINIBUS. POMERIUM
AMPLIAℲIT. TERMINAℲITQVE.

§. V.

INSCRIPTIONIS anno, nempe 49, *Claudius*, Imp. XVI. appellatus eſt, ob victorias in *Britannia* partas. Doctiſſimus [1] *Savilius Claudium* VI, VIII, ad XV, & deinde XVII, ad XXI, Imperatorem appellari tradit; numerum XVI, in hoc calculo prætermittens: poteſt is ex hac Inſcriptione ſuppleri.

Doctiſſ. Savilii *Faſtorum emendatio.*

1 *In Faſtis.*

Numeri VIIII. vetus ſcribendi mos.

GRAMMATICI Numerum nonum ita vulgo exprimunt [IX.]: at Inſcriptiones, quæ Libris MS. ſunt præferendæ, amant fere, ut in hac noſtra, [VIIII]; cujus ſexcenta paſſim exempla ſunt.

EODEM Anno *Claudius* Urbis pomærium auxit, more priſco, quo iis, qui protulere Imperium, etiam terminos Urbis, referente [1] *Tacito*, propagare datum eſt. *Agrippinam*, Fratris *Germanici* Filiam duxit in uxorem, idque Liberti hortatu; *Judæos*, & in iis *Chriſtum* profitentes Urbe *Roma* expulit.

§. VI.

Plumbum, in quo Inſcriptio,

INSCRIPTIO noſtra, ex antiquorum more, Laminæ plumbeæ fuit impreſſa: Plumbum facile recipit impreſſionem, & receptam tum diutiſſime tum fideliſſime retinet. Ita nomen *Germanici* [2] plumbeis tabulis inſculptum eſt. Apud *Gruterum* quamplurimæ occurrunt. Non paucas vidit Doctiſſ. [3] *Lelandus* per univerſam *Britanniam*. Epitaphium inclyti Regis *Arturii*, in Inſula *Avalonia* non procul

---

1 *Annalium Lib.* XII. *Cap.* 23. 2 *Lib.* II. *Cap.* 69. 3 *In Aſſertione* Arturii (*Ed.* Oxon.) *pag.* 45.

cul ab *Ogone* repertum, fuit [1] hujuſcemodi.

PLUMBUM Minerarii Colles (ſic a *Lelando* dicuntur *Mendip-Hills*) in vicinia præbuere, vel ſaltem eos præbuiſſe veriſimile eſt: Certe Plumbum album in mediterraneis hujus Inſulæ regionibus naſci ſuo tempore, a [2] *Cæſare* docemur. Et quidem ab hiſce *Claudii* & *Arturii* Laminis e Plumbo, hac in regione inventis, opinari licet, priſcis illis temporibus, Fodinas *Mendippenſes*, & a *Saxonibus* & a *Romanis* fuiſſe patefactas, eorumque Molybdænam in communem uſum effoſſam. Certo autem certius eſt, in eo *Belgii* tractu *Romanos*, anno Imperii *Claudiani* nono, morari, ſive in Plumbo effodiendo, ſive in Viis militaribus conſtruendis, aliaſve, poſt ſubactos Hoſtes, occupatos.

Fodinis Mendippenſibus *effoſſum, earum antiquitatem oſtendit.*

COLUMNÆ adfigi Lapideæ Plumbum mihi perſuaſiſſimum eſt, ut nimirum emineat, legentiumque, præcipue myopum, oculis patens ſe viſendum præbeat: quod etiam antiquorum uſui conſentaneum eſt. Et Laminæ & Columnæ Figuram, ære (ſed ex conjectura) inciſam, exhibebimus. Vide Tab. XIII, Fig. 1.

Columnæ Plumbum adfigitur.

1 *Ibi.* 2 *De Bello* Gallico, *Lib.* V.

Nummi Gevar-tiani.

DUO ſunt in Tabulis *Gevartianis* nummi, quorum prior *Spem*, herbam militibus porrigentem, exhibet: quaſi ſpondeat ipſos victores fore. Nummum hunc percuſſum arbitratur Editor, cum *Claudius* expeditionem in *Britanniam* adornaret. In Figura III, *Britannia* dextra gubernaculum navis geſtat. Adjacet Prora navis, nempe quia mari cingitur. Hæc e *Gevartio*.

§. VII.

Ogonis *Antri Notitia* Romanis.

CUM eo Terræ tractu verſarentur *Romani*, non improbabile videtur, *Ogonis* Antrum, quod eſt in propinquo, illos intrare, multiplices anfractus, & præcipitia introitus, Petrificationes in eo innumeras, nunc Strumarum more tumentes, nunc tamquam Mucrones in aere pendentes, & ex alto mortem *Damocleam* minitantes; intus autem Aream, quaſi ad ſaltatus & tripudia deſtinatam: interius amnem molliter labentem, & cum murmure, priſtino meatu relicto, viam facientem; vaſta porro ſpatia, & in iis nunc ſuccidias (a forma ſic dicuntur) nunc Columnas e *Stalactite* pendulas, oculoque judice cadentes: Aerem interea tepidum & temperatum;

ratum; aliaque hujus Antri mirabilia ſpectare, mirari: Quæ cum milites *Romani* contuerentur, *Sibyllæ* Antrum immane memorati, multa de iis proculdubio *Romam*, matrem Urbium renunciarunt, Belli eventa, & in Inſula quæ notanda literis mandantes; quæ cum a *Clemente* demum *Alexandrino* legerentur, eique innoteſcerent, in cauſa forſan eſſent, quod de *Britannia* vir ille perdoctus, inter Ὑπομνήματα εἰς γῆρας ſcripſerit in hunc modum [Λέγουσι δὲ καὶ τὰς ἱστορίας συνταξάμενοι, ἀμφὶ τὴν Βρεττανικὴν νῆσόν τι ὑποκείμενον ὄρει, ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς χάσμα. Ἐμπίπτοντος οὖν τοῦ ἀνέμου εἰς τὸ ἄντρον, καὶ προσρηγνυμένου τοῖς κόλποις τοῦ ὀρύγματος, κυμβάλων ἐῤῥύθμως κρουομένων ἦχον ἐξακούεσθαι].

Et Clementi *fortaſſean* Alexandrino.

Id eſt, *Dicunt autem ii qui conſcripſerunt Hiſtorias, in* Britannia *Inſula eſſe quandam ſpeluncam monti ſubjectam, in faſtigio autem hiatum: cum autem ventus in ſpeluncam incidit, & in foſſæ ſinu alliditur, audiri ſonum Cymbalorum, quæ numeroſe pulſantur.* Certe *Ogo* noſter Antrum monti ſubjectum eſt, quod in loco ejus edito prope faſtigium habet Hiatum, in quem dum Caurus inflat (hoc autem maximam anni partem facit) & in ſpeluncam incidit, inque ſinum Antri illiditur, numeros ſonorum edere videatur, qui

imagi-

imaginationis ope, Cymbalorum eſſe judicentur. Specus in *Cilicia Coryceus*, huic non multum abſimilis, a *Pomponio* [1] *Mela* verbis elegantiſſimis exprimitur, non ſine voluptate ſumma legendis.

HUIC opinioni aſtipulatur id, quod ſequitur, nempe *Clementem* tempore *Severi* & *Baſſiani* Impp. floruiſſe, unde ea de Rebus *Britannicis* legendi diſcendique, poſt tot tantaſque Copias in *Britanniam* miſſas, non una fuit oportunitas. Verum quidem hæc hactenus.

---

1 *Lib.* I. *Cap.* XIII.

CAP.

Cap. XVII.

De Urnis, Seria, *rebuſque aliis in* Belgio *dudum inventis.*

§. I.

URNÆ in *Belgio* quampluri-mæ, alio alioque tempore, fu-erunt effoſſæ; quæ fortuitu, vel negligentia diffractæ, for-mam & decus amiſere: Nos hic eas ſolum memorabimus, quæ dudum inventæ etiamnum integræ ſervantur, ali-cujus notæ ſunt, & obſervatione dignæ.

§. II.

Urna minor,

PRIMA igitur, ut a minima incipiam, Tab. XIV. Figura prima exprimitur: quæ utique pulcherrima, fit ex Luto cinericeo, continetque Aquæ Uncias octo. *Aquis Solis* ad me, cum aliis quibuſdam antiquorum monumentis, *Iſcam* miſſa, Oſſium uſtorum Fruſtula, (quæ Puerilia parvitate videbantur) itemque Cineres habuit. Puelli proculdubio nobilis cujuſdam *Urna* fuit, in qua delicii ſui cineres & oſſa condi, voluit pater mœrentiſſimus.

major, in Sepulcreto Julii effoſſa.

ALIAM ſimul accepi, capaciorem, (vide Fig. 2.) quæ Aquæ libras minimum octo, ſive Congium unum recipit; colore pariter cinereo: Hæ duæ prope *Aquas Solis* in Sepulcreto *Julii Vitalis*, ſunt effoſſæ. Aliæ porro fuere, quarum mihi ſunt Figuræ, quæ cum aliis, ab Auctoribus jam deſcriptis, conveniant, plura de iis dicere ſuperſedebo.

§. III.

A σηλία, quod vocabulum eſt πολύσημον, eſt σηρία; unde Latina vox *Seria*. Eſt autem *Seria* vas figlinum, quod ſub terra fere defodi

defodi ſolitum eſt, oleo ſeu vino condendo inſerviens: Anglice a *Jarr*: de quo vide 1 *Plautum*, 2 *Livium*, 3 *Terentium*, 4 *Catonem*, 5 *Varronem*, 6 *Perſium*, 7 *Columellam.*

Relevi Dolia omnia, omnes Serias,
Inquit *Terentius.*

——*O ſi*
Sub raſtro crepet argenti mihi Seria, *dextro*
Hercule: *Perſius.*

Prior de *Seria* Vinum continente, poſterior de Theſaurum habente intellegendus. Vas hoc *Hiſpanis* adhuc in uſu, olei condendi ergo, a Mercatoribus hanc in Urbem ſæpius adfertur. Seriæ *Deſcriptio,*

HUJUSMODI Vas eſt, quod Figura tertia exprimitur, Os anguſtum habens, & utroque ejus latere Anſam. Trium pedum altitudo eſt, ambitio quatuor cum dimidio, Aquæ ſex Congios capit. Apud *Deviſas*, oppidulum *Belgii* perantiquum, una cum Penatibus & Numiſmatum theſauro erutum, hodie penes olitorem eſt,

C c Pena

1 *In Captivis, Act.* IV. *Sc.* IV. *Verſ.* IX. 2 *Lib.* IV. *Bello* Punic. 46. 3 *Vide* Heaut. *Act.* III. *Sc.* I. *Et in eum locum* Fr. Guieti *Commentarium.* 4 *Cap. ult.* 5 *De Re Ruſt. Lib.* III. 6 *Sat.* II. 7 *Lib.* XII. *Cap.* XVIII.

Ad vinum condendum uſus. Penatium eo loci inventorem. Proculdubio *Romanis*, ibi ſtationem habentibus, uſui fuit, ad Vinum vel Theſaurum cuſtodiendum. *Vinum* mallem, quando nulla in eo Numiſmata, juxta vero quampluri-ma reperirentur. Ea nempe *Romanæ* militiæ fuit lautitia, ut Vino adſueti nequirent eo carere; quod ut curioſe conſervarent, fictilia compararunt.

§. IV.

Urna anſata. *URNA* porro *Anſata*, cum Puelli Oſſiculis, *Urnæque Vitreæ* Fragmenta, cum *Lampade* & *Annulo Argenteo*, fuere non procul ab *Aquis Solaribus* inventa: de quibus, cum ad manus noſtras minime pervenerint aut ipſa, aut ipſorum figuræ, neque de iis ex aliorum relatu diſtincte poſſem eloqui, non eſt ut verba faciamus. Minime vero tenendum eſt, Urnis non niſi minoribus contineri juniorum Cineres, ut & natu majorum Cineres Urnis majoribus. Urna exilis ſacros *Ciceronis*, in urbe *Zacyntho*, cineres ſervabat, tradente [1] *Favolio*.

1 Brouckuſius *in* Propertii *Lib.* IV.

CAP.

Fig. 1.

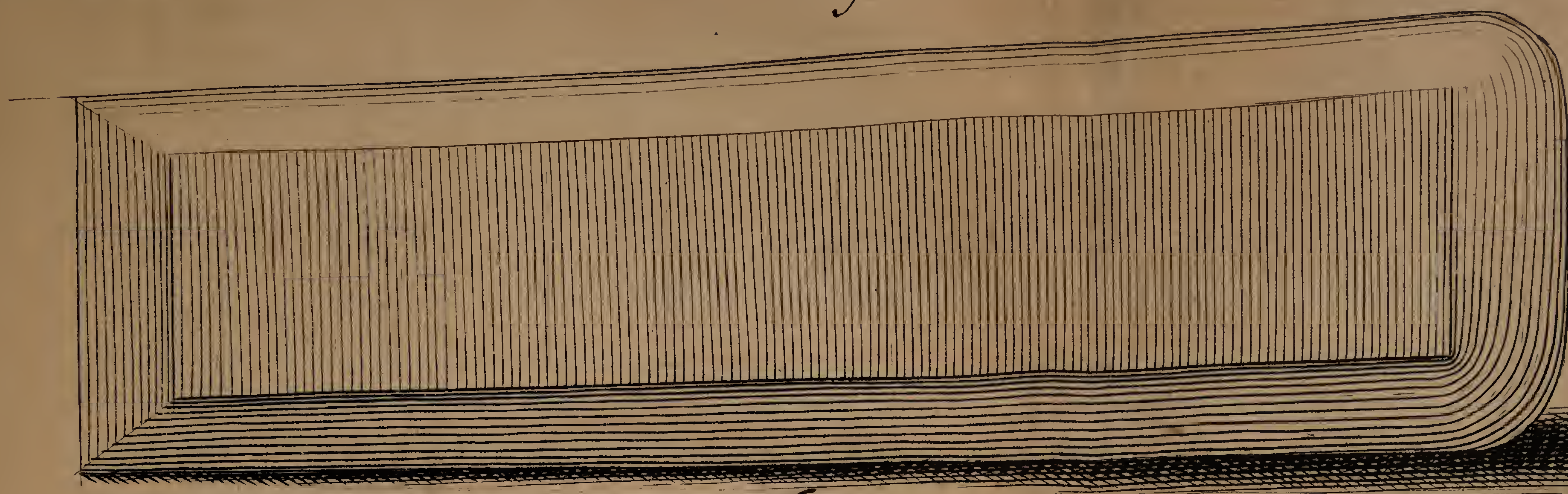

Fig. 2.

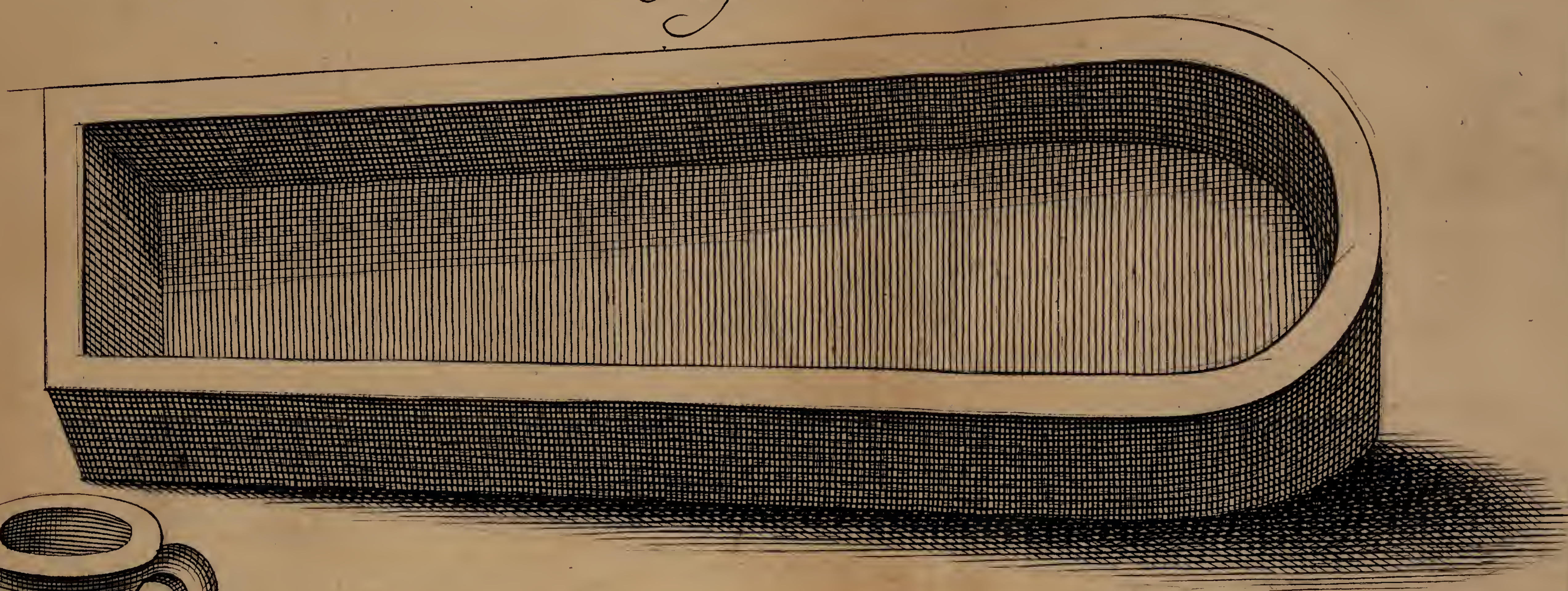

Fig. 3

Fig. 4.

M. V.dr Gucht Sculp.

Monumentorū hanc Britanno-Belgicorū
Tabulā, cum publico communicari voluit Honorabilis
JOH: TREVELYAN, **Baronettus**,
Vir Amplissimus, et Spectatæ Virtutis. CIƆDCCXIIX.

Cap. XVIII.

De Arca Lapidea, & *de* Munimento *Sepulcrali.*

§. I.

ESTI Cadavera comburendi mos, apud *Romanos*, poſt *Syllam*, multum invaluit; tamen non univerſe: Nonnullis placuit, ea, veterum ex conſuetudine, *Arcis* includere, ſicque humo ſepelire. Arcarum *ab antiquò uſus.*

§. II.

SED cum *Arca* in re funerea ſignificationis ſit ambiguæ, nec a quoquam unquam (quod ſciam) ſatis explicata vox, operæ pre- Arca *interdum Feretrum,*

pretium erit initio notare, interdum eam *Feretrum*, ἀπὸ τοῦ φέρειν, indicare; quod in eo Corpus ad Sepulturam efferretur: qua ſignificatione, nunc Sandapila, nunc Orciniana ſponda, nunc Libitina, nunc Lectus Stygius appellari ſolita eſt. Anglice, *a Bier*; ita [1] *Lucanus*,

Da vilem Magno plebeii funeris Arcam.

Et [2] *Horatius*,

Huc prius anguſtis ejecta Cadavera cellis,
Conſervus vili portanda locabat in Arca.

Plebeium hoc Sepulturæ genus & ignobile habebatur; nam in Sandapila, [3] *Fulgentio* teſte, non Nobilium corpora, ſed Plebeiorum atque Damnatorum cadavera portabantur. *Polycrates Samiorum* Rex, poſtquam de cruce depoſitus, Sandapila deportatus eſt.

Nunc Monumentum. NUNC *Monumentum*, ſive *Loculum* ſignificat *Lapideum*, ſupra terram ita conſtructum, ut emineat, & viatorum oculis ſe procul conſpiciendum præbeat. Anglice *a Tomb.* Hoc ſenſu [4] *Seneca*, *Rævardo*

1 *Lib.* VIII, *V.* 736: 2 *Ser. L.* I. *Sat.* VIII.
3 *Vide Libellum ejus* De priſco Sermone, *inter Auctores Lat. Linguæ, per* Gotofredum *Editos. pag.* 801.
4 *Epiſt.* LXXXVI, *&* *ad eam Notas Var.*

vardo opinante, intellegendus. [*In ipſa* Scipionis Africani *villa jacens*, ait, *hæc tibi ſcribo, adoratis manibus ejus* & Arca, *quam Sepulcrum eſſe tanti viri ſuſpicor.*] Hoc ſenſu *Frontinus*, [*In campis ſtatuerunt terminos quadratos curſorios, Spatulas vel Mætas aſſignatas, & interjectis locis*, Arcas & *Monumenta, vel alia teſtimonia.*] Eæ vero *Arcæ*, ut doctiſſimus Editor, [1] *Rob. Keuchenius* adnotavit, [*Finales ut plurimum Sepulcrales erant, & condendis mortuis ſerviebant*:] At quia finales erant, & ad Agrorum Limites oſtendendos aliqua ex parte factæ, ideo ſupra Terram eas extare concludendum eſt. Ita [2] *Virgilius*

——*Sepulcrum*
Incipit apparere Bianoris.

NUNC *Cavernam* illam indicat *Arca*, (Anglice *a Grave)* quæ Monumento ſubjecta & obtecta, Cadaver recipit, dicique ſolet a capiendo Capulum: ita [3] *Nonius* [*Sepulcrum* Capulum *veteres dici volunt, quod corpora capiat.*] Hinc ſenex Capularis, i. e. Capulo proximus. [4] *Apuleius* [*Ecce*

Nunc Cavernam (*Anglice* a Grave).

1 *In* Frontinum *de Coloniis, pag.* 364, & 416. *Ed.* Amſtel. 1661. 2 *Eclog.* IX. 3 *Voce* Capulum. 4 *Metam. Lib.* X.

[*Ecce pater,* inquit, *ſuis ipſe manibus cooperculo* Capuli *remoto, commodum diſcuſſo mortifero ſopore, ſurgentem poſtliminio mortis deprehendit filium* :] Alibique a Monumento 1 diſtinguit Capulum; uti etiam 2 *Caius*. Dicitur & Loculus, qui ad aliquid ponendum in terra factus eſt Locus 3.

§. III.

Nunc Capſam indicat: Auctore

SED ad rem noſtram ut propius accedamus, *Arca* ſæpe Capſam ſive Ciſtam illam ſignificat, in qua, (Anglice *a Coffin*) Cadaver impoſitum una cum ea humo condebatur. Hoc ſignificatu Synonyma habet Arcula, Arcella, Loculus, Locellus, Capulum: Græce dicitur Σορὸς, Λάρναξ, Κιβωτὸς, Κάμψα, de quibus ex idoneis Auctoribus ſingulatim. 4 *Petronii* jubet *Epheſia* matrona, mortuum ſcil. impendere malens, quam vivum occidere, [*Mariti ſui corpus ex* Arca, *in conditorio locata tolli, atque cruci adfigi.*]

5 *LIVIUS* in *Arcam Lapideam* Numæ Regis Corpus, imponi tradit, & ſub *Janiculo*

1 *Lib.* IV. 2 *D. De* Relig. *ex Sumpt. Lege* 7.
3 *Vide* Iſidori *Origines, Lib.* XX. *Cap.* IX.
4 *Cap.* 112. 5 *Lib.* I.

culo terræ mandari; quæ quidem *Arca* a *L.*[2]*Terentio* effoſſa, *P.Cornelio* & *M.Bæbio* Coſſ. A.U. DLXXIII, per tabem tot annorum (nempe DXXXV) inanis, ſine ullo veſtigio corporis humani fuit inventa. Idem fere narrant [1] *Val. Maximus*, [2] *Plinius*, [3] *Lactantius*, [4] *Plutarchus*: quorum ultimus *Arcas Lapideas* vocat λιθίνας σορȣ̃ς. *Non uno patet.*

[5] HESYCHIUS habet Σορὸς, Μνῆμα, Θήκη. Λάρναξ, Κιβωτὸς, Σορὸς, Κάμ]ρα, pro quo legendum Κάμψα, vel (ſecundum [6] *Meurſium*) Κάψα. Habet Lexicon Latino-Græcum vetus Arca, Arcela, Κιβωτὸς, Κάμτρα, Λάρναξ. [7] *Suidas* Κιβωτὸς, Λάρναξ, Κίστη. [8] *Martinius*, Κάψα a κάμπτω, flecto, quod ex Lignis flexis fiat. Ita [9] *Ennius*, [*Leucaten campſant*,] i. e, curſum circa *Leucaten* flectunt: Anglice, *Doubled the Cape*. *Arca*, ſecundum [10] *Feſtum*, facit diminitivum Arculam, & Arcellam. *Hannibal* in *Arca Lapidea*, [11] *Victore Aurelio* teſte, poſitus eſt. *Synony. Arcæ.*

S.

---

1 *Lib.* 1. *Cap.* 1. *Sect.* 12. 2 *Lib.* 13. *Cap.* 13. 3 *De Falſa* Rel. L. 1. *Sect.* 22. 4 *In* Numa. 5 *Voce* Σορὸς. 6 *Voce* Κάψα. 7 *Voce* Κιβωτὸς. 8 *In* Cadmo Græco-Phœnice. 9 *pag.* 92. *Ed.* Wetſten. 10 *Voce* Arca. 11 *De viris Ill.* *Cap.* 42.

§. IV.

In locum commodiorem

UT *Romanis* Sepultorum cura fuit quam maxima, ſic etiam *Arcarum* in quibus ſepeliebantur. Ita enim [1] *Marcianus* [*Divi Fratres Edicto admonuerunt*, Ne juſtæ Sepulturæ traditum, id eſt, Terra conditum, corpus inquietetur. *Videtur autem Terra conditum, etſi in* Arcula *conditum hoc animo ſit, ut non alibi transferatur. Sed* Arculam *ipſam, ſi res exigat, in locum commodiorem licere tranſferre, non eſt denegandum.*]

Arcam, urgente gravi cauſa, licuit transferre.

§. V.

Xiphilini Λάρναξ.

REFERT *Dio* [2] *Xiphilini*, & ex eo *Suidas* in voce Λάρναξ, *Petilium Cerealem*, alioſque a *Veſpaſiano* ſtantes, Urbem *Romam* invadentes, per literas ἐς τὰς λάρνακας μετὰ τῶν νεκρῶν, fieri certiores omnium quæ in Urbe gererentur. Λάρνακες non hic *Urnas* ſignificant, quod Interpres opinatur; verum *Arcas*, uti cenſeo, Ligneas: quod ipſa rei ratio videtur arguere. Ita

1 *D. De Relig. & Sumpt. Leg.* 39. 2 *In* Vitellio.

Ita 1 *Joſephus*, Δύο λάρνακας ὡς εἰς ἐκκομιδὴν νεκρῶν παρεσκευασμένοι. Ita 2 *Thucydides*, Ἐπειδὴ δ᾽ ἡ ἐκφορὰ ᾖ, ἐκφόρακας κυπαρισσίνας ἄγουσιν ἅμαξαι φύλης ἑκάστης μίαν: cum efferendum funus eſt, *Arcas* ex Cupreſſo currus ſingularum tribuum ſingulas ducunt. Λάρναξ a 3 *Suida* quoque exponitur Σορὸς, Κιβωτὸς. 4 *Lelandus* aſſerit *Arturium*, *Herculem illum Britannicum*, [*robore alneo excavato fuiſſe conditum, idque ex more ſeculi, quod Alnorum ingentes Truncos incavare, & in uſus Sepulcrorum dedolare ſolebant. Habet enim* Alnus, (inquit ille) *neſcio quid commune cum uliginoſo ſolo, quale cœmiterium eſt, uſque adeo, ut ejus materia, in terra hujuſmodi altius poſita, tantum non æterna cenſeatur.*] Arturii ex *Alno Ciſta*.

§. VI.

SIC e Ligno, nunc Cupreſſino, nunc Alneo, eoque nunc cavato, nunc in aſſeres diviſo, fieri ſolebant *Arcæ*: His addi poſſunt Metalla, ſi veterum opinionibus ſtandum fuerit. *Homerus* ex 5 Argento *Ar-* *Ex Metallis*, Arcæ.

1 Περὶ ἁλώσεως: 2 *Lib.* 2. 3 *In voce* Λάρναξ.
4 *Vide Aſſertionem* Arturii, *pag.* 45. 5 *Iliad.* σ.

Arcas & ex 1 Auro factas memorat, in *Parnaſſo*, ut opinor, effoſſas.

——῞Οπλα τε πάντα
Λάρνακ, ἐς ἀργυρέην συλλέξατο τοῖς ἐπονεῖτο.

Iterumque

Καὶ τά γε χρυσείην ἐς λάρνακα θῆκαν ἑλόντες,
Πορφυρέοις πέπλοισι καλύψαντες μαλακοῖσι.

Quin & ex 2 Plumbo fieri docet *Diaconus*, in *Narſete*, [*Cujus Corpus poſitum*, ait, *in Locello Plumbeo*, *cum omnibus ejuſdem divitiis*, Conſtantinopolim *eſt perlatum.*]

§. VII.

Corpus ab alienæ miſtura materiæ liberum, conſervat Arca.

PATET ex his Excerptis, primo *Arcam*, eo ſenſu, quo nos uſi ſumus, a Sandapila, a Monumento, a Cavea differre; Ciſtamque, uti dixi, ſignificare: Deinde, in Sepulcretum illatam eam non ſine gravi cauſa oportere dimoveri; ſed tamen, urgente ea poſſe *Arcam* alibi, cum incluſo corpore, transferri: Deinde, uſum ejus, ſive ex Metallo, ſive ex Ligno, ſive ex Saxo factæ, continentem eſſe, ut mortui Corpus

1 *Iliad.* ω. 2 *Vide* Pauli Diaconi *Lib.* XVIII.

Corpus in ea conditum, per ſe, ab alienæ miſtura materiæ conſervetur. Mortuorum Honos uſquequaque retinendus, ampleque decernendus; eumque populi, quibus Sanctitudo, Pietas, Religio cordi fuit, grate ſemper impertivere.

§. VIII.

PLURIMÆ ſunt hujuſmodi *Arcæ*, nempe *Lapideæ*, apud nos inventæ, nimirum apud *Trinobantes*, *Icenos*, & [1] *Ordovices*; quarum unam alteramque in æs inciſam, (quoniam minime publicatam meminerim) in medium feram. Non ita pridem ad *Aquas Calidas* effoſſa eſt, in ſuburbiis, juxta viam, qua ad Colliculum itur, *Lanſdown* appellatum, ea, quæ Tab. XI. Figura prima exprimitur. Eſt ea magnitudine, forma, duritieque, quæ Humano Cadaveri tam conſervando, quam recipiendo ſufficiat. Longa fuit pedes ſex, uncias tres, & dimidiam: alta tredecim unicas; craſſa tres; cava, qua Humeros cepit, uncias octodecem; qua pedes

Arcæ *Lapideæ*, ad Aquas Calidas

1 *Vide* Camdeni Britanniam: Galæum *in* Antonini *Iter*. I. Weaver *of Funeral Monuments, pag.* 30.

effoſſæ, dimenſiones. pedes, octo. Lapis ei fiſſilis operculo fuit. Oſſa tenuit Humani corporis adulti univerſa, prona, utpote corporis in faciem inverſi. In hac autem æterna domo, quam forte ſe vivo fieri curavit, dum mortuus adquieſcit, a facinoroſorum hominum impietatibus, ab improborum malitia, a nequiſſimorum ſimulatione diſſimulationeq; tutus & immunis adquieſcit: Quin & hac æterna domo quieſcunt, qui numquam antea quievere.

FRAGMENTUM erat alius *Arcæ*, non procul a *Julii Vitalis* Sepulcreto erutum, priori non abſimilis.

§. IX.

Pronum in ea Corpus. UNUM eſt, quod me ſolicitum habet, & in quo non parum hæreo: nempe Corpus (quantum ex ejus Oſſibus licet conjicere) pronum, non, ut moris eſt, ſupinum, in *Arca* fuiſſe poſitum. Certe hoc in *Diogenem Cynicum* optime quadrabit: (de re præſenti, nihil habeo, quod dicam.) Ad *Xeniadem*, cum hic interrogaret, quomodo ſepeliri vellet, reſponſum dedit [1] *Cynicus*, ſepeliri ſe voluiſſe, εἰς πρόσωπον, i. e.

1 *Vide* Laertium, *in ejus Vita.*

i. e. *in faciem verſum:* Illoque cauſam ſciſcitante, ſubjunxit, ὅτι μετ' ὀλίγον μέλλει τὰ κάτω ἀναστρέφεσθαι, *quia paulo poſt inferiora in contrariam partem converterentur.* Hanc rem aliis explicandam relinquo: Unum tantummodo ſubjiciam, Urnas etiam interdum ore prono inveniri. Hoc in *Mona* ſive *Angleſey* notari tradit *Harriſonus*, ſive potius *Lelandus*, in *Britanniæ* Deſcriptione, Cap. X. ut hoc non tam fortuitu, quam ſtudio & de induſtria, fieri exiſtimetur.

§. X.

Arcella,

FIGURA tertia exprimitur *Arcella*, quæ autumno Anni 1706, prope *Julii Vitalis* Cippum, effoſſa, pedes quinque longa, alta quatuordecem uncias, extra; intra, octo; craſſa vero quatuor; lata, pectoris regione, quatuordecem; pedum autem, uncias duodecem. Operculum pedes quinque, uncias duas longum; pedem unum, uncias novem, ſupra; pedem unum, uncias ſex infra, latum; craſſa uncias circiter quatuor.

PRÆ-

1 *Sir* Tho. Brown's Hydriotaphia, *pag.* 29.

Cum in ea contentis. PRÆTER oſſa Puelli quaſi decennis omnia, binas tenuit *Arcella* Urnulas, ſingulo latere ſingulam; & ex Luto Imagunculam; ut non tantum Cadaveri, ſed & iis, quæ ad illud pertinuerint, accipiendis, inſervire has *Arcellas*, arbitremur.

§. XI.

G. Rúfi, & Lhewelyni *Arcæ.* DE *Arca Lapidea* ſepulcrali antiquorum hactenus: Hoc addam, in Eccleſia Cathedrali *Ventæ Belgarum*, *Guilhelmi Rufi* corpus, in Arca Marmorea conditum, hodie jacere; & *Lhewelynum ap Jorweth*, *Walliæ* principem inclytiſſimum, Anno 1240 defunctum, in Abbatia *Conovienſi* fuiſſe terræ mandatum; ſed *Arcam*, in qua poſitum eſt cadaver, exauctorata Abbatia, remotam ad Eccleſiam *Lhan Rwſt*, Doctiſſ. tradente [1] *Lhwidio*, nunc etiam viſendam.

§. XII.

De Munimento Sepulcrali.

Monumenti delineatio DUM in hiſce prelo parandis eſſem, a nobili *Belga*, D. *Nathan. Palmer*, patri- arum

1 *Vide ejus Additamenta ad* Camdeni Ordovices: *In* Denbigh-ſhire.

arum Antiquitatum cum primis ſciente, Literas accepi; in quibus ille monumenti pervetuſti, & (uti videtur) *Romani* reliquias, ſua manu delineatas, perhumaniter mecum communicavit. Monumentum iſthoc, vulgo [*The Wedding*] appellatum, *Aquis calidis* ſeptem octo milliaria diſtat occidentem verſus, non procul a via militari, quæ Tabula noſtra *Belgii* deſcripta eſt. Conſtat autem ex Lapidum Circulis, numero diverſis, diametro inæqualibus, plus minus perfectis; quos ære ſculptos Tab. XIV. videre licet. Primum, eorum, uti nunc ſunt, ſtatum exhibere; deinde, quem in finem conſtruerentur, conabor explicare. *e* Belgio *miſſa.*

§. XIII.

A circuli majoris Centrum eſt. Lapides in Peripheria ſuperſunt XIII, eorumque tres ſolum erecti: perfecti autem hujus Circuli, qualem olim fuiſſe, proclive eſt opinatu, Peripheriam Lapides XXXII, eoſque XI virgarum ex intervallis inter ſe diſtantes habuiſſe, veriſimile eſt. *Ejus Deſcriptio.*

ALIUS Circuli Centrum eſt B, a quo ad peripheriam Radius eſt virgarum XVI.

Inte-

Interiores Circuli duo ſunt, quorum intimus omnino integer, Lapides octo Cylindricos habet, eóſque, ſi unum demas, erectos; ſunt ii pedes novem alti, cum circuitu pedum XXII.

ALII porro Lapides ſunt, iis qui in circulis cernuntur non abſimiles, ab iis vero nunc diſtantes; quales hos ad circulos olim pertinere, ſed caſu quodam e locis ſemoveri, & alios ad civiles uſus, ædificia nempe, vias muniendas, & ejuſmodi alios, hinc auferri arbitror.

§. XIV.

De hoc Monumento Fabulæ.

VULGUS, ut errori deditum eſt & fabularum amans, neſcio quas de hiſce Lapidum Circulis effutiit. Alii *Nuptias* ab iis ſignificari volunt, a Gigante quodam e vicinia, eodemque Mago, hunc in locum & ordinem coactis: alii aliud cerebri figmentum. Ego, quicquid de iis ſanum occurrit, & veritati conſentaneum, in medium feram.

NIHIL omni antiquitate, quod ſciam, huic monumento ſimilius, quam quod *O. Wormius* inter monumenta *Danica* deſcripſit, cujus ſtructuræ, non procul a *Roëſchildia*, duo eſſe narravit. Saxa vero,

Inter ardua Reipub. *negotia, ab Anti-*
quitatis studio *minime desistens,*
Munimenti Sepul-chralis *hanc Iconam*
peramice communi-cavit **THO. PALMER**,
de Fairfield, *Armiger, Ordinis Senatorij.*

CIↃIↃCCXIIX.

M. V.^{dr} Gucht Sculp.

ro, cum Materia iis interpoſita, quibus cingitur Monumentum, *Pauſaniæ* Κρηπῖδας & aliorum *Maceriam* eſſe cenſet: his ſepire & ab injuriis defendere monumenta ſolebant veteres, (ut ex ſequentibus patebit) tam *Romani* quam *Græci*. *Germanicus* in Epigrammate de Tumulo *Themiſtoclis*,

Apud Græcos, *&* Romanos *hujuſmodi fuere monumenta.*

Καὶ τύμβῳ Κρηπῖδα περιέγραφε Περσικὸν ἄρη.

Ulpianus [1] [*Intra Maceriam ſepulcrorum loca pura hortis, vel cæteris culturis ſervata, ſi nihil nominatim venditor exceperit, ad emptorem pertinebit.*] Ad hæc verba *Gotofredus* [Ex hoc loco poſſis obſervare, *Maceriis ſepulcra includi olim conſueviſſe*; quod ex duabus Inſcriptionibus probat *Briſſonius*, & *Kirchmannus* ex Inſcriptione, quæ *Paduæ* eſt.] *Suetonius* in *Nerone*, de morte *Britannici* [*Buſtum conſepiri niſi ex humili levique materia neglexit.*] *Macer* I. C. *Monumentum ſepulchri* definit his verbis [2] [*Monumentum autem ſepulchri id eſſe* D. Hadrianus *reſcripſit, quod Monumenti*, i. e. *cauſa muniendi ejus loci factum ſit, in quo Corpus impoſitum ſit.*]

Ee   S.

---

1 *L.* Æde Sacra. *D. De contrahend. Empt.*
2 *L.* XXXVII. *de Relig.*

§. XV.

Monumenti uſus,

ERANT Lapides in hoc noſtro monumento erecti, maceriæ ſtabilimento ſive firmamento; nam cum ea nunc ex ſilice, vel alia humili aliqua materia, ruinoſa certe & facile caſura conſtet, Lapidibus hiſce tamquam fulciminibus ſervabatur. Maceriæ quod Lapidibus interpoſitum, delevit ætas; Lapides, qui eam ſuſtentarunt, aut disjecti in propinquo ſunt, vel longe alio remoti, aut in priſtino loco ſunt, totius monumenti uſum & naturam indicantes: ſunt autem omnes impoliti, rudes, ex iſto Lapidum genere, quod Pyriten habet, & in ea regione frequentiſſimum eſt.

§. XVI.

ut tueatur Corpus humanum ibi ſepultum, a Græcis *&* Romanis *acceptus,*

HINC conjicere licet hujuſmodi Circulis, ſive alius figuræ Sepimentis (neque enim omnia perfecte rotunda ſunt) mandari olim humo Cadaver Humanum, in eoque conſervari: quoties autem duo Circuli, ut hic loci, fuerint, duo minimum Cadavera ibi condita fuiſſe.

DE crebris eo *Belgii* tractu Sepulturis nulla poteſt eſſe dubitatio, quando *Romani*

ni multum in eo verſarentur, & in eo multa prælia pugnarent: neque mirum eſt iſtiuſmodi Sepes, in *Wallia*, *Scotia*, & *Hibernia*, complures obſervari, quando *Romani* in omnem fere angulum hujuſce Inſulæ ſe inſinuarunt,& eum ſanguine perfuderunt: poterant autem, *Caledonii*, & *Hiberni* non minus quam *Cimbri* hunc morem a *Romanis*, ſive *Græcis*, acceptum in ſe derivare.

§. XVII.

AT ſi aliis viſum fuerit a *Runis*, accipi hæc Monumenta, non id moleſte feram; quando Aborigines *Britannicos* ab iis effluxiſſe, & ſecum Mores illorum huc afferre potuiſſe, pro certo habendum. Verum ut quæ res eſſe videatur, apertius dicam, hujuſmodi Monumentorum quando alia, (in quibus *Stone-henge*, &c.) propter altum apud Auctores Græcos & Latinos de iis ſilentium, recentiora judicentur, ſic alia,quorum in numero Monumentum hocce noſtrum, ante *Belgarum* adventum a *Runarum* Colonia quadam erigi, uti temere non ſtatuero, ita præfracte non negavero. Atque hæc eſt noſtra de hoc Monumento ſententia; de qua judicent eruditi pro ſuo jure. *Vel a* Runis.

Cap. XIX.

De Andromache Britanno-Belgica.

§. I.

Monumentum hoc ad Aquas Calidas *effoſſum.*

ABHINC anni fuere quinque cum Vir honeſtus *Franciſcus Child*, Pharmacopola, & Prætor eo tempore *Bathonienſis*, muneri mihi *Buſtum* miſit *Exoniam*: (utor eo vocabulo, ſenſu novitio, ſic, ut *Caput Statuæ* ſignificet :) quod in Civitate ſua, vel ejus ſuburbiis, aliquanto ante effoſſum eſt: Hoc quum Antiquitate venerabili ſit, multiſque nominibus æſtimandum, hoc in loco diſcutiam, & Primum, de *Buſto-*

rum

Fig. 3

Fig. 1.

Fig. 2.

Buſtum *hoc* Britanno-Belgicū, *luci nuper reſtitutum, quod*
Aquarum Calidarum *Anti-quitatem apertiſsime oſtendit,*
V. I. ROBERTUS EYRE, **Eq: Auratus**,
Unus e **Banci Regii** Iuſtitiariis, *Patriarum* Legum *et* Liberta-
-tum *pertinax* Defenſor, *Ære donavit*, *Reiq; pub:*
Literariæ conſecravit.

A.D. CIƆƆCCXVII.

M. V^dr Gucht Sculpsit

rum apud *Romanos* uſu, generatim: Tunc de hujuſce noſtri Figura, ſpeciatim: Poſtremo, de ejus uſu civili diſputabo.

§. II.

SCITE a *Lactantio* dictum eſt, [*Similitudinum rationem iccirco ab hominibus inventam eſſe, ut poſſit eorum memoria retineri, qui vel morte ſubtracti, vel abſentia fuerant ſeparati.*] Quid dulcius, aut amore plenius, quam quorum illecebris & bonitate capti fuimus, eorum memoriam animis noſtris Imaginibus ſervare; ſic, ut eorum cultus & conſuetudo fiat perpetua. Ut in virorum illuſtrium, in Amicorum, in Deorum memoriam & honorem, *Græci Romanique* homines Statuis utebantur integris, ſic etiam interdum earum *Capitibus*. Ubi deſunt Imagines, multum hac in re Capitibus efficitur: Caput enim reliquo corpore multo ſignificantius. *Imaginum uſus.*

§. III.

UNIVERSI Corporis Arx eſt, atque adeo tam intus quam extra muniſſima. Per ſenſus in ea fiunt rerum extra *Faciei virtus,*

tra poſitarum impreſſiones; ex ea per Muſculorum motus adverſum illas eruptiones. Ratio in ea dominatrix, de hiſce omnibus judicium fert, jubet, vetat, dolet, lætatur, & in omni re exercet imperium. Extra, vires etiam admirandæ ſunt: vide, quæ in domandis oppugnantium animis, & ad manſuetudinem convertendis, Faciei virtus ſit, & quanta Majeſtas. Noveram, qui torvi Vultus Imperio, alienatos ad ſanam mentem redigere ſolebat; addito tantum idoneo victu. Neque hoc mirandum, quando ferocia Bellatorum Fœmineo vultui creberrime cedat, nec contra ejus autoritatem vel hiſcere ſuſtineat. Et Pecudes & Agri, pro Faciei decore olim, tradente 1 *Lucretio*, diſtributi ſunt.

& poteſtas.

Condere cœperunt urbes, arcemque locare
Præſidium Reges ipſi ſibi, perfugiumque:
Et Pecudes & Agros diviſere, atq; dedere
Pro Facie cujuſque, & Viribus, Ingenioque.
Nam Facies multum valuit.——

O factum bene!

FA-

---

1 *Lib.* V. Verſu 1110.

FACIEI Variatio juxta diverſos animi Affectus, multiplicem eam eſſe probat, & hominis ſenſa indicat, modo appetentis, modo abhorrentis, modo timentis, modo triumphantis; ne dicam alias ejuſdem hominis ſexcentas Facies: Nam qui unam tantum habet Faciem, plerumque Philoſophus eſt, aut Morio. [*Nec Auguria novi, nec Mathematicorum cœlum* (ait Satyricus 1) *curare ſoleo, ex Vultibus tamen Hominum mores colligo.*] *Faciei variatio*

§. IV.

SED particulatim eos examinemus. Frons animi Janua, Triſtitiæ, Clementiæ, Severitatis, Hilaritatis index. Cutis, quæ ſoli Homini in Fronte mobilis, & in ſtrias diviſa, nunc caperat ſeveritudine, nunc erugata vacuum perturbationibus animum oſtendit: nunc auſtera, qualis Hominum moroſorum: nunc triſtis, ut in ſolicitis ſubdoliſque: nunc aperta, in conciliandis amicitiis magnarum virium. Si vel unas Oculorum vires oſtendere conarer; ſi ardentes *Virgilii*, ſi at- *quotuplex & quanta.* *Partium ejus*

Cap. 126.

attonitos *Claudiani*; ſi loquaces *Tibulli*; ſi mellitos, ſi ebrios *Catulli*; ſi minaces *Lucani*; ſi modeſtos *Ovidii*; ſi irretortos, ſi putres *Horatii*; ſi *Perſii* ſcintillantes; ſi truces *Senecæ*; ſi æquos, ſi natantes *Silii Italici*; ſi venuſtos, ſi argutos *Ciceronis*; ampla quidem materies eſſet, & jucunda, ſed in qua tractanda nimius eſſem, & defatigarer.

Quæ Virtutes? NASUS exſtat, oris audax Promontorium, oculis ſubmiſſum, Genas aptiſſime diſpertiens. *Genæ* explicantur, in quibus, tamquam in Campis apertis, ludunt, geſtiunt Cupidines. Ibi Pudor habitat, ibi Salus. *Oris* uſus & Venuſtates nemo umquam ſatis apte pinxit, aut depinget. Quam firmiter mandibulas ſejungit, & Oris gratiam tuetur ἕρκος ὀδόντων? Quis Linguæ virtutes vel animo poterit comprehendere? Quis Sonorum varietates & dulcedines? quis eorum miras, ad ſtuporem uſque diverſas Compoſitiones? quis Eloquentiæ vim divinam, quam nec ipſe *Cicero* verbis exprimere potuit. Ipſi *Capilli* ſuas habent virtutes, & honores: Illud teſtatur *Romanorum* [*Calva Venus*]: Hoc univerſum fere genus humanum. Ex tanta Capitis excellentia, nequaquam mirum videbitur, ſi

illius

illius Icon in pretio habeatur, qua Amici Forma, Indoles, Ingenium, aliæque tam Animi quam Corporis Dotes tam apte repræſententur.

Atque hæc de *Buſtis*, univerſe.

§. IV.

HOC quod dono mihi datum, & in porticu noſtra hodie propter raritatem muro affixum eſt, ex Lapide Spongioſo, de Latomiis in *Aquarum Calidarum* vicinia, confectum, pondo centum eſt. Vide Tab. XV. Fig. I. Facies lata decem uncias, longa quatuordecem; unde ſi integra eſſet Statua, pedes octo cum duabus unciis, ſecundum [*Hominem Symmetrum*] *Joh. Sigiſmundi Elſholtii*, longa ſit neceſſe eſt. Naſus ætate, ſicut in muliere *Paturſa* laborante, exeſus, a *Romano* ſive Aquilino multum abeſt. Capitis ornamentum, quale in veterum Nummis & Poematis non raro, in Statuis raro obſervatum; nec quidem umquam, quod ſciam, niſi in *Cleopatræ* Statua, apud *Baudelotum* (de qua [1] in *Valeſianis*) & in *Veneris* Icone, nuper apud *Belgas* eruta; qua de re certiorem me fecit αὐτόπτης. Formam habet hoc ornamentum ſemicircularem, utroque ſi- *Buſti Bathonienſis Deſcriptio.*

 ne,

1 Pag. 100, *A* Paris: MDCXCIV.

ne, juxta Aures, quibus adſiguntur παρώπιδες, acutiorem; ſupra in medio arcu, ſive Fronte, latiorem. Bullulæ ſunt in ejus ſuperficie, tamquam ex Sindone conflatæ: Latus ſupernum uncias habet XLVII; infernum ſive cavum, XXV. In Occipitio Capilli ſatis promiſſi, Spiræ modo, torquentur in Nodum, vertici adfixum; qui Figura, quam verbis, melius exprimitur. Vide Tab. XV, Fig. II. Hæc capillorum ea ætate *Cura*: nam præter ſtudium ornandi totius corporis, obſervante [1] *Gronovio* Patre, proprium erat hoc verbum comtus Capillorum. Extat autem ornamentum in parte poſtica Bullulis refertum, quale deſcripſimus in antica. *Buſtum* hoc quaſi Coloſſi Caput eſt effictum, ad Hortum, Atrium, vel Viam aliquam, & fortaſſe Viam militarem, quæ a *Julii Vitalis* Sepulcreto ducit in Urbem, adornandum: ſed illuſtrium ævi ſui Matronarum ad formam effictum.

§. V.

Romanorum Andromaches

QUONAM autem ævo ſit, ex Poetis & Numiſmatis hauriendum. *Statius* in Epithalamio *Violantillæ*, —*Celſæ*

---

[1] *Obſ. Lib.* I. *Cap.* XXIII.

—*Celſæ procul aſpice Frontis honores,*
Suggeſtumque Comæ. Deſcriptio, ex Poetis,

Et *Juvenalis* Satyra ſexta, qua mulierum in veſtitu enormitates acriter perſtringit,

Tot premit ordinibus, tot adhuc compagi-
(bus altum
Ædificat Caput, Andromachen *a Fronte*
(videbis,
Poſt minor eſt : Credas aliam.

De *Andromache, Ovidius.*

Omnibus Andromache *viſa eſt ſpatioſior*
æquo.

Et alibi—*Quod erat longiſſima, nunquam*
Thebais Hectoreo nupta reſedit equo.

Hinc *Buſtum* meum *Andromachen* appellare ſoleo; & ut diſtinguatur a *Romana*, *Britanno-Belgicam.*

QUÆ a *Statio* & *Juvenale*, ſub *Domitiano* florentibus, citantur, a Nummis egregie confirmantur; qui, ut hæc Capitum ornamenta, priſcis minime contenta modis,in altum creverint; ut in eo ſtatum & ἀκμὴν habuerint ; ut denique reſederint, docent apertiſſime. In Nummo *Antoniæ Aug.* Aviæ *Druſi* & *Caligulæ*, Capillis in

Fronte ejuſque tegumento nihil depreſſius. De *Agrippina*, Matre *Caii* Cæſ. idem fere dicendum. *Poppæa Neronis* Uxor primum apud *Romanos*, & ſecundum illam *Julia* Aug. *Titi* Filia, crinem habuit aliquantulum ſeſe extollentem : In Capite *Domitiæ* Aug. Uxoris *Domitiani* Imp. idem obſervandum. Vide ejus Figuram, apud *Leonardum Auguſtinum*, ad Gemmas Antiquas; Fig. 160. Ed. *Gronoviana*. *Plotina* & *Matidia* (quarum altera *Trajani* Uxor, altera ex Sorore Neptis) celſiorem habet utraque Frontis honorem, elatum ſcil. & in Turrim exſtructum. Vide *Plotinæ* Faciem, in ejus Nummo Tab. XV. Fig. III. ſculptam. Sub *Adriano* mos ille deferbuit: Nam in *Sabinæ* Aug. Uxoris ejus Nummo, altitudo media eſt, in Divæ *Fauſtinæ*, quæ ſub *Antonino* Philoſopho vixit, nulla : ſic, ut etiam in aliis omnibus quibuſcunque ad *Helenam* uſque. Vide Suggeſtuum horum apud *Romanos*, Incrementum, Statum, & Declinationem : Diebus hiſce noſtris apud nos repullulavit iſte mos, (ut eſt omnium pæne rerum perpetua fere viciſſitudo renovatioque) quem omnino perridiculum, magnopere perſtrinxit rari vir ingenii, *Rich. Steele*, Eques Auratus, &

& Numiſmatibus.

—Diram contudit Hydram. §.

§. VI.

EX iis, quæ ſupra ex Poetis & Numiſmatibus hauriuntur, in promptu eſt opinari, ſub *Domitiano*, *Nerva*, *Trajanoque*, Capitum hæc ornamenta in altitudinis ſtatu fuiſſe. Hoc iſtorum temporum Poetæ, *Statius* & *Juvenalis*, evidentiſſime probant; hoc confirmant Nummi, ex unis Tabulis *Gevartianis* ſumti: Concludimus ergo, ſub hoc tempus ſculptum id fuiſſe *Buſti*, & quidem, uti veriſimile eſt, *Agricola* rebus *Britannicis* jam præpoſito; cujus in exercitu pro certo habendum, tum qui *Romanos* veſtiendi modos apprime callerent, tum qui Sculptura eos exprimere poſſent, non defuiſſe. Huc ſpectat, quod a *Tacito*, qui Socerum hac expeditione comitavit, traditum eſt in ejus vita, jam tum, anno Expeditionis tertio (qui fuit A. D. 81.) Principum *Britannicorum* filios liberalibus artibus erudiri: [*Inde*, inquit, *habitus noſtri honor, & frequens Toga, paullatimque diſceſſum ad delinimenta vitiorum, Porticus, & Balnea.*]

Buſtum hoc cum A. D. 81 *ſculptum.*

§.

§. VII.

Ante hunc annum in honore fuiſſe.

LONGIOR in hac re iccirco fui, quoniam *Buſtum* hoc conſideranti mihi viſum eſt, ab eo, de *Aquarum Calidarum* Urbis antiquitate, melius certiuſque ferri poſſe judicium, quam ab argumentis vulgo ad eam rem confirmandam adhibitis. Certe, qui *Solinum* hac in cauſa citant, tamquam de Aquis hiſce verba primum facientem, tota errant via: *Solinus* enim non modo diu poſt *Alexandrum Mamææ* vixit (quod doctiſſimus [1] *Salmaſius* oſtendit) ſed & poſt *Ammianum Marcellinum*, qui ſub *Theodoſio Magno* vixit, opinante non ſine ratione *Claudio* [2] *Chifletio*. *Antonini* & *Ptolemæi* plane ſunt immemores hi vaniloqui; quorum ille, non alius quam *Caracalla* (ſecundum Itinerarii Editorem doctiſſimum, illuſtratorem feliciſſimum *Tho. Galeum*) *Aquas Solis* habet Itinere XIV; *Ptolemæus*, qui ſub *M. Aurelio Antonino* floruit, (Autore *Suida*) & *Antonino Pio* fuit ſuperſtes, habet ὕδατα θερμά: At his utriſque multis annis ſenior fuit *An-*

Aquas Calidas, *veriſimile eſt.*

1 *Vide illius Prolegomena in* Solinum. 2 *De Vita* Ammiani Marcellini, *ab* Jac. Gronovio *Edita* Lugd. Bat. MDCXCIII.

Andromache noſtra. *Agricola* poſt adventum in *Britanniam*, (fuit ille A. D. 79.) annos aliquot cis *Tuedam* egit, duos ſcil. cum ſemiſſe; *Sparſis* (ut ait *Tacitus*) *per provinciam Numeris*. Eo temporis ſpatio, ſicuti videtur, vel ab *Agricola*, vel iſtius exercitus aliquo, poſitum hocce Buſtum eſt. Ab eo tempore, ad *Antonini Pii* mortem (qui fuit A. D. 160) anni ſunt 78: quod utique tempus, Urbis hujus antiquitati, ſupra quam *Antoninus*, (ut de *Solino* nihil dicam) ſupra quam *Ptolemæus*, impertivit *Andromache*. Siquis haſce *difficiles nugas*, [*de mulierum ornatu*] judicaverit, cogitet omnino velim, quod *hæ nugæ in ſeria ducant*, & nobiliſſimæ Urbis antiquitatem luculenter exponant. Hæc de *Belgio* noſtro in præſenti.

Annos enim Aquis Calidis *impertit* 78.

RESTANT alia duo præclara admodum Monumenta; quorum alterum *Equeſtris Statuæ*, cum *Parma* & *Haſta Pura*, Fragmentum eſt; alterum *Julii Vitalis* Epitaphium habet: de quibus in Voluminibus II, & III, copioſe.

Δόξα τῷ ἐν ὑψίστοις Θεῷ.

TABULARUM

Et in iis

FIGURARUM

Diſpoſitio.

TAbulæ Prima *Belgii* Geographica eſt, locos in eo omnes, quorum Nomina occurrunt, antiquos, nonnullos etiam recentiores exprimens, in Libri initio.

Tab. II. Fig. 1. *Decurionem* e Glevo *exhibet*, *ad Pag.* 69.

Fig. 2, 3, 4. Literas quaſdam perobſcuras.

Fig. 5. Inſcriptionem quæ *Succeſſæ Petroniæ* eſt.

Fig. 6. Aliam, quæ *Marci Valerii.*

Fig. 7. Aliam, quæ C. *Murrii.*

Tab.

Tab. III, Fig. 1. & ſequentibus, Monumenta a Clariſſimo *Guidoto*, Thermiatro collecta, denuo repræſentantur. *pag.* 71, 72.

Proximæ ſex *Tabb.* ſunt *Penatium*, quorum quinque *Venus*, *Jupiter Ammon*, *Neptunus*, *Hercules*, *Vulcanus*, *Tab.* IV, poſt *pag.* 125.

Tab. V, Tres habet, *Bacchum*, Deum quendam ignotum, & *Pallada*; *pag.* 132, 3.

Tab. VI, Duas, *Virginem Veſtalem Maximam*, & *Mercurium*. *pag.* 133, 4.

Tab. VII, *Lupam*, cum *Romulo* & *Remo*. *pag.* 136.

Tab. VIII, Ignotum alterum, & *Apin*. *pag.* 137.

Tab. IX, *Anubin*, *Bucephalum*, *Bacchum* alium, eumque formoſiſſimum, & *Buſtum*, *pag.* 139, & in ſeqq.

Tab. X, *Camaletum* oſtendit, poſt *pag.* 172.

Tabulæ XI, ad *pag.* 195 referendæ, Fig. 1 & 2 repræſentant *Arcam Lapideam*.

Fig. 3, *Seriam*.

Fig. 4, *Arivogi* (vulgo *Arviragi*) nummum, de quo *pag.* 55.

Tab. XII, quæ ad Paginam eſt 206, *Munimentum* exhibet *ſepulchrale*; de quo in Capite XVIII.

Tab. XIII, ad Paginam 187, Fig. 1, *Claudianam* habet Inſcriptionem, in *Belgio*, duobus ante ſæculis, effoſſam.

Fig. 2, *Claudii* Nummum habet cum Epigraphe *Spes Auguſta.*

Fig. 3, Nummum ejus alium cum *Britannia.*

Tab. XIV, Fig. 1, Urnam exhibet majorem.

Fig. 2, Minorem.

Fig. 3. Herbam *Iſitida* dictam, *Melæ Pliniique* Glaſtum, Noſtrorum hominum *Woad.*

Tab. XV, Fig. 1, 2, *Buſtum* habet *Britanno-Belgicum.*

Fig. 3, *Plotinæ* Faciem.

N. B. Caput Leoninum, quod Inſigni, in hac *Tab.* Gentilitio ſuperponitur, Corona cinctum eſt; ſic, ut in *Tab.* II, Vol. II debuerat; ſed incuria, neſcio qua, omiſſum eſt.

Elenchus Rerum.

PROOEMIUM, de *Britannia* quondam pœne Inſula.

CAP. I.

De *Belgii* noſtri *Limitibus.*

INtroductio. *Pag.* 1
Limites *primo breviter delineati,* 2
Secundo loco fuſius. 3
Tabulæ veteris Belgii *corriguntur.* *ib.*
Exmore *in Comitatu* Somerſet. 4
De Patria Cangorum. *Eos in* Belgio *habitaſſe,* 5
Quæ argumententur ; 6
Et ad ea quæ reſpondeant, *ib.*

Et Verba, 7
Et Facta. ib.
His conſentit Ptolemæus. 10
Cangorum *patria circa* Devæ *Oſtium,* ib.
Quod patet Inſcriptionibus. 11
Quo anno Illi ab Agricola *ſuperati,* 12
Belgii *oram maritimam,* 13
In Meridie, coluere Belgæ, 14
Quod ex Ptolemæo *liquet.* 15

CAP. II.

De *Belgii* noſtri *Fluviis.*

DE *Fluvio* Sabrina. 16
De Trajectu. 17
De Uzella. 18
De Fluvio Tona, *ubi oritur.* ib.
Comb *quid ſignificet.* 19
Romanos *ſtationem habuiſſe apud* Wilſcomb, 20
Oſtendunt Nummi ibi inventi. 21
Quo tempore diſiit uſus Romanæ *apud nos Pecuniæ.* ib.
Tona *adluitur Regio fertiliſſima: in qua* Athelney. 22
De Ivello *Fluvio.* 23
De Cado *Fluvio.* 24
De Bryo *Fluvio.* ib.

Nomen

Nomen Ουέξαλα *datum a* J. Frontini *militibus.* 25
De Axa *Fluvio.* 26
Ptolemæi *Error.* 27
De Avona *Fluvio.* *ib.*
Taciti *Emendatio,* 29
Ptolemæi Τεισάντων. *ib.*
Alauna, *ſive* Avona *altera.* 30

CAP. III.

De *Belgii Diviſionibus.*

BELGII *pars a* Segontiacis *olim habitata:* 32
Illius alia pars Inſularis. 33
Unde Severia *dicta ſit, ambigitur.* 34
Belgium *pæne omne in* Britannia *ſecunda.* 35

CAP. IV.

De *Belgii* noſtri *Urbibus.*

URbes *in* Britannia *quales ante* J. Cæſaris *adventum;* 36
Ex Romanorum *Caſtris Urbes,* 37
Quarum in Belgio *numerus cenſetur.* 38

Brige

Brige *reficit itinerantes.* 39
Clauſentum. 40
Regnum *vetus.* 41
Vindomis Segontiacorum *Metropolis: (qui* Belgis *acceſſere :)* 42
Præclara fuit hæc Urbs. 43
Cunetio. 44
Verlucio. 45
Ισχαλις. 46
Veteres Britanni *neque* Caſeum, *ib.*
Neq; Butyrum *habuere.* 47
Hoc iis forte commendavit Largus. 48
Iſchalis *origo.* *ib.*
Sorbiodunum, *unde ſic appellatum.* 49
Venta Belgarum, *unde dicitur.* 50
Nummi in ea Romani, *Balnea, & Textrina,* 51
Beatiſſ. Wiccami *Collegium amplum.* 52
Cænobium Glaſtenburienſe *non ab* Arvirogo *fundatum.* 53
Motuum in Britannia *Civilium Auctor* Arviragus, 54
Sive rectius Arivogus, 55

CAP.

CAP. V.

De *Aquarum Calidarum* Urbe.

DE Aquis Calidis. 56
Britanni *Magiæ dediti.* 57
Romanæ *hæc Urbs originis.* 58
Claudius *Imp. Aquæductus reſtituit.* *ib.*
Balneis Celſus & Scribonius *utuntur.* 59
Aquas ad uſum commodiores, *ib.*
Sub Claudio *Imp. primum fieri.* 60
Romani *milites huc otioſi confluxerunt.* 61
Unde Taciti *de* Aquis *his ſilentium.* 62
Cujus ætatis, Andromache *ſit* Britanno-Belgica, *ib.*
Et Templum Minervæ *conſecratum.* *ib.*
Decurio octogenarius huc accedit. 63
Quo tempore Fabrica ibi erecta. 64
Geta Aquas Calidas *reſtituit, auxit.* 65
Quo tempore hæ Aquæ Solis *primum appellarentur.* 66
Militiæ Romanæ *lauta vivendi ratio ſub finem Imperii,* *ib.*
Præcipue in hac Regione, 67

CAP.

CAP. VI.

De *Romanis Aquarum Calidarum Monumentis.*

TAbulæ II. *Explicatio.* 68
Decuriones qui. 69
Inſcriptio Succeſſæ Patroniæ. *ib.*
Marci Valerii, 70
Caii Murrii. 71
Tab. III. *Explicatio.* *ib.*
Monumenta nonnulla jam diu deſiderantur. 72

CAP. VII.

De *Viis*, in *Belgio*, *Militaribus.*

ROmanorum *Monumenta in* Belgio *celebratiſſima ſunt Viæ Militares*; 73
Quæ recenſentur, cum earum continuationibus, 74
Ad Totoneſium *uſque:* 75
Unde in Cornubia *dicatur exordiri hæc via.* *ib.*
Ad Aquas Solis *ab omni regione concurritur.* 76
Urbium inter ſe Diſtantiæ, 77

De

De Viis *hiſce adnotanda*, 79
Hæ viæ ſæpe a rectitudine deflectunt. 80

Cap. VIII.

De *Inſulis*, *Belgio* noſtro adjacentibus.

LElandi *de* Inſulis Britannicis *ſcriptura.* 81
Vecta *Græcis non ignota.* ib.
Nominis Derivatio. 82
Melæ *Correctio.* 83
Allecti *Claſſis ſub* Vectam *Inſ. ſubducitur.* 84
De Inſula Barry. ib.
Comitis ab ea Nominati Honos. 85
Steep & Flat-Holmes. 86
Gildas *huc commigravit: quanta perpeſſus.* 87
An hic Librum Quærulus *compoſuit.* 88
Danis *hæ Inſulæ perfugio.* ib.

CAP. IX.

De *Belgii Populo.*

A Lbion *olim Avium Terra.* 89
A Gallos *omnium mortalium primos* Albiona *coluiſſe.* 90
Forte per Iſthmum huc advenientes: 91
Vel certe Mari. 92
Incolæ novis e Gallia Coloniis in Boream pulſi, ib.
Aborigines habebantur. 93
Hæc Japeti *proles fuit,* ib.
Ex Euehemeri teſtimonio. 94
Belgæ *e* Gallia *venere,* ib.
Sui Juris Populus, 95
Religionem Druidum *amplectens.* 96
Romanos Belgium *mature accepit.* ib.
Cogidunus *iis ſe dedidit.* 97
Hinc Veſpaſiano *Honos, hinc Imperium* Romanum. ib.
Gavius *hac Expeditione meruit:* 98
Dona ei donata militaria. 99
Belgæ, *a* Romanis *ſubacti, militiæ ſe dant.* ib.
Belgæ *noſtri a quibus memorentur,* 100
Quibus in rebus inſerviere Romanis. ib.

Re-

Rerum in Britannia, 101
Sub Romanis *immutatio.* 102
Domitorum hujus Inſulæ Virtutes. ib.

CAP. X.

De *Belgarum Lingua.*

PRima *in hac Regione Lingua,* Runica; 103
Sed Vetuſta. 104
Quæ in Galliis *ſenſim corrupta,* Runam *in* Britanniis *poſtea corrupit.* 105
Poſt Romanorum *adventum in uſu hic eorum Lingua.* ib.
Romani *Juris in* Britannia *conſulti floruere pertiſſimi.* 106

CAP. XI.

De Diis Belgicis.

NUlla Gens *ſine* Deo. 108
Veteris Germaniæ *Dei, veteriſque* Galliæ. 109
Hinc manavit Theologia Belgica. 110
De Mercurio. ib.
De Apolline. 111

De Jove. 112
De Druidum *Religione,* 113
Non adhuc abolita. 115
De Fluminum cultu. *ib.*
De Avona *Dea.* 117
De Geada. *ib.*
De Minerva, *ejuſque Templo* Aquis Calidis *erecto.* 119
De Hercule, 120
Ejuſque Aquis Calidis *Imaginibus.* 121
Minerva & Hercules Σύμβωμοι. 122

CAP. XII.

De *Penatibus* apud *Deviſas, Anno* 1714, *effoſſis.*

PEnates, 123
Ubi inventi. 124
Venus, *Regis Cyprii ſcortillum.* 125
A viduis culta propter alteras iis felices Nuptias. 126
Ejus Icunculæ Deſcriptio. *ib.*
Jupiter Ammon. 128
Neptunus. 129
Hercules. 130
Vulcanus. 131
Bacchus. 132

Pallas

Pallas. *ib.*
Virgo Veſtalis Maxima. 133
Mercurius, 134
A Martiano Capella *deſcriptus.* 135
Lupa, Romulus, & Remus. 136
Ut hi Duo, tamquam Diis oriundi, in Patriis Hymnis celebrabantur. 137
Apis. *ib.*
Anubis. 138
Bucephalus. *ib.*
Græci Deorum honori pocula bibebant. *ib.*
Bacchus. 139
Cornu olim Honoris ſignum, & in S. S. & apud Autores Ethnicos. 140
Cornua in hoc Baccho *qualia ſubulonum.* 141
E Poetis Excerpta de Baccho *mellitiſſima.* 142, 3
Unde ſigna fierent Infamiæ. 143
Penatium uſus. 144
Buſtum. *ib.*
Penatibus favet Alexander Severus. 145
Quo anno terræ mandarentur. *ib.*
Chriſti *imaginem adoravit* Alexander S. 146
Plura de Penatibus. 147
Duo Penatium *ignoti prorſus.* 148
Penatium *Honos.* *ib.*
Eorum Poteſtates. 149

Ho-

Horatii *locus explicatur.* 150
Non omnes hæ Icunculæ pro Deis accipiendæ. 151
Concluſio. 152

CAP. XIII.

De *Belgarum Mercatura.*

BElgæ *primum Mercaturæ, deinde Bello magis dediti.* 153
Quæ ἐξαγώγιμα, *quæ* εἰσαγώγιμα. 154
De Pecore Britannico. 155
De Stanno, ib.
Quod in Dunmonio *effodi probabile eſt.* 156
De Ferro. ib.
Ferrum Gloceſtrenſe *ad uſus communes optimum.* 157
De Mancipiis, & *populi multitudine.* ib.
De Canibus. 158
De Agaſæis, 159
Præcipue Belgicis. ib.
Canum in Bello uſus. 160
De Gemmis. ib.
Iſaaci Voſſii *redargutio.* 161
De Calce, 162
Ara Deæ Nehalenniæ. 163

De

De Gagate, 164
Ejuſque Viribus. 165
De Baſcauda, 166
Romam *e* Belgio *miſſa.* 167
De Sale. 168
Εισαγώγιμα. 169
E Continente quatuor in Britanniam *Trajectus.* *ib.*
Prima, Mercium permutatione, Mercatura. 170
Romani *Vett. ære appenſo, non numerato, debita ſolvebant.* *ib.*
Sub imperio Rom. *Nummus omnis* Cæſaris *imagine notabatur.* 171

CAP. XIV.

De *Romanis* in *Belgio*, *Æſtivis*; præcipue, de *Camaleto*.

ÆStiva *in* Belgio *permulta*: 172
Quorum multa ab Aubreio *deſcripta.* 173
Camaleti *Deſcriptio.* *ib.*
Romana *hæc fuiſſe Caſtra, minime dubitandum.* 175
Quanta eorum Area, quis uſus: 176
Multæ de Camaleto *Fabulæ.* 177

CAP.

CAP. XV.

De *Colore Belgico*.

PRopertius *citatur.* 178
Cæſaris [Vitrum] *quid ſignificet.* 179
Glaſtum unde derivatur. *ib.*
Propertius *illuſtratur.* 180
τὸ Belgicus *abſolute poſitum.* *ib.*

CAP. XVI.

De *Claudii Tropæo*, propter *Ogonem eruto.*

I*Nſcriptio omnium, quæ in* Britanniis *inventæ ſunt, antiquiſſima,* 181
Quo tempore poſita. 182
Nummi Camdeniani *Error.* 183
De eo dubii, *ib.*
Solutio. 184
Conſulatus annum multis inde poſt Annis citari, *ib.*
Quod Inſcriptione probatur. 185
Doctiſſ. Savilii *Faſtorum emendatio.* *ib.*
Numeri IX. *vetus ſcribendi mos.* 186
Plumbum, in quo Inſcriptio, *ib.*

Fodinis

Fodinis Mendippenſibus *effoſſum, earum antiquitatem oſtendit.* 186
Columnæ Plumbum adfigitur. 187
Nummi duo Claudiani *ex* Gevartio. 188
Ogonis Antri Notitia Romanorum, *ib.*
Et Clementis *fortaſſe* Alexandrini : 189
Cui non abſimilis Melæ *ſpecus Coryceus.* 190

CAP. XVII.

De *Urnis*, *Seria*, Rebuſque aliis in *Belgio* dudum inventis.

U*Rna minor, major, in Sepulcreto* Julii Vit. *effoſſæ.* 192
Seriæ *Deſcriptio.* 193
Ad Vinum condendum uſus. 194
Urna anſata. *ib.*

CAP. XVIII.

De *Arca Lapidea*, & de *Munimento Sepulcrali.*

A Rcarum *ab antiquo uſus.* 195
Arca *interdum Feretrum,* *ib.*
Nunc Monumentum, 196

Nunc Cavernam, Anglice a Grave, 197
Nunc Capſam indicat, Auctore 198
Non uno. 199
Arcæ *ſynonyma.* *ib.*
In locum commodiorem Arcam, *urgente gravi cauſa, licuit transferre.* 200
Xiphilini λάρναξ. *ib.*
Arturii *Regis ex Alno Ciſta.* 201
Ex Metallis Arcæ. *ib.*
Corpus ab alienæ miſtura materiæ liberum, conſervat Arca. 202
Arcæ *Lapideæ, ad* Aquas Calidas 203
Effoſſæ, dimenſiones. 204
Pronum in ea Corpus. *ib.*
Urnæ *etiam pronæ ſunt effoſſæ.* 205
Arcella *ib.*
Cum in ea contentis. 206
Arca Guilh. Rufi, & Lhewelini *ap* Jorweth. *ib.*

De *Munimento Sepulcrali.*

Monumenti delineatio e Belgio *miſſa.* *ib.*
Ejus Deſcriptio. 207
De hoc Monumento Fabulæ. 208

CAP.

CAP. XIX.

De *Andromache Britanno-Belgica.*

Monumentum hoc ad Aquas Calidas *effoſſum.* 212
Imaginum uſus. 213
Faciei Virtus, ib.
Et Poteſtas. 214
Faciei variatio quotuplex & quanta. Partium ejus 215
Quæ Virtutes. 216
Buſti Bathonienſis *deſcriptio,* 217
Et uſus. 218
Romanorum Andromaches, *ib.*
Deſcriptio ex Poetis, 219
Et Numiſmatibus. 220
Buſtum hoc, A. D. *circiter* 81, *ſculptum.* 221
Ante hunc Annum in honore fuiſſe Aquas Calidas. 222
Annos hoc Buſtum Aquis Calidis *impertit* LXXVIII. 223

E R-

ERRATA.

PAG 38, in Margine lege *Quarum*. Pag. 67, l. 8, lege *Mamææ*. Pag. 105, Marginis l. 5. lege *Runam*. Pag. 151, l. penult. lege Κειμήλια. Pag. 176, Margine l. 2, lege *eorum*. Pag. 179, l. 9, lege Ισάπιδα, & l. penult. *Iſatide* : Sic, ut etiam in *Elencho Rerum*. Pag. 188, l. 1, pro *in* lege *e*. Pag. 193, l. 16, lege *quod*

Tab. XI, *Figura*.

In Vol. II, de *Geta Britannico*, Notarum linea 3, lege *collegit*.

Libri ad eodem Auctore de Antiquitatibus hiſce, jampridem editi.

De JULII VITALIS Epitaphio. MDCCX.

De GETA BRITANNICO. MDCCXV.